



Kariūnas

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJOS ŽURNALAS

ISSN 2029-6045

2015 m. Nr. 3 (126)



MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI

ĮVARDYTOS MINTYS



„Norint pažinti save, reikia pabūti kito šešėliu, jo kailyje. Gyventi kito gyvenimą – tai prarasti savo tapatybę, liautis būti savimi. Kito pažinimas – tai bendravimas ir ryšys su juo, tai tiltas tarp savojo „aš“ ir kitų.“

Jean-Pierre Vernant

Bet kas gi tie žmonės, pamišę dėl oro balionų, krepšinio ir fejerverkų?

Kas tie užsidegę ir drąsūs žmonės, pasiruošę iškęsti ilgą, bet kartu tokią gražią žiemą? Kas tie, kurie šildosi gerdami gintaro spalvos alų ir skanaudami karštas bulves su grybais, kopūstus su dešrelėmis, keptą duoną, burokėlius, plaktą grietinėlę ir miško uogas?

Kas tie žmonės, kurie veja šaltį linksmomis šventėmis ir džiaugdamiesi kiekvienu saulės spindulėliu leidžia laiką parkuose, terasose, mugėse, festivaliuose ir kituose kultūros renginiuose?

Kas per šalis, kurioje tiek daug ežerų ir didelių miškų, kartais slepiančių kokią pilį? Kas tie miestai, kurių architektūra mena žilą istoriją ir įkūnija kontrastus? Kokia ta spalvų gama, kiek akis užmato išsibarsčiusi po miestelius ir kaimus?

Šioje šalyje radau kalvą su 200 000 kryžių, kopas, žiūrėjau į šaltoje Baltijos jūroje besileidžiančią saulę.

Šios šalies miestuose gausu varpinių, akmenimis grįstų gatvių, kuriose vos prasilenkia raudoni ir gelsvi troleibusai.

Jos kaimai – tai mediniai dažyti namukai ir mažos kapinaitės, virš kurių dienomis skraido gandrai.

Jos žmonės, pralaužus ledą (nes kartais jiems jo reikia), jums atsiveria, pasirodo esą smalsūs, svetingi, nori jus supažindinti su savo istorija, nepriklausomybe, turtinga kultūra ir tautosaka.

Ši šalis, šie miestai ir kaimai, šie žmonės turi vardą.

Tai – Lietuva, Vilnius ir Kaunas, Trakai, Klaipėda, Nida, Šiauliai ir Druskininkai. Tai – Kernavė, Ignalina, Kalviai, Tiltai ir Dargužiai.

Tai – lietuviai.

Jūs jau supratote, kad aš ir mano draugė Clémence praleidome nuostabius metus (nuo 2014 m. rugpjūčio pabaigos iki 2015 m. liepos pabaigos) Lietuvoje. Mums buvo labai malonu pažinti šalį, apie kurią prieš tai beveik nieko nežinojome. Susižavėjome jos turtinga istorija, nepriklausomybe ir dinamiškumu. Esame kupini šiltų emocijų...

Labai ačiū visiems – vadovams, kariams, dėstytojams, darbuotojams, studentams ir kariūnams, – kurie mane, atvykusį į Karo akademiją, sutiko išskėstomis rankomis. Jūsų, svetingų ir nuoširdžių šeiminių, dėka čia praleidau nuostabius darbo metus.

Ypač esu dėkingas Astai, išvertusiai šį tekstą į lietuvių kalbą, Diletai už pagalbą ir palaikymą ištisus mokslo metus, Pauliui už visas „popamokines“ akimirkas, supažindinančias su lietuvių kultūra ir nuostabią gamtą. Dar kartą dėkoju už gražius pasivaikščiojimus!

Nuoširdžiai

Augustinas BANNIER



4 NIEKADA NEPALŪŽTI EINANT NELENGVU KARIO KELIU

Arūnas ALONDERIS

Never Break Down on the Tough Road of a Serviceman



8 JAUNESNIŲJŲ KARININKŲ VADŲ MOKYMAI

Kpt. Tomas BLINSTRUBAS

Junior Officer Command Training



10 PIRMAJĄ JKVM KARIŲŲNŲ ASPIRANTŲ LAIDĄ IŠLEIDUS

Ats. ltn. Mindaugas JONAITIS

The First Class of the Junior Officer Command Training



Viršelio nuotraukoje geriausias XXII LKA laidos absolventas ltn. Modestas PETRAVIČIUS Kęstučio Dijoko nuotrauka

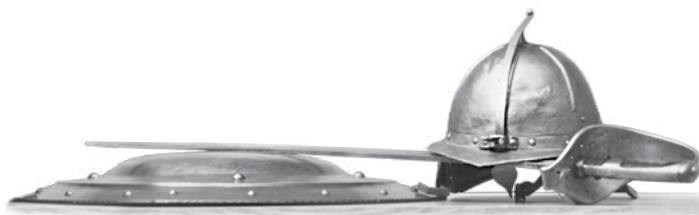
On the cover:

Lt Modestas PETRAVIČIUS, the best graduate of the Class 22

Photo by Kęstutis Dijokas

Ieškokite
KARIŲNO

pagrindinėse miestų ir rajonų, aukštųjų ir kitų mokyklų, gimnazijų bibliotekose ir skaityklose arba Šaulių sąjungos rinktinėse, karo prievolės centruose. Jeigu nerasite – rašykite, skambinkite arba užeikite į svečius – į Lietuvos karo akademiją Vilniuje, Šilo g. 5A.



BE REIKALO NEPAKELK, BE GARBĖS NENULEISK!
YOU SHALL NOT DRAW THE SWORD WITHOUT A CAUSE NOR SHALL YOU SHEATHE IT WITHOUT HONOUR!

ŠIAME NUMERYJE / Contents



14 TREČIAKURSIŲ VASARA BUVO ĮDOMESNĖ

Kpt. Marius BAGDONAS

The Summer of the Third-year Cadets Was More Interesting



17 DRAŠA – TIKSLINIO VADOVAVIMO FILOSOFIJOS PAGRINDAS

Plk. ltn. Valerijus ŠERELIS

Courage: the Basis of Mission Command Philosophy



19 ASPIRANTŲ TARNYBA: STUDENTIŠKA KARO PRIEVOLĖS ALTERNATYVA (1926–1940 M.)

Ats. ltn. Mindaugas JONAITIS

The Reserve Officer Council: an Alternative for Students to Conscription



29 KĄ KALBA MŪSŲ SIENOS

What Our Walls Talk



32 KARININKO ROBERTO BADENO-POVELIO KARJERA

Prof. dr. Valdas RAKUTIS

Officer Robert Baden-Powell's Career



42 GRAMATIŠKAI LAISVOS ŽODŽIŲ TVARKOS MODELIAI ANGLŲ KALBOJE

Ina ŠIMKIENĖ

Grammatically Free Word Order Models in English

2 MŪSŲ KŪRYBA

Our Works

23 / 39 / 41 / 43

AKADEMIJOS PULSAS

Academy Pulse

12 / 32 / 40 / 47

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Srž. Saulius BĀNEVIČIUS,

kpt. Mantas JONIKAS,

krn. Aleksandras LEONIDOVAS,

prof. dr. Gediminas DUBAUSKAS

At First Hand

24 KALBĖKIME LIETUVIŠKAI!

Dim. plk. Eugenijus KISINAS

Let's Speak Lithuanian!

25 FOTOREPORTAŽAS

Photo Reportage

43 IN MEMORIAM

In Memoriam

44 LYDERIO UGDYMAS

Doc. dr. Ramutė VAIČAITIENĖ,

Beatričė NIVINSKAITĖ,

krn. Monika ŠINKŪNAITĖ

Leadership Training

48 KAPITONO JONO NOREIKOS ROMANAS „PENKI BROLIAI“

Arūnas ALONDERIS

Captain Jonas Noreika's Novel *Penki broliai* (Five Brothers)

50 JUOKO DĒTUVĖ

Magazine of Fun

52 STOJANČIAJAM Į LKA

To the Academy Applicant

53 ALBUMAS

Album

Redakcinė kolegija

Arūnas ALONDERIS
Vyriausiasis redaktoriuskpt. Marius BAGDONAS
III k. krn. Aurimas BŽĖSKIS
kpt. Ronaldas ENDRIJAITIS
IV k. krn. Romas JONAITIS
mjr. Birutė KRASAVINIENĖII k. krn. Aleksandras LEONIDOVAS
III k. krn. Gabrielė MICKEVIČIŪTĖ
kpt. Jurgis NORVAIŠA
prof. dr. Valdas RAKUTIS
III k. krn. Liutauras SMILGA
III k. krn. Jurgis ULECKAS
dr. Manvydas VITKŪNAS

Žurnalą rengia

Nijolė ANDRIUŠIENĖ
Kalbos redaktorė
Laima ADLYTĖ
Dizainerė
Kęstutis DIJOKAS
FotografasSpausdino Lietuvos kariuomenės
Karo kartografijos centras
Muitinės g. 4, Domeikava,
LT-54359 Kauno r.
Tiražas 1000 egz.
Užsakymas GL-452
Žurnalas platinamas nemokamai.
Leidžiamas kas trys mėnesiai.www.lka.ltGENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA
Šilo g. 5A, LT-10322 Vilnius
arunas.alonderis@mil.lt
tel. (8 5) 210 3680Dėl žurnalo įsigijimo prašome kreiptis:
(8 5) 210 3526,
(8 5) 210 3523, (8 5) 210 3593
KATT 24 526, 24 523, 24 593

VĒL RUGSĒJIS

*Nubluko saulėje miškai,
Laukai prinoko, ištuštėjo.
Rugsėjo pirmąjį vaikai
Šviesion mokyklon vėl suėjo.*

*Išbraidžioję lankas visas,
Pamiršti vasaros nespėję,
Atsinešę jie į klases
Gaudimą jūros, šauksmą vėjo.*

*Žinių pasauli nuostabus,
Visiems tu šitaip reikalingas!
Ryžto, jėgų te visad bus,
Troškimo mokslui tenestinga.
(M. V.)*

LIETUS

*Lietus.
Ir vėl lietus –
lyg lauktas svečias –
ant penklinės lange
išrašo klaustukus,
ir skambina gyvenimą
šalta lietaus srovė.*

*Nuplauk, lietau,
tu mano godą
ir patį mažąjį
klaustuką –
kad niekas niekada
iš naujo nepaklaustų –
kodėl tu gyveni?
Kodėl esi?
Kodėl tiki,
jog vėl rytoj
lietus, kaip šiltas rūkas,
kaip geras draugas,
ant lango
penklinėj vandenėj
nubrėš pažįstamus tau
klaustukus keistus.*

*Lietus.
Ir vėl lietus...*

*Naktie,
žvaigždėm šaltom atėjusi
į ką tik užgimusį
manąjį skausmą,
išnokink mano ašaras,
ne priekaištais – viltim
nužerk iš naujo skruostus,
ir žemė vėl tebus gera,
ir vėl tebus žmogus
iš gatvės ir nakties,
šešėlyje nustebusio kaštono
te vėl dalins man pažadus,
švelnumą,
supils ant mano lūpų
neištartus žodžius...
ir šildys svetimas artumas.
Troškimai teateina dideli
vėl būti nepažeidžiama,
gražia –
turtinga būsiu vėl
nenugalėtu niekieno
skausmu.*

(Z. R.)



Niekada nepalūžti einant nelengvu kario keliu

Prezidentė Dalia Grybauskaitė
susitiko su pirmakursiais

Alfredo Pliadžio nuotraukos

Arūnas ALONDERIS

Lietuvos karo akademijos tikslas – rengti ginkluotosioms pajėgoms vadus lyderius, puoselėjant Lietuvos kariuomenės tradicijas, teikiant kokybišką universitetinį ir karinį išsilavinimą, vykdant mokslinius tyrimus.

Šiomet liepos 27 d. Lietuvos karo akademijoje studijuoti pradėjo 65 naujokai – 54 vaikinai ir 11 merginų. Tarptautinius santykius studijuos 27 pirmakursiai (iš jų – 6 merginos), gynybos ir saugumo institucijų valdymą – 29 (iš jų – 4 merginos), modernių gynybos technologijų vadybą – 9 (iš jų – 1 mergina). Bendras kariūnų skaičius – 214.

Liepos 27 d. šiomet priimtieji septynioms savaitėms buvo išvykę į Mokomąjį pulką Rukloje, kur išėjo Bazinį kario kursą ir įgijo pagrindinį karinį pasirengimą.

Rugsėjo 1-ąją Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos vėliavą perėmė nuo rugpjūčio 3 d. jai vadovaujantis naujas viršininkas – plk. Raimundas Matulis, pakeitęs nuo 2012 m. birželio 6 d. iki 2015 m. liepos 1 d. Akademijai vadovavusį plk. Eugenijų Vosylių.

Šventėje dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, Lietuvos kariuomenės vadas gen. ltn. Jonas Vytautas Žukas, Lietuvos kariuomenės Ordinariato apaštalinis administratorius ir Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, universitetų ir užsienio valstybių kariuomenių atstovai, Lietuvos karo akademijos bendruomenė.

„Mes didžiuojamės Lietuvos kariuomene ir didžiuojamės jumis, pasirinkusiais šį kelią, – į kariūnus kreipėsi krašto apsaugos ministras Juozas Olekas. – Jūsų pasirengimo, žinių ir asmeninio pavyzdžio reikia kariams, kad Lietuvos kariuomenė išliktų tokia pat gerbiama, profesionali, pasirengusi apginti mūsų valstybę. Tikiu, kad jūs neapvilsite mūsų, savo artimųjų ir būsite pavyzdys ne tik savo kariams, bet ir visiems Lietuvos žmonėms.“

Po to ramovėje vyko Mokslo ir žinių dienos minėjimas. Aukštosios mokyklos akademinę veiklą ir pasiekimus jo dalyviams pristatė Karo akademijos prorektorius mokslui ir studijoms dr. Gintautas Surgailis, karinį rengimą apžvelgė Akademijos viršininko pavaduotojas kariniam rengimui plk. ltn. Valerijus Šerelis. Šventė baigėsi aktorius, režisierius, dainų autorius ir atlikėjas Andriaus Kaniavos soliniu koncertu.

Pateikiame Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės, Lietuvos kariuomenės vado gen. ltn. Jono Vytauto Žuko ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos viršininko plk. Raimundo Matulio šventės proga pasakytas kalbas.

Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios GRYBAUSKAITĖS kalba

Gerbiamieji, sveikinu Jus Rugsėjo pirmosios proga! Linkiu sėkmingų ir prasmingų mokslo metų.

Esate būsimieji krašto apsaugos lyderiai. Į Jus lygiuosis visi esami ir būsimi Lietuvos kariai. Todėl kviečiu aktyviai siekti žinių ir tobulinti vadovavimo įgū-

džius, kurių prireiks efektyviai, profesionaliai ir pilietiškai Lietuvos kariuomenei.

Lietuvos valstybė investuoja į Jus, kad mūsų žmonės galėtų jaustis saugūs, kad Lietuvos NATO partneriai ir toliau gerai atsilieptų apie mūsų karių pasirengimą, narsą ir patikimumą.

Didžiuojamės Jumis, pasirinkusiais

sunkų, tačiau garbingą kario kelią.

Nuo to, kaip Jūs tobulėsite šioje akademijoje, priklausys Lietuvos kariuomenės ateitis ir mūsų visų saugumas. Todėl raginu Jus – būkite geriausi!

Telydi Jus pažinimo džiaugsmas, tvirta bendrystė ir meilė Lietuvai.

Sėkmės Jums!

Lietuvos kariuomenės vado gen. ltn. Jono Vytauto ŽUKO kalba

Jūsų Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente, gerbiamasis krašto apsaugos ministre, Jūsų Ekscelencija arkivyskupe, gerbiamieji pajėgų vadai, Akademijos viršininke, Akademijos bendruomenės nariai ir renginio svečiai!

Šiandien minime ne tik naujų mokslo metų pradžią, bet ir naują etapą tiek Karo akademijos, tiek jos kariūnų, būsimų karininkų, gyvenime.

Taip pat šiandien Karo akademijos vėliavą perėmė naujas Akademijos viršininkas pulkininkas Raimundas Matulis. Šia proga sveikinu jį ir linkiu sklandžiai

įsilieti į Akademijos bendruomenę ir sumaniai jai vadovauti.

Lietuvos kariuomenėje tarnauja dauguma Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje studijavusių karininkų. Tai Akademijos vadovybei ir dėstytojams kelia ne tik pasididžiavimo jausmą, bet ir įpareigoja. Įpareigoja jausti atsakomybę už mūsų Tėvynę, karininkiją, už jos žinias ir vertybes. Nuo jos didelė dalimi priklauso ir visos kariuomenės stiprybė, profesionalumas ir ištikimybė.

Gerbiamieji kariūnai!

Nepriklausomybę reikia visuomet būti pasirengus ginti. Jūsų pasirinkimas tapti savo šalies gynėjais ir būti pavyzdžiu savo kariams yra be galo garbingas ir svarbus. Linkiu Jums niekada nepa-

lūžti einant nelengvu kario keliu. Jūs turite puikų istorinį pavyzdį – Karo mokyklos absolventą, Lietuvos partizanų vadą ir šalies prezidentą generolą Joną Žemaitį-Vytautą. Sekite jo pėdomis, likite visuomet ištikimi savo įsitikinimams, vertybėms ir idealams. Neabejoju, kad tuomet Jumis didžiuosis ne tik vadai, bet ir visuomenė.

Pradedant naujus mokslo metus noriu pasveikinti ir visą Akademijos bendruomenę – instruktorius ir dėstytojus. Jūsų dėka šiandieninę Lietuvos karo akademiją galime vadinti modernia karine ugdymo įstaiga, teikiančia kokybišką universitetinį ir karinį išsilavinimą. Linkiu Jums nuolat tobulėti, prasmingų darbų, gražių idėjų ir pasitikėjimo vieni kitais.



Iš kairės: J. E. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, KA ministras Juozas Olekas, LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė, kariuomenės vadas gen. ltn. Jonas Vytautas Žukas, Akademijos viršininkas plk. Raimundas Matulis

Lietuvos karo akademijos viršininko plk. Raimundo MATULIO kalba



Plk. Raimundas Matulis perima iš krašto apsaugos ministro Juozo Oleko LKA vėliavą

Jūsų Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente,

gerbiamasis krašto apsaugos ministrė, gerbiamasis Lietuvos kariuomenės vade, Jūsų Ekscelencija Vilniaus arkivyskupe, gerbiamieji Akademijos kariūnai, Lietuvos karo akademijos karininkai, kariai, darbuotojai ir mūsų kolektyvo akademinė bendruomenė, gerbiamieji svečiai, generolai, rektorai ir visi susirinkusieji!

Dear our friends, defence attache's and all visitors – welcome!

Visų pirma norėčiau pasidžiaugti:

Jos Ekscelencijos apsilankymu mūsų šventėje – mums didelė garbė ir dviguba šventė, kad šią Rugsėjo 1-ąją aplankėte mus,

Ministerijos ir kariuomenės vadovybės sprendimu skirti mane vadovauti šiai garbingai krašto apsaugos institucijai, rektoriams, vadais ir direktoriais, visais, kurie atvykote į mūsų šventę.

Sveikinu įžengiančius į naujus

mokslo metus. Išskirtinį žodį noriu tarti mūsų kariūnams, nepabūgusiems pasirinkti šį sunkų ir atsakingą kario kelią. Nuoširdžiai linkiu sėkmingo ir prasmingo starto į pažinimo kelionę. Studijų metu tenka ne tik pažinti, bet ir išmokyti įveikti kliūtis, konkuruoti, būti pastebėtam ir įvertintam. Kelkite naujus iššūkius sau, būkite smalsūs, siekiantys žinių, kiekvieną akimirką reikškite iniciatyvas, tobulėkite, kurkite, nenustokite tyrinėti, nuolat judėkite pirmyn ir pasiekite savo užsibrėžtus tikslus.

Noriu visus – Akademijos visuomenę, kariūnus – pakviesti dirbkime kartu, drąsiai priimkite skirtingas nuomones ir požiūrius, dalinkimės patirtimi ir atradimais. Tai padės pamatyti įvairesnius aspektus ir rasti išmintingesnius sprendimus.

Šiandien perimdamas Lietuvos karo akademijos vėliavą labai jaudinuosi ir suprantu man perduodamą atsakomybę ir pareigą. Esu pasirengęs ir pasiryžęs dirbti ir tarnauti, eiti šias pareigas Akademijai tęsiant skirtų užduočių vykdymą, dėti vi-

sas pastangas tobulinant ir puoselėjant mokymo procesus, siekiant užtikrinti geriausias mokymo, darbo, tarnybos ir gyvenimo sąlygas, didinti Akademijos populiarumą, kad kuo daugiau studentų pasirinktų šią mokymo instituciją.

Akademija yra ypatinga institucija ir krašto apsaugos sistemoje, ir apskritai tarp Lietuvos aukštųjų mokymo institucijų: čia, be civilinio bakalauro išsilavinimo, kariūnai įgyja ir karinį išsilavinimą, lyderystės pagrindus ir galiausiai tampa Lietuvos kariuomenės karininkais. Reikėtų pabrėžti ir tai, kad visiems, įvykdžiusiems Akademijos reikalavimus, jų baigus, yra užtikrinama darbo – tarnybos – vieta. Kad tai pasiektume, mums tenka susidurti su dvigubais iššūkiais, todėl nuolat tobuliname ir toliau tobulinsime procesus. Visi turime glaudžiai bendradarbiauti, kad įvykdytume Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (KASOKTI) ir Lietuvos mokslo ir studijų įstatymo reikalavimus.

Nereikėtų pamiršti ir to, kad, be pagrindinės funkcijos – rengti karininkus

Lietuvos kariuomenei, – Akademijoje organizuojama daug kitų svarbių kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimo kursų. Tam Akademijos kolektyvas skiria ypatingą dėmesį. Kelti kvalifikaciją, mokyti užsienio kalbų ir siekti aukštesnių karjeros pozicijų – labai svarbi ir atsakinga Akademijos funkcija. Ypač pabrėžtina, kad šiuose kursuose dalyvauja daug karių ir tarnautojų iš užsienio šalių. Taip yra užtikrinamas tarptautinis bendradarbiavimas ir partnerystė su kitomis valstybėmis.

Šiandien, šią Mokslo ir žinių dieną, noriu priminti, kad mokslas lydi visą gyvenimą. Baigiam universitetus, kolegijas, akademijas ir lyg esam pasirengę darbui ir tarnybai. Tačiau realiame gyvenime nuolat tenka mokytis. Ir tai norėčiau iliustruoti savo asmenine patirtimi – gal ir šaunus sutapimas, kad šią dieną lygiai prieš trisdešimt metų aš žengiau kario keliu, o šiandien perimu Akademijos vairą. Mano, kaip kario, karininko, aviatoriaus, kelias iki šios dienos buvo ilgas, sudėtingas, kupinas iššūkių tiek mokantis, tiek einant įvairias pareigas.

Pradžią – kaip ir visų Aviacijos mokyklos auklėtinių. Tada dirbau ir mokiausi Karinėse oro pajėgose, skraidžiau transporto orlaiviais, dalyvavau daugybėje mokymų, pratybų, kursų, apilankiau beveik visas Europos valstybes. Viskas buvo nauja ir nežinoma – teko visko mokytis. Vėliau metus mokiausi JAV koledže. Baigiau jį labai sėkmingai, bet pastangų kainavo tikrai daug. Grįžęs buvau paskirtas į Aviacijos bazę Šiauliuose eiti vadovaujamas pareigas. Ir vėl iššūkis, naujovė, teko perprasti dalinio specifiką, mokytis finansų valdymo, sprendimų priėmimo technikos. Tik kiek išmokau to meno – atrinko dirbti LR atstovybėje prie NATO ir Europos Sąjungos. Kaip karinio atstovo pavaduotojas 4 metus dalyvavau abiejų organizacijų aukščiausio lygmens susitikimuose atstovaudamas Lietuvos interesams. Buvome ką tik tapę NATO ir Europos Sąjungos nariais, tad nebuvo ko paklausti, nebuvo iš ko perimti patirties, teko įsisavinti darbo metodus, valdyti milžiniškus srautus dokumentų, dalyvauti posėdžiuose. Grįžus į Lietuvą – naujos pareigos, nauja patirtis – projektų vadovo: teko mokytis projektų vadybos, kurti projektų vadybos sistemą.

Paskui buvau paskirtas kariuomenės vado vyriausiuoju padėjėju – ypač didelis krūvis ir atsakingas darbas, vėliau – KAM Ginkluotės ir valdymo sistemų



Kariūnų bataliono kuopos iškilmingos ceremonijos metu

departamento, Personalo departamento skyriaus vedėju ir galiausiai Įsigijimų departamento einančiu direktoriaus pareigas. Visos šios pareigos labai skirtingos, kiekvienos srities subtilybių teko mokytis, daug skaityti ir perprasti darbų specifiką. Atrodė, jau visko išmokau... Ne, tad 2014 metais išvykau mokytis į strateginio lygmens Karališkąjį gynybos studijų koledžą Londone. Visus metus trukusios aukščiausio lygio studijos įsisavinant pasaulinės reikšmės saugumo, stabilumo, ekonominės gerovės užtikrinimo ir lyderystės aspektus.

Paminėjau šiuos savo karjeros žingsnius, kad įsivaizduotumėte, koks sudėtingas, kupinas iššūkių, bet kartu ir įdomus, įspūdingas, nenusipėjamas gali būti kario tarnybos kelias, kad kiekviena etape tenka mokytis negailint laiko ir dedant didžiausias pastangas.

Dabar čia, stovėdamas prieš Jus, kad ir Akademijos viršininkas, turintis nemažą tiek tarnybos, tiek mokslo patirtį, baigęs strateginius kursus, ir vėl esu lyg pirmokas, kuriam tenka viską pradėti iš pradžių, nes dar daug ko nežinau ir daug ko nemoku. Vėl reikės pastangų ir laiko, ir visų jūsų pagalbos, kad tapčiau profesionalu šioje akademinėje institucijoje. Ir aš juo tapsiu. Todėl mano, kaip viršininko, pagrindiniai reikalavimai – są-

žiningas ir profesionalus pareigų ir užduočių atlikimas, kolektyvinis klausimų ir problemų sprendimas, komunikacija – turime mokytis susikalbėti, todėl skatinu ir palaikau iniciatyvumą. Problemų ir sprendimų klausimų yra visur ir kasdien, tam Akademijoje sukurta visa valdymo sistema, tačiau jeigu jūsų problemas nespėndžia tiesioginiai vadai ir viršininkai, žinokite – visada turite galimybę kreiptis į Akademijos viršininką. Prašau ateiti su keliais siūlomais sprendimų variantais, ir bendromis pastangomis susidorosime su sunkumais. Na, o kariūnams ir kitiems Akademijoje besimokantiems noriu pasakyti, kad jūsų pagrindinė pareiga – gerai mokytis, laiku atlikti mokomąsias užduotis ir laikytis Drausmės statuto reikalavimų.

Norėtusi dar tiek daug pasakyti, bet tikiu, kad bus daugybė galimybių pasikalbėti, padiskutuoti įvairiomis progomis ir įvairiomis temomis. Tad dar kartą dėkoju už pasitikėjimą, sveikinu visus, ypač mūsų pirmakursius, šios puikios šventės proga. Prašau supratimo ir pagalbos man siekiant tapti profesionaliu šios mokytojų institucijos vadovu ir kviečiu visus drąsiai rinktis kario profesiją arba atvykti tobulintis į Lietuvos karo akademiją.

Ir kaip kario priesaikoje parašyta – tepadedu man Dievas!

Kpt. Tomas BLINSTRUBAS

Gebėjimas savarankiškai mąstyti



JKVM sekcijos viršininkas kpt. Tomas Blinstrubas žygiuoja su JKVM absolventų būriu Kauno Laisvės alėja. 2015 m. liepos 24 d.

Straipsnio autoriaus nuotrauka

Šią vasarą aukštųjų mokyklų studentai ir absolventai Brigados generolo Kazio Veverskio poligone Kazlų Rūdoje dalyvavo baigiamosiose jaunesniųjų karininkų vadų mokymų (JKVM) klausytojų lauko pratybose.

Jau trečius metus organizuojamuose atsargos karininkų rengimo mokymuose studentai, pagal tarpukario Lietuvos tradicijas vadinami kariūnais aspirantais, praktiškai įtvirtino savo vadovavimo motorizuotųjų pėstininkų būriui įgūdžius. Trejus metus savaitgaliais mokėsi teorijos, praktiškai ugdė individualiosius kario ir skyriaus vado įgūdžius ankstesnėse lauko pratybose, šiuose mokymuose būsimieji atsargos karininkai planavo ir organizavo operacijas, patys vadovavo pėstininkų būriui, kuris turėjo veikti pagal taktinį sumanymą parengtą ir NATO standartus atitinkantį kovinį būrio vado įsakymą.

Pagal mokymų scenarijų būsimieji rezervo būrių vadai vietovėje atliko prieš pajėgų stabdymo ir manevrinės gynybos veiksmus, blokavo prieš pajėgų puolamąsias operacijas, atkirto ir neutralizavo atkiristas prieš kovos grupes, rengė pasalas, suplanuotas ir staigias atakas, mokėsi veikti tiek urbanizuotoje, tiek miškingoje vietovėje, prieš atkirstoje teritorijoje.

Lauko pratybose studentai įgijo žinių ir įgūdžių, būtinų kiekvienam karininkui nuo leitenanto iki generolo. Pratybų fizinis ir emocinis krūvis būsimiems karininkams leido savo kailiu patirti, kaip jaučiasi karys operacijų rajone. Manau, svarbiausia pratybų užduotis buvo parodyti, kaip teoriškai parengta, skaidrėje pavaizduota operacija vyksta realybėje, kai žemėlapis neatitinka vietovės, o opojuojančios pajėgos elgiasi ne taip, kaip buvo prognozuota, kai žvalgybos duomenys netikslūs ir situacija greitai kinta.

Aš nuoširdžiai džiaugiuosi, kai kariūnai aspirantai, matydami mūšio aplinkos pokyčius, bando kūrybiškai, ieškodami nestandartinių sprendinių, įvykdyti užduotį. Kai kurie jų taktiniai mūšio sumanymai iš tiesų stebina, stebina gerą prasme.

Šių kursų dalyviai nėra kariai iki „kaulų smegenų“, absoliuti dauguma – paprasti civiliai, studijuojantys, dirbantys, kuriantys šeimas ir taip toliau. Tokių karininkų, kaip aš, kariuomenėje tarnaujančių jau 17 ir daugiau metų, požiūris tam tikra prasme yra standartinis – vertinant tam tikrą taktinę situaciją, galvoje automatiškai gimsta keli veiksmų eigos variantai, prisimenama, kaip panašiose situacijose buvo elgtasi kitų mokymų ar tarptautinių operacijų metu. Ir dažniausiai net nekyla klausimo „kodėl?“ – tiesiog automatiškai pasirenkamas sprendimo būdas.



levos Budzeikaitės nuotraukos

Kariūnai aspirantai kitokie, būtent jie dažnai klausia: „Kodėl? Juk galima ir kitaip...“ Taip, gal kartais jų sumanymai nevisiškai atitinka įprastą „karišką formatą“. Bet, atmetus tai, nestandartinis požiūris yra didelė vertybė. Ir tada susimąstęs pats sau sakau: taip, jų požiūrio kampas kitas ir, nors mano patirtis ir keblolika kartų didesnė, jie mato daugiau atspalvių nei aš. Ir išties tada džiaugiuosi, kad Lietuvos kariuomenės rezerve bus būtent šie karininkai, galbūt technine prasme ne 100 % standartiniai, bet gebantys savarankiškai mąstyti.

„Tai buvo jėgų ir ištvėmės išbandymas, reikėjo išeiti iš komforto zonos ir susidoroti su visomis pavestomis užduotimis, – sakė JKVM klausytojas j. eil. Mindaugas Jonaitis. – Šalia buvo laiko ir tarnybos patikrinti žmonės, kurie šiose fiziškai ir psichologiškai įtemptose karinėse pratybose leido pasijusti lyg stovykloje. Gaila, kad šios pratybos jau paskutinės.“

Pasak j. eil. Danutės Bakaitytės, jose buvo visko.

„Atmintyje išliko tiek daug: eini su žygio ekipuote, neši sunkų kulksvaidį, ir saulė kepina, o tu tik galvoji, kad reikia dar vieną žingsnį žengti – juk privalai pasiekti galutinę susitikimo vietą. Prisimeni, kaip nemiegojęs nė dviejų valandų trauki į žvalgybą ir nejauti pavydo miegantiems draugams, priešingai, džiaugiesi, kad buvai išrinktas žvalgyti teritorijos, – pratybų įspūdžiais dalijosi j. eil. D. Bakaitytė. – Ėjimas, laukimas, ginklų valymas, pastato šturmai, pasalas – visko buvo tiek daug

ir viskas liko atmintyje, ypač paskutinės nakties prisiminimas, kai vis gulėsi ir negalėjai užmigti, nes jautei artėjančią trejų metų kelionės pabaigą...“

JKVM organizuojami trijuose miestuose: Vilniuje – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Klaipėdoje – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų motorizuotajame pėstininkų batalione – ir Kaune – Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje.

Į 1-ąją JKVM laidą 2012 m. Vilniuje įstojo 91, Klaipėdoje – 28 klausytojai. Kaune į mokymus buvo pašaukta 90 klausytojų, bet, susipažinę su JKVM organizavimo tvarka, I kurse studijuoti ryžosi 69 klausytojai.

JKVM kvalifikacinį egzaminą Vilniuje ir Klaipėdoje išlaikė visi jį laikiusieji – 52 klausytojai (Vilniuje – 41, Klaipėdoje – 11), bet 8 iš jų (Vilniuje – 1, Klaipėdoje – 7) nėra įgiję aukštojo išsilavinimo, todėl tik 44 klausytojams buvo pasiūlyta suteikti atsargos leitenanto laipsnį.

Kaune, Lietuvos kariuomenės mokykloje, kvalifikacinį egzaminą laikė 22 klausytojai, išlaikė – 21, iš jų 4 klausytojai nėra baigę aukštojo mokslo, todėl tik 17 JKVM klausytojų (15 vaikinių ir 2 merginoms) buvo pasiūlyta suteikti atsargos leitenanto laipsnį.

Iš viso šiuo metu JKVM mokosi 231 klausytojas: Vilniuje – 99 (80 vaikinių ir 19 merginų), Klaipėdoje – 30 (21 vaikinai ir 9 merginos), Kaune – 102 (69 vaikinai ir 33 merginos).

Pirmąją JKVM kariūnų aspirantų laidą išleidus



Levos Budzeikaitės ir Mindaugo Jonaičio nuotraukos

„Kariuomenė turės tokią vertę, kokią turės jos kadrai, o kadrai turės tokią vertę, kokią turės atsargos karininkai“

Nežinomas prancūzų maršalas, 1928 m.

Ats. ltn. Mindaugas JONAITIS



Mindaugas Jonaitis su savo drauge Ieva Kauno karininkų ramovėje

Liepos 24 d. Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje Kaune vyko neeilinė šventė. Karininko priesaikos žodžius ištarė pirmosios po atkūrimo Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų (JKVM) kariūnų aspirantų laidos aspirantai. Šią gražią, saulėtą vasaros dieną kariuomenės rezervą papildė net 61 būrio vado kvalifikaciją įgijęs pėstininkų specialybės jaunesnysis karininkas (leitenantas).

Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje sėkmingai trejų metų mokymus baigusius absolventus šiltu žodžiu pasveikino garbingi svečiai. Iškilmingoje pirmojo karininko laipsnio suteikimo ceremonijoje dalyvavo krašto apsaugos viceministras Antanas Valys, Lietuvos kariuomenės Jungtinio štabo viršininkas brg. gen. Vilmantas Tamošaitis, Mechanizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ vadas plk. Raimundas Vaikšnoras, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos štabo viršininkas, vykdamas viršininko funkcijas, plk. ltn. Darius Baranauskas, Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokyklos viršininkas plk. ltn. Stasys Paldūnas, aukštųjų mokyklų rektorai ir kt. Taip pat pasveikinti tapusių karininkais absolventų susirinko gausus būrys artimųjų, tarp jų buvo matyti ir aspirantų kolegų kariūnų.

Šventės metu buvo apdovanoti geriausių rezultatų savo padaliniuose mokymų metu pasiekę absolventai ltn. Jovydas Domarkas (Vilniaus grupė), ltn. Andrius Šakalis (Klaipėdos grupė) ir ltn. Karolis Vyšniauskas (Kauno grupė). Jiems buvo įteiktos atminimo dovanos (durklai).

Po ceremonijos Istorinės Prezidentūros kiemelyje visi prisiekę karininkai neprikaištinga rikiuote nužygiavo Laisvės alėja link istorinės Lietuvos karininkų ramovės. Daugeliui jų tai buvo paskutinė ir, ko gero, išskirtinė proga pabūti rikiuotėje. Ne kasdien tenka žygiuoti garsiaisia laikinosios sostinės gatve, kurioje tarpukariu dažnai buvo galima sutikti nepriklausomos Lietuvos karininkų ar kariūnų aspirantų. Rikiuotės priekyje žygiuojantis kariuomenės orkestras šį reginį darė dar įspūdingesnį ir traukė dažno praeivio akį. Pastarųjų tądien Laisvės alėjoje netrūko, o užsienio turistai susidomėję fotografavo ir filmavo žygiuojančius karius.

Kauno įgulos karininkų ramovėje visą popietę vyko neoficialioji šventės dalis. Jos metu visi galėjo pasivaikšti gaiviaisiais gėrimais ir užkandžiais. Čia artimieji skubėjo sveikinti jaunuosius karininkus, noriai fotografavosi unikalios interjero menėje. Šia proga visiems JKVM absolventams buvo įteikti apdovanojimai už įspūdingiausius sporto laimėjimus. Vilniaus grupės absolventai JKVM sekcijos viršininkui kpt. Tomui Blinstrubui įteikė atminimo dovaną – rankų darbo kalaviją, kurioje išgraviruotas istorinis šūkis „MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI“, ir nuotraukų albumą, kuriame kiekvienas parašė padėką ar linkėjimą. Susirinkusiųjų nuomone, šventė puikiai pavyko ir daugelis liko maloniai nustebinti. Visų jų vardu reiškiamame nuoširdžią padėką organizatoriams.

Savo linkėjimais ir įspūdžiais su „Kariūno“ skaitytojais pasidalijo keletas buvusių aspirantų:

ltn. Karolis VYŠNIAUSKAS

Kurso pradžioje abejoju, ar tikrai gerai pasirinkau, bet vėliau, įpratus prie karinės sistemos, tarnyba tapo mano gyvenimo dalimi. Kartais būdavo sunku suderinti ją su civiliniais mokslais, bet žinojau, ko siekiu ir ką gausiu tai pasiekęs, todėl nenuleidau rankų.

JKVM įgytas žinias galima taikyti labai plačiai, o išbandymai – užgrūdina, apskritai keičiasi visa pasaulėžiūra. Šiuo metu tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje ir siekdamas karininko karjeros džiaugiuosi, kad galiu suderinti karinį ir civilinį išsilavinimą.

ltn. Linas JONIKA

JKVM sutikau daug įdomių, skirtingo išsilavinimo žmonių – nuo fizikų iki istorikų, – su kuriais, tikiuosi, dar susidursiu toliau tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje. Šie mokymai man suteikė daug žinių apie vadovavimą, kurios gali būti pritaikomos ir civiliniame gyvenime. Būsimiems JKVM klausytojams palinkėčiau stiprybės įveikiant šį kursą.

Gr. Agnė ČINIKAITĖ

Lankstinukuose, kviečiančiuose stoti į kariuomenę, populiarius šūkis „Išbandyk save!“. Tikriausiai JKVM kursas buvo vienas ilgas išbandymas. Buvo visko: juoko, pykčio, nuovargio. Užsirašiusi į šiuos kursus tikėjau išgyti vadovavimo įgūdžių ir žinių, o juose įgijau ne tik tai, bet kur kas daugiau – draugų visam gyvenimui.

ltn. Andrius ŠAKALIS



Į JKVM stojau ne dėl to, kad galėčiau ištarti kurią nors iš šių populiarių frazių: „norėčiau išbandyti save“, „susirasti naujų draugų“ ir pan. Mano tikslas buvo vienas – tapti Lietuvos kariuomenės karininku. Trejus metus trukęs kursas man asmeniškai buvo labai lengvas. Bet gal dėl to, kad esu žemaitis. Vasaromis vykusios lauko pratybos buvo kaip skautų stovyklos, skirtumas tik tas, kad „JKVM stovykloje“ turėjome po ranka ginklus ir vykdėme specifines karines užduotis. Būtų mano valia, kursą dvigubai pasunkinčiau. Džiaugiuosi, kad tarp tų keliasdešimties jį baigusiu kariūnų aspirantų yra keliolika vyrų (taip pat ir moterų), kurių joks priešas nenorėtų sutikti mūšio lauke.

Toliau pateikiame plk. ltn. D. Baranausko kalbą, pasakytą iškilmingos ceremonijos metu.

Plk. ltn. Darius BARANAUSKAS



Sveikinu pirmąją Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų laidą, kuri tęsia kariūnų aspirantų tarnybos tradicijas. Šiandien 61 absolventas prisiekė Lietuvos Respublikai ir garbingai papildė Lietuvos kariuomenės rezervą.

61 JKVM absolventui (34 mokymus baigusiams Vilniuje, 10 – Klaipėdoje, 17 – Kaune), Vilniaus universiteto, Vilniaus Gedimino technikos, Mykolo Romerio, Lietuvos edukologijos, Klaipėdos, Kauno technologijos, Aleksandro Stulginskio, Lietuvos sporto, Lietuvos sveikatos mokslų, Vytauto Didžiojo universitetų, Tarptautinės teisės ir verslo aukštosios mokyklos, Vilniaus kolegijos, Klaipėdos valstybinės ir Socialinių mokslų kolegijų studentams ir absolventams, buvo suteiktas atsargos leitenanto laipsnis.

Mes didžiuojamės pirmosios JKVM absolventų laidos pasiekimais. Tai kūrybingi, ambicingi ir iniciatyvūs kariai, jie savo gebėjimus sėkmingai demonstravo

įvairiose srityse. Geriausias iš jų – Mykolo Romerio universiteto studentą Jovydą Dumarką, Klaipėdos universiteto studentą Andrių Šakalį ir Kauno technologijos universiteto absolventą Karolį Vyšniauską – šiandien apdovanojome durklais.

162 dienas, t. y. 1301 valanda, visus savaitgalius trejus metus iš eilės Jūs praleidote kartu, ugdydami patriotiškumą, rengdamiesi profesionaliai atlikti pilietinę pareigą – ginklu ginti savo valstybę.

Teorinių ir praktinių užsiėmimų ir lauko pratybų metu perpratote taktikos ir rikiuotės pagrindus, išmokote valdyti ginklą, dirbti su radijo stotimis, teikti pirmąją medicinos pagalbą, orientuotis nepažįstamose vietovėse, dirbti komandoje ir jai vadovauti, sustiprėjote fiziškai, pasisėmėte praktinių pedagogikos ir psichologijos, vadovavimo, karo meno istorijos ir kitų karybos žinių.

Mūsų dėstytojai, instruktoriai, vadai stengėsi, kad patriotizmo, karinės lyderystės kibirkštis virstų niekada neįsustingusiu žinių troškimo, profesionalumo siekio ugnimi. Ugdydami karininką, mes grūdinome Jūsų, mielieji absolventai, charakterį, skiepijome atsakomybės ir pareigos jausmą, mokėme, kad orumas ir tvirtybė, valia ir profesionalumas, draugystė ir pasiaukojimas, susitelkimas siekiant tikslo ir Tėvynės meilė padėtų išlikti nenugalėtiems net pačiose sudėtingiausiose situacijose.

Nuoširdžiai dėkoju JKVM personalui, instruktoriams, dėstytojams, vadamams – visiems, kurių pasiaukojama tarnyba, darbas ir pastangos padėjo šiems pirmosios Jaunesniųjų karininkų vadų mokymų laidos absolventams sėkmingai įveikti šį etapą.

Taip pat nuoširdžiai sveikinu absolventų artimuosius, draugus, kolegas. Be Jūsų paramos, supratimo ir palaikymo šiems jaunuoliams būtų buvę kur kas sunkiau įgyvendinti savo užsibrėžtą siekį – tapti Lietuvos kariuomenės karininkais. Šiandien Jūs galite didžiuotis jais, garbingai įveikusiais visus sunkumus ir pasiekusiais išsvajotą tikslą!

Brangūs absolventai, šiandien Jūs tapote karininkų bendruomenės nariais. Stiprinkite Lietuvos valstybę ir jos kariuomenę, jos prestižą savo bendruomenėse, šeimose, visuomenėje, visomis išgalėmis saugokite mūsų šalies nepriklausomybę. Raginu Jus niekada nepamiršti, kad tik mūsų tautos pamatinėmis vertybėmis grįstas kelias veda į sėkmę ir padeda pelnyti visuomenės pagarbą.

Baigti savo kalbą noriu Vinstono Čerčilio žodžiais: „Niekada nepasiduokite... Niekada, niekada, niekada... Niekur – mažame ar dideliame, reikšmingame ar smulkiame – niekada nepasiduokite.“ Sėkmės!



Iš aspiranto dienoraščio...

Vienas iš JKVM baigusių aspirantų aprašė savo asmeninius įspūdžius, tačiau panorio likti nežinomas.

„Jaunesniųjų karininkų vadų mokymai“ – štai tokią reklamą perskaičiau 2012 m. pavasarį savo universiteto fakultete. Žavi idėja, tačiau, gaila, tai – tik pirmakursių reikalas. Visada norėjau save išbandyti panašiam amplua. Juk mano abu tėvai – buvę kariškiai. Ši mintis mane užvaldė, tad vis dėlto nutariau paskambinti www.karys.lt svetainėje nurodytu numeriu ir pasiteirauti, ar tikrai tik pirmo kurso studentai gali registruotis į šiuos kursus. Atsakymas buvo kaip iš to plakato – tik pirmo kurso studentams! Ech, dar kartą pasižiūrėjau šioje svetainėje videoklipą, kuriame kapitonas R. Uzelka giriasi baigęs šiuos kursus ir džiaugiasi sėkminga karjera Lietuvos kariuomenėje, na, ir pirmyn – toliau ruošti universitetiniams egzaminams.

Artėja sesijos pabaiga, būsiu jau baigęs du kursus. Tarsi ir pusiaukelė. Mokslai sekasi visai neblogai. Be to, temos, kuriomis domiuosi, glaudžiai susijusios su karais ir kariuomene.

Įsivaizduokite, praėjo koks mėnuo, kai buvau sugalvojęs įgyvendinti savo svajonę tarnauti kariuomenėje, net ji po to nesėkmingo bandymo kiek prigeso...

Bet štai – rusų kalbos egzaminas. Gana lengvas turėjo būti. Tik jam prasidėjus, į auditoriją įžengia du kariškiai – kapitonas ir vyr. seržantas, pristatė, kad yra iš Karo prievolės centro irrrrr... siūlo karininkų kursus. O... kodėl atėjo pas antrakursius? Maniau, supainiojo. Pasirodo, ne! Tiesiog pasikeitė sąlygos –

svarbiausia, kad kursantas baigtų bakalaurą studijas. Ommmmggg... pagalvoju.

Greitai grįžęs namo po egzamino, susirinkau reikalingus dokumentus ir dekanate pareikalavęs savo pažymių vidurkio nulėčiau į Karo prievolės skyrių. O ten gan ištaiginga... Manekenai, aprenkti uniformomis. Prievolės specialistai vienas kitam sako: „Ei, pas tave karys atėjo!“ Galvoju: čia jie apie mane? Na, atrodo, daugiau nieko nebuvo šalia. Jaučiausi ganėtina pagerbtas. Specialistas liko sužavėtas mano pažymių vidurkio ir motyvacijos, tad ilgai nelaukęs davė siuntimą į Karinę medicinos ekspertizės komisiją.

Lėčiau kiek galėdamas greičiau. Tik viduje kirbėjo mintis, kad galbūt sveikata ir gali pakišti man koją šiame kelyje. Paauglystėje sportuojant (mėgau lengvą atletiką) patirtų traumų prisiminimai vis nedavė ramybės – kuo toliau, tuo labiau. Net gydytoja, kuri darė kardiogramą, pastebėjo, kad laaabaai jau mane neramina kažkokios mintys. Be abejo, rado tam tikrų problemų: kažkas ten su kojomis ir stuburu... Jaučiu, viskas! Na, bet pamėginau. Nunešiau lapus komisijos pirmininkei, o ši, peržiūrėjusi rezultatus, preliminariai užrašė: „B sveikatos grupė“ ir paaiškino, kad esu visiškai tinkamas šiems mokymams. Vooooooooooooooooooooo... Visą kelią iš Kauno buvau apimtas euforijos.

Artimiausiu metu nuvykau pas vyr. seržantą. Jis užvedė asmens bylą, iš-

davė karinį liudijimą ir paklausė kūno matmenų... Ochhh yeah! Jau kalba apie uniformą. Ir galiausiai nurodė, kada ir kur prisistatyti.

Pirmasis rugsėjo šeštadienis. 8:00. Aš – Dragūnų batalione. Budėtojas palydėjo iki patalpos, vadinamos ramove. Ten jau buvo žmonių. Vieni – mano amžiaus, kiti – vyresni, dar kiti – jaunesni, treči – jauni su uniformomis, tarp jų – vyresni su paradinėmis uniformomis, bet atrodo kieti... Kilo šioks toks jaudulys, tačiau, manau, tai – natūralu. Vienas po kito kariai kasdienėmis uniformomis prisistatinėjo ir vardijo, kur yra buvęs, ko pasiekė, ką baigė, kiek metų tarnavę ir t. t. Tai man, kaip nieko nežinančiam, padarė didžiulį įspūdį. Ir tos žvaigždės, ir varnelės ant uniformų... Aišku, visas šias puošmenas jie gavo ne šiaip sau. Tiesa, po kiek laiko atvyko dar du aukštesnio laipsnio karininkai – plk. V. Reklaitis, kažkuo susijęs su žvalgyba, ir Karo akademijos viršininko pavaduotojas kariniams rengimui plk. ltn. V. Šerelis. V. Šerelio kalba, nuostatos iš karto man įstrigo. Toks, atrodo, neeilinis žmogus. O tai, ką sakė, atspindėjo mano ir turbūt daugumos ten buvusių nuotaikas. Nors, aišku, esu jau suaugęs ir turiu savo nuomonę dėl kai kurių jų minėtų dalykų, tačiau vis dėlto dar jaunas, be galo mažai matęs ir patyręs, palyginti su šiais vyrais. Taigi, reikia nusileisti ant žemės, aišku, neprarandant šalto proto.

Tačiau tuo pirmoji diena nesibaigė...

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

srž. Saulius BANEVIČIUS



➔ **Jūsų credo** – Ką darai, daryk gerai!

➔ **Kada pirmą kartą sužinojote apie Joną Žemaitį-Vytautą?** – Dar mokyklos laikais, domėdamasis partizanais

➔ **Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?** – Krikšto tėvas, nuo mažens pasakojęs apie kariuomenę ir ugdes patriotines vertybes

➔ **Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūsų / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?** – Oršos mūšį

➔ **Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?** – Akademijos bendruomenę

➔ **Negalite gyventi be** – Sporto

➔ **Jeigu nebūtumėte tapęs kariu** – Būčiau kūno kultūros mokytojas

➔ **Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?** – Prieš kelias savaites

➔ **Vyro automobilyje visada turi būti** – Tvarka

➔ **Mėgstamas tarptautinis žodis** – „Samurajus“

➔ **Jūs išveda iš pusiausvyros...** – Kai nesiklausu, ką sakau

➔ **Prietas, kurio paisote** – Triskart pastuksenti į medį, kad aplenkėtų nelaimės

➔ **Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti** – Kuršių nerija

➔ **Geriausias visų laikų Lietuvos sportininkas** – Virgilijus Alekna

➔ **Šventė, kurios labiausiai laukiate** – Labiausiai laukiu savo vestuvių

➔ **Knyga, kurią perskaitytumėte dar kartą** – Lian Hearn „Otorių sėkmės“

➔ **„Pasulyje yra tik dvi jėgos: kardas ir kovos dvasia, ir anksčiau ar vėliau kardas bus nugalėtas kovos dvasia.“ Ar tikrai?** – Karys, net išauklėtas kovos dvasia, bet be kardo, bus apkasuose. Karys su kardu, bet neturintis kovos dvasios, bėgs iš mūšio lauko. Tikras karys – tai karys, kurio širdyje kovos dvasia, o rankoje kardas

➔ **Trys pavyzdingo kariūno savybės** – Drausmingas, siekiantis tikslo ir objektyviai vertinantis savo jėgas

➔ **Įsimintiniausias įvykis Karo akademijoje** – Kai pirmą kartą čia pamačiau savo būsimą žmoną

➔ **Ko iš šių dalykų nesate daręs: pjovęs šieno, kassęs bulvių, kėlęs inkilo?** – Darbų nevengiu, tad visus juos jau dariau

➔ **Ko labiausiai bijojote vaikystėje?** – Mokyklos

➔ **Mėgstamiausias maisto prekių parduotuvės skyrius** – Vaisių

➔ **Jūsų drabužių spintoje dominuojanti spalva** – Juoda

➔ **Mėgstamiausia sporto šaka** – Plaukimas

➔ **Poilsis prie upės ar jūros?** – Prie upės

➔ **Geriausi vairuotojai – moterys ar vyrai?** – Vyrai

➔ **Sportas – labiau darbas ar malonumas?** – Tai darbas, teikiantis malonumą

➔ **Labiausiai erzintis buities darbas** – Dulkių valymas

➔ **Mėgstamiausias metų laikas** – Žiema

➔ **Įsivaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Jūsų pirmasis įsakymas** – Akademijos bendruomenę – į negyvenamą salą!



Viešojo saugumo tarnybos pratybos kariūnams „Riaušių malšinimas“

Trečiakursių vasara buvo įdomesnė

Liepos 7 – rugpjūčio 7 dienomis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos III kurso kariūnai dalyvavo taikos rėmimo operacijų (TRO) pratybose. Prie jų organizavimo prisidėjo labai daug kompetentingų, savo darbą puikiai išmanančių karininkų ir puskarininkių. Pratybų vadovas kpt. Marius Bagdonas ir jose dalyvavę kariūnai mielai sutiko savo įspūdžiais pasidalyti su KARIŪNO skaitytojais.



TRO bazės apsaugos postas

Kpt. Marius BAGDONAS



Pėstininkų būrio vado karinio rengimo TRO modulio tikslas – parengti kariūnus, kad jie gebėtų planuoti, organizuoti ir vykdyti taikos rėmimo operacijas būrio sudėtyje už Lietuvos ribų, gerai atlikti skirtas užduotis ir tinkamai reprezentuoti mūsų valstybę.

Pėstininkų būrio vado karinio ren-



Viešojo saugumo tarnybos pratybų „Riaušių malšinimas“ aptarimas

gimo TRO modulis įgyvendinamas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje, Baziniuose karininkų kursuose, tačiau vesti šio kurso sulaukiama ir kvalifikuotų dėstytojų iš kitų padalinių. Kursui organizuoti reikalingo personalo skaičius priklauso nuo pratybų pobūdžio ir kariūnų skaičiaus. Minimalus ir maksimalus kariūnų skaičius nenustatytas.

Šio kurso trukmė – 195 val. Mokoma 5 dienas per savaitę, iki 10 valandų per dieną, o lauko pratybų metu – 5–6 dienas per savaitę, 24 valandas per parą. Užsiėmimo trukmė – 45 min. Jei reikia, kariūnams po užsiėmimų skiriama laiko papildomoms užduotims atlikti, savarankiškam darbui. Modulis laikomas sėkmingai baigtu, jei visi galutiniai vertinamų mokomųjų dalykų pažymiai yra teigiami.

Pirmojoje TRO modulio pratybų dalyje savo patirtimi, įgyta tarptautinėse misijose, pasidalijo įvairių Lietuvos kariuomenės dalinių kariai. Taktikos paskaitas skaitė Lietuvos karo akademijos Bazinių karininkų kursų karininkai, ypatingų asmenų (VIP – *Very Important Person*) apsaugos darbuotojai, Karo policijos instruktoriai, apie susirėmimus su agresyvia minia papasakojo Viešojo saugumo tarnybos (VST) pareigūnai, o apie sužeidimus, sužeistųjų evakuaciją tarptautinėse misijose ir jų gydymą – karo medikai, apie nuodingąsias medžiagas, cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių ginklų (ChBRN) aptikimą, naikinimą ir apsaugą nuo jų – ChBRN ginklų specialistai, apie sprogmenų ir

šaudmenų neutralizavimą ir naikinimą – karo inžinieriai išminuotojai.

Išklause paskaitas ir išlaikę testus kariūnai dalyvavo TRO lauko pratybose. Jiems ypač patiko Viešojo saugumo tarnybos pareigūnų vestos riaušių malšinimo pratybos. Pastebėta, kad per šias pratybas itin veiksmingai ugdomi būsimų karininkų gebėjimai greitai priimti nestandartinius sprendimus vietos sąlygomis.

Lauko pratybų metu kariūnai įgijo žinių, būtinų kiekvienam tarptautinėse operacijose dalyvaujančiam kariui. Taip pat jiems pavyko savo kailiu patirti, ką jaučia karys, būdamas priešakinėje operacijų bazėje ir vykdydamas pavestas užduotis. Tai – labai sunkus ir atsakingas darbas, nes nuo užduočių atlikimo gali priklausyti visų karių gyvybės.

Krn. Ovidijus KUZMINAS

Taikos rėmimo operacijos (TRO) šiuolaikiniuose kariniuose konfliktuose – neišvengiamos, todėl jų pratybos turi net daugiau prasmės nei „žalioji“ taktika.

Mano nuomone, liepos–rugpjūčio mėn. III kursui surengtų TRO modulio pratybų tikslai buvo pasiekti dėl to, kad:
+ operacijos buvo iš anksto kruopščiai suplanuotos, į jas įtraukta keletas

← Pradžią 14 puslapyje

Lietuvos scenos žvaigždžių, kas suteikė papildomos motyvacijos vykdantiems užduotis;

+ prieš imitavimo grupė savo darbą atliko šimtu procentų – pradėdama vaidybą, kalbą ir baigiant aprangos elementais;

+ daugumą paskaitų skaitė atitinkamų sričių specialistai (apie VIP apsaugą – Karo policijos, riaušių malšinimą – VST ir kt.);

+ teorinė karinio rengimo dalis ir atsiskaitymai buvo orientuoti į kartojimą, žinių įtvirtinimą.

Visada yra ką tobulinti, o TRO principai turėtų būti taikomi ne vieno modulio metu, bet visą laiką vykdant karinį rengimą, t. y. nuo I iki IV kurso. Tai aktualu dėl to, kad dalis kariaujančių šalių ir dabar veikia nepaisydamos jokių konvencijų, tarptautinių susitarimų ir tarptautinės teisės, be to, atsiranda civilių, kurie bando daryti įtaką tokių operacijų eigai.

Krn. Jonas BARTLINGAS

Prieš vasaros atostogas Lietuvos karo akademijoje vyko kulminacinės IX karinio rengimo modulio – TRO – pratybos „Kardo kirtis“. Po keturių teorinių paskaitų savaičių kariūnai išlaikė testą ir įgytas žinias per pratybas sėkmingai taikė praktiškai. Teorinę dalį sudarė specifinės taktikos, darbo su vertėjais, žurnalistais, derybų taktikos ir veiksmų, VIP apsaugos, riaušių malšinimo temos. Praktikoje dalyvavo ir padėjo kariūnams kurti realias situacijas žinomi Lietuvos žmonės.

LKA teritorijoje buvo įkurta bazė, imituojanti taikos rėmimo misiją Afganistane. Per pratybas ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į kovos veiksmų taisykles. Priešo imitavimo grupę sudarė KASP Didžiosios Kovos apygardos 8-osios rinktinės savanoriai, jiems kasdien buvo skiriamos tiesioginės užduotys.

Pratybas vainikavo baigiamoji operacija, kurią kariūnai atliko neprikaištingai. Nors visą savaitę alino didesnis nei 30 laipsnių karštis, trečiakursiai įveikė visus sunkumus, tvirtai žengė į ketvirtąjį kursą ir galiausiai išėjo atostogų pakilios nuotaikos.



Taikos rėmimo operacijų pratybos „Derybų menas“



Karo policijos pratybos „VIP apsauga“

Kpt. Marius Bagdono nuotraukos

Krn. Erlandas MEŠKĖNAS

„Žaliosios“ taktikos mes, kariūnai, pradėdami mokytis jau nuo pat pirmųjų studijų LKA dienių, o su taikos rėmimo operacijomis susiduriame tik trečiame kurse. Tai trečiakursiams buvo tarsi šviežio oro gurkšnis: ko mokėmės teoriškai, o vėliau įgyvendiname praktiškai šio modulio metu, mums buvo visiškai nauja, nebandyta ir be galo įdomu.

Pratybos buvo suplanuotos labai išradingai ir kruopščiai, BKK instruktoriai pasistengė, kad jų dalyviams nuobodžiauti netektų. Visose operacijose

mūsų laukė netikėtumai ir iššūkiai. Su jais susidūrus, paskirti vadai turėjo greitai reaguoti ir priimti vienokius ar kitokius sprendimus. Tai, žinoma, turėjo įtakos operacijų baigčiai. Labai džiaugiuosi, kad mus mokė ir savo žinias perteikė labai kompetentingi kariniai instruktoriai, dalyvavę ne vienoje misijoje. Jie mums davė daug vertingų, asmenine patirtimi paremtų patarimų.

Šio modulio metu įgijome labai svarbių žinių ir įgūdžių, kurie, manau, ne vienam iš mūsų pravers ateityje tarnaujant Tėvynei.

Plk. ltn. Valerijus ŠERELIS

Drąsa – tikslinio vadovavimo filosofijos pagrindas

„Karas – tai pavojų sritis. Tai reiškia, kad vyriškumu (drąsa) matuojama kario kokybė. Ji būna dvejopos prigimties: drąsa jaučiant pavojų savo gyvybei (asmeninė drąsa) ir drąsa priiimant atsakomybę už kokią nors valdžią arba pagal sąžinę.“¹ Drąsa priimti sprendimus irgi yra mažiausiai dviejų rūšių...



Kęstučio Dijoko nuotrauka

Yra daugybė situacijų, kuriose karininkas turi imtis veiksmų, pats įvertinęs situaciją. Būtų negerai, jei jis lauktų įsakymų tada, kai jų niekas negali duoti. Vis dėlto patys produktyviausi veiksmai atliekami tada, kai pavaldinys vadovaujasi vado ketinimais.

Generolas feldmaršalas Helmutas fon Moltkė (vyresnysis)
Taktisch-Strategische Aufsätze aus den Jahren 1857 bis 1871 (Berlin: 1900)

Tikslinio vadovavimo (*mission command / auftragstaktik*) teorijos pradininku dažnai vadinamas Helmutas fon Moltkė (*Helmut von Moltke*), tačiau šios vadovavimo filosofijos užuomazgų atsirado gerokai anksčiau. Pragmatinis, decentralizuotas vadovavimas buvo labai vertinamas Austrijoje.

Valdant Marijai Teresei, Septynerių metų (1754–1763) karo metu, po mūšio prie Kolino buvo įsteigtas (1757 m. birželio 18 d.) specialus apdovanojimas – karinis Marijos Teresės ordinas (*Militär-Maria-Theresien-Orden*).

Juo apdovanojimo ypač nusipelnčius drąsius, karininkus už sėkmingai atliktus karo veiksmus ir jų poveikį visai kampanijai. Tai buvo veiksmai, kurių karininkas nusprendavo imtis savo iniciatyva, nelaukdamas nurodymo ar pritarimo. Jis prisiimdavo riziką žinodamas, kad nesėkmingai įgyvendinta iniciatyva gali turėti neigiamų padarinių, o jos nesėkmės būtų nesulaukęs jokių priekaištų.

Tokie poelgiai dažnai nesutapdavo su tiesioginių vadų nurodymais, bet geri rezultatai buvo vertinami kaip sėkmin-

ga tarnyba monarchui. Pabrėžtina, kad buvo vertinamas poveikis visai kampanijai. Abejotina, kad Septynerių metų karo metu terminas „kampanija“ buvo vartojamas taip, kaip dabar. Ko gero, šitaip buvo reaguojama į pasikeitusią situaciją, kurioje prieš tai paskelbtas įsakymas jau būdavo „nebeaktualus“, o drąsi iniciatyva nepaklusti nebeveikiančiam ar negautam nurodymui gelbėjo nuo visiško sutriuškinimo.

¹ Klauzevicas K. *Apie karą*, I d., Vilnius, 2008, 42 p.

Tęsinys 18 puslapyje →

← Pradžia 17 puslapyje

Šiuolaikinėje terminijoje „kampanija“ – tai „nustatytu laiku ir nustatytoje geografinėje teritorijoje strateginiam tikslui pasiekti planuojamos ir vykdomos karinės operacijos“². O operacija – tai „koordinuotų veiksmų seka apibrėžtu tikslu“³. Reikėtų pabrėžti, kad čia galime kalbėti apie koordinuotus taktinius veiksmus operacijos kontekste. O operacijos gali būti ir jungtinės, tokios, kuriose paprastai dalyvauja karinės jūrų, sausumos, oro ir kitos pajėgos. Dažnai tai vadinama „operacijų menu“. Karlo fon Klauzevico (*Carl von Clausewitz*) žodžiais, tai – „atskirų mūšių organizavimas ir vedimas, jų derinimas, siekiant bendro karo tikslo“.

Austrijos kariuomenėje buvo plačiai paplitęs mitas, kad Marijos Teresės ordinas (kryžius) teikiamas ne tik už drąsą priimant sprendimus ir juos įgyvendinant, bet ir už sėkmingą veiklą, neatitinkančią detaliojo įsakymo. Kai operacijos baigtis nebūtų buvusi tokia sėkminga, jei būtų vykdomos visos detaliojo įsakymo instrukcijos. Štai kas buvo laikoma didžiausia garbe.

Apdovanoti pristatyti karininkai buvo vertinami tik už karinius nuopelnus, jų kilmė ir laipsnis nebuvo svarbūs. Kiekvienas apdovanotasis tapdavo riteriu, patekdavo į Austrijos aukštuomenę ir galėjo reikauti paveldimo barono titulo. Ordino kavalieriaus našlė galėjo tikėtis pusės žuvusiojo pensijos iki pat gyvenimo pabaigos. Štai kaip dar iki H. fon Moltkės laikų buvo vertinamas lankstaus, drąsaus ir kūrybingo vado vadovavimo stilius.

Praeitame „Kariūno“ numeryje diskutavome apie tikslinį vadovavimą, daugiausia dėmesio kreipdami į šį valdymo ir vadovavimo stilių kaip funkciją. O funkcija neatsiejama nuo filosofijos. Bet dabar į visa tai pažvelgsime labiau filosofškai, strategiškai, arba „meniškai“. Pasak K. fon Klauzevico, strategija yra labiau menas, o taktika – labiau mokslas, nors šių sąvokų šiame kontekste ir negalima visiškai išgryninti.

Pavaizduokime abi koncepcijas grafiškai.

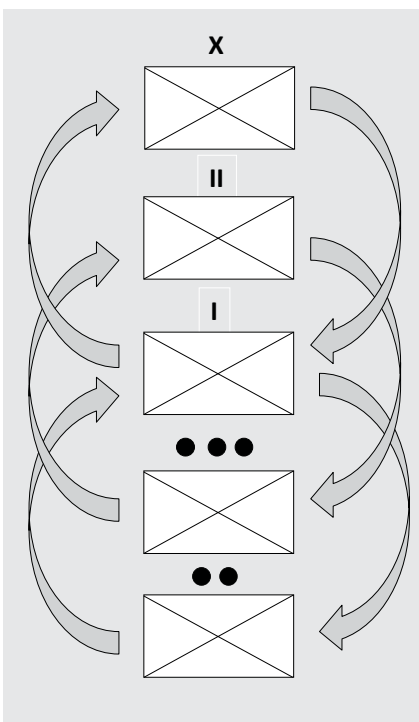


Austrijos karo akademijos emblema. Viduryje – Marijos Teresės ordinas. Marija Teresė laikoma karo akademijos įkūrėja ir pirmąja komendantė

1-ojoje schemoje matome, kaip dviem lygiais aukštesnio vado sumanymas ir ketinimas turi būti aiškiai suformuluotas ir perduotas, o dviem lygiais žemesnio vado – suprastas. Taip schemoje pavaizduotas pėstininkų skyriaus vadas sužino kuopos, būrio vadas – bataliono, kuopos vadas – brigados vado sumanymą.

2015 m. „Kariūno“ antrajame numeryje buvo pateiktas pavyzdys (2 schema), kaip turėtų būti skaitomi ir suprantami aukštesniųjų vadų įsakymai.

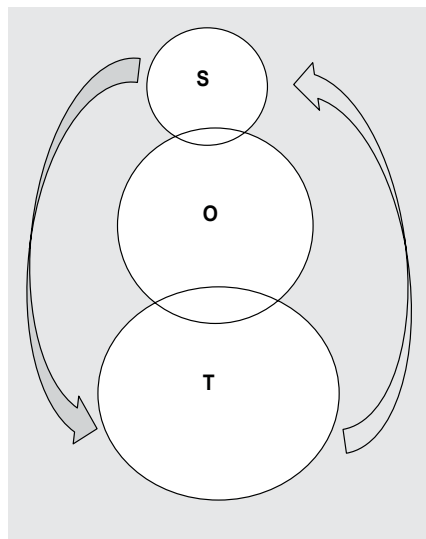
1 schema



2-ojoje schemoje matome, kad dviem lygiais aukštesnio vado sumanymas S (strateginio lygmens) yra visos kampanijos tikslas. Dviem lygiais žemesnis vadas T (taktinio lygmens) gali remti aukštesnį tikslą, nors jis gali ir nesutapti su dviem lygiais aukštesnio taktinio lygmens vado ketinimu dėl informacijos stokos, pasikeitusios situacijos ar kitų priežasčių. Taip jo sprendimai gali turėti įtakos jau nebe mūšio baigčiai, o visos kampanijos rezultatams.

Ši schema labiausiai tinka pasipriešinimo judėjimo vienetų vadams, kai konspiracijos sumetimais konkretūs uždaviniai skiriami retai, o valdymas ir vadovavimas yra komplikuoatas. Operacijos planas – tai tarsi „griaučiai“: nurodoma kryptis link strateginių tikslų, o ne taktinių veiksmų sekos rezultatai.

2 schema



PROTINGOS MINTYS

Mažiausias vienetas, kuriam vadovauji, – tai tu!

plk. ltn. Valerijus ŠERELIS

Ats. ltn. Mindaugas JONAITIS



Aspirantų tarnyba: studentiška karo prievolės alternatyva (1926–1940 m.)

Pabaiga. Pradžia – KARIŪNAS, 2015 m. Nr. 2 (125)

Visą aspirantų tarnybos laikotarpį (12 mėn.) galima suskirstyti į tris etapus. Pirmasis – bazinis kario rengimas (panašus į dabartinius bazinius karinius mokymus) – trukdavo apie 2 mėn. Tuo metu tarnaujantys kariai laikyti dar tik

kandidatais į kariūnus aspirantus. Po parengiamojo periodo kariai turėdavo atvykti laikyti egzaminų. Neišlaikiusieji būdavo siunčiami kaip šauktiniai kareiviai į kariuomenės dalinius likusios privalomosios tarnybos atlikti, o sėkmingai

išlaikiusieji Kariuomenės štabo nurodymu priskiriami prie atitinkamų ginklų rūšių (tarnybų).

Antrasis etapas trukdavo 6,5 mėn. Mokymas dažniausiai vykdavo Karo mokykloje arba specializuotuose moko-



VII laidos aspirantai taktikos pratybų prie maketo metu, 1931 m.

Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotrauka

² Lietuvos karybos standartas LKS AAP-6 (2014). NATO terminų ir apibrėžčių žodynas, p. 84.

³Ten pat, p. 323.

← Pradžia 19 puslapyje

muosiuose padaliniuose priklausomai nuo specialybės. Čia aspirantams dėstyti įvairūs teoriniai ir praktiniai dalykai, tekdavo laikyti numatytus egzaminus¹.

Paskutinio mokymo periodo metu aspirantai pagal savo specialybę būdavo paskirstomi po pulkus, kur maždaug per 3,5 mėn. trukmės stažuotę, eidami skirtas vadovaujamas pareigas, turėjo įtvirtinti įgytas žinias ir pritaikyti jas praktikoje. Atvykę į dalinius mokytis aspirantai būdavo išskaidomi nedidelėmis grupėmis, kad visi turėtų galimybę kurį laiką eiti būrininko pareigas ir įgyti vadovavimo patirties.

Aukštesnės karinės vadovybės nurodymu aspirantai šiuo laikotarpiu turėjo būti nuolat prižiūrimi

ir kontroliuojami, o pastebėtos klaidos nedelsiant ištaisomos. Kiekvienam svarbesniam pratimui ar užduočiai atlikti aspirantai turėdavo iš anksto pasiruošti. Stažuotės metu vertinant aspirantų veiksmus buvo kreipiamas dėmesys į tinkamą komandavimą, nuoseklią užduočių aiškinimą pavaldiniams, griežtą, aiškių ir tikslų įsakymų davimą, taip pat karišką laikyseną ir elgseną. Paskirti prižiūrėtojai ar dalinių vadai, aspirantams atlikus stažuotę, pateikdavo individualias atestacijos išvadas ir išsiųsdavo atitinkamai įstaigai, iš kurios jie atvyko stažuotis. Atestacijos dokumente, be jau minėtų dalykų, turėjo būti įvertinti gebėjimai tinkamai vadovauti pavestam daliniui, bendros karinių ir specialybės dalykų žinios ir visa kita, kas galėjo turėti svarbos aspirantų tarnyboje².

Mokymo programos kiekvienais metais būdavo koreguojamos ir papildomos, atsižvelgiant į to meto realijas. Savo pastabas ir pasiūlymus pateikdavo

¹ 1930 m. gruodžio 20 d. patvirtinta Karo mokyklos kariūnų-aspirantų mokymo programa, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 705, l. 484–485.

² 1935 m. birželio 7 d. Karo technikos viršininko slapto raštas Nr. 418, LCVA, f. 1364, ap. 1, b. 404, l. 104.



Kariūnai aspirantai lauko stovykloje laisvalaikio metu, 1931 m.

visos suinteresuotos šalys, dalyvavusios aspirantų kariniame rengime³. Aspirantų mokymo programos ir planai buvo rengiami taikant principą – kuo mažiau teorijos ir kuo daugiau praktikos. Kariuomenės štabo nurodymu teoriniai paaiškinimai teikti tik prie praktikos darbų. Mokymo programose reikalauta ypatingo tikslumo ir smulkmeniškų nurodymų, kaip ir kokiomis priemonėmis jos bus įgyvendintos. Pažymėtina, kad karinė vadovybė į aspirantų tarnybą nežiūrėjo pro pirštus ir jų kariniam rengimui buvo skiriamas ne mažesnis dėmesys nei kariūnų⁴.

Per visą mokymo laikotarpį kariūnams aspirantams dėstyti šie teoriniai ir praktiniai dalykai: taktika, rankiniai ginklai, įvairūs kariuomenės statutai, topografija, pionierių dalykai, ryšiai ir transmisija, artilerija, šaudyba, kavalerija, aviacija, kariuomenės organizacija, administracija ir ūkis, minosvaidis ir kulkosvaidis, kautynių dujos, teisė, karo

³ 1930 m. gruodžio 15 d. Karo mokyklos viršininko raštas Vyriausiojo štabo viršininkui Nr. 2394, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 705, l. 406.

⁴ 1930 m. birželio 12 d. Kariuomenės štabo viršininko skubus raštas Karo technikos viršininkui Nr. 23458, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 703, l. 129.

higiena, rikiuotė, gimnastika ir sportas, dainavimas. Taip pat skaitytos įvairios auklėjamosios paskaitos, rengtos ekskursijos po Lietuvą⁵. Pažymėtina, kad kariūnams ir aspirantams mokomuosius dalykus dėstė tie patys instruktoriai ir lektoriai⁶. Dauguma jų buvo etatiniai Karo mokyklos karininkai, o likusieji komandiruoti iš kitų kariuomenės dalių ir įstaigų. Aspirantams ir kariūnams skaitomų paskaitų sąrašai iš esmės nesiskyrė, tik dėl trumpesnio mokymosi laikotarpio pirmiesiems visi dalykai dėstyti glausčiau, o neesminių visai atsisakyta (žr. 1 lentelę)⁷.

⁵ 1930 m. gruodžio 20 d. patvirtinta Karo mokyklos kariūnų-aspirantų mokymo programa, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 705, l. 484–485.

⁶ I ir II kurso kadro kariūnų lektorių sąrašas 1932/1933 mokslo metams, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 819, l. 187; Kariūnų-aspirantų lektorių sąrašas 1932/1933 mokslo metams, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 819, l. 188.

⁷ Statkus V. *Lietuvos ginkluotos pajėgos 1918–1940 m.* Chicago, 1986, p. 678–680; 1933 m. kovo 18 d. Karo mokyklos viršininko raštas Vyriausiojo štabo viršininkui Nr. 544, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 819, l. 178–181.

1932–1933 m. Karo mokykloje dėstytų dalykų sąrašas

Dėstomieji dalykai	Valandų skaičius	
	Kariūnams (I+II k.)	Aspirantams
Karo istorija	32+38	-
Kulkosvaidis	12	20
Rankiniai ginklai	6	6
Šaudyba	15+24	20
Artilerija	20+16	18
Topografija	30+25	26
Pionierių dalykai	30+24	26
Ryšiai ir transmisijos	20+20	16
Kariuomenės organizacija	15+10	10
Kariuomenės administracija ir ūkis	10+15	10
Nuodingosios medžiagos	10+10	10
Karo teisė	15+15	10
Psichologija ir pedagogika	10+20	-
Karo higiena	26	10
Hipologija	24	20
Taktika (praktika klasėje)	60+60	40
Kulkosvaidis (praktika klasėje)	8+16	20
Minosvaidis (praktika klasėje)	15	15
Dainavimas	2 savaitinės+2 savaitinės	1 savaitinė
Rusų kalba	60	-

Dėstomieji dalykai	Valandų skaičius	
	Kariūnams (I+II k.)	Aspirantams
Vokiečių kalba	60+60	-
Auklėjamosios paskaitos	25+25	10
Taktika (praktika lauke)	120+120	120
Kulkosvaidis (praktika lauke)	20+40	-
Rankiniai ginklai (praktika lauke)	10	9
Artilerija (praktika lauke)	10+10	16
Topografija (praktika lauke)	36+48	48
Pionierių dalykai (praktika lauke)	42+48	36
Ryšiai (praktika klasėje ir lauke)	34+34	20
Minosvaidis (praktika lauke)	10+10	-
Hipologija (praktika lauke)	8	6
Bendroji taktika	24	22
Pėstininkų taktika	20	18
Kavalerijos taktika	20	24
Karo geografija	20	-
Kavalerija	10	6
Aviacija	10	6
Bendros kavalerijos žinios	20	20
Kūno mankštos fiziologija	16	-
Šokiai	2 savaitinės	-
Prancūzų kalba	60	-



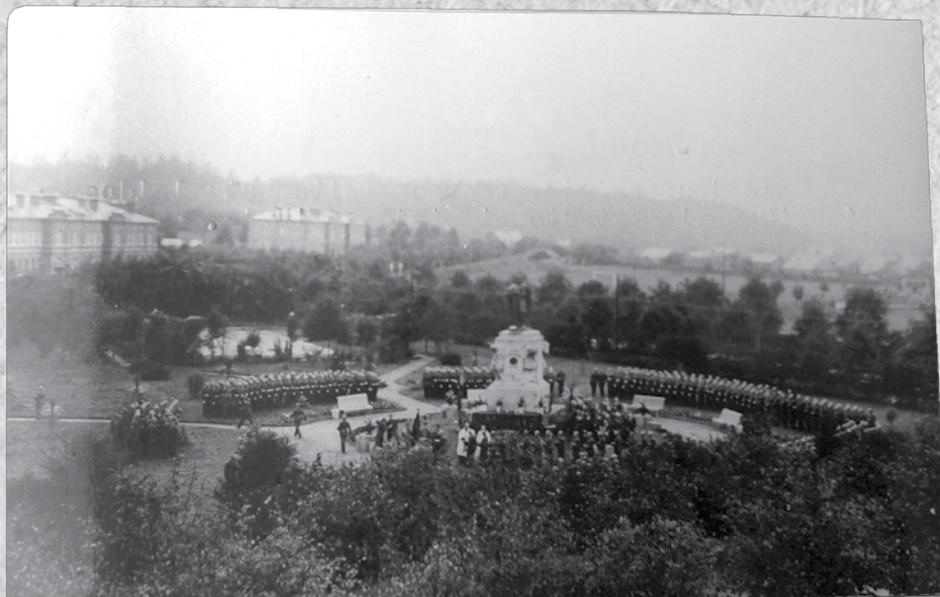
Kariūnų aspirantų pratybos su tankais, 1933 m.

← Pradžia 19 puslapyje

Visą aspirantų tarnybos laikotarpį buvo atsižvelgiama į mokymosi ir drausmės rezultatus. Nuo to priklausydavo, kada tarnybos metu bus suteiktas aukštesnis laipsnis. Po pirmųjų egzaminų, skirtų parengiamuoju laikotarpiu įgytoms žinioms patikrinti, geriausiai juos išlaikiusieji būdavo pakeliami į grandinius ir skiriami būrininkais. Nors tarnyba buvo gana trumpa, kai kurie aspirantai tapdavo vyr. puskarininkiais. Tarnybos pabaigoje visi, tinkamai atestuoti ir sėkmingai išlaikę kvalifikacinius egzaminus, būdavo pakeliami į leitenantus (nuo 1931 m. – į jaunesnius leitenantus) ir netrukus kaip atlikę tarnybą išleidžiami į atsargą. Taikos metu, išbuvę atsargoje 4 metus, išėję pakartotinius mokymus ir gerai atestuoti, galėjo gauti aukštesnį (atsargos leitenanto) laipsnį⁸.

Atlikto tyrimo metu susidarė įspūdis, kad maždaug 10–20 proc. pradėjusių tarnybą aspirantų jos nebaigė. Dauguma jų būdavo pašalinami dėl drausmės pažeidimų ir neišlaikytų egzaminų, neigiamos atestacijos.

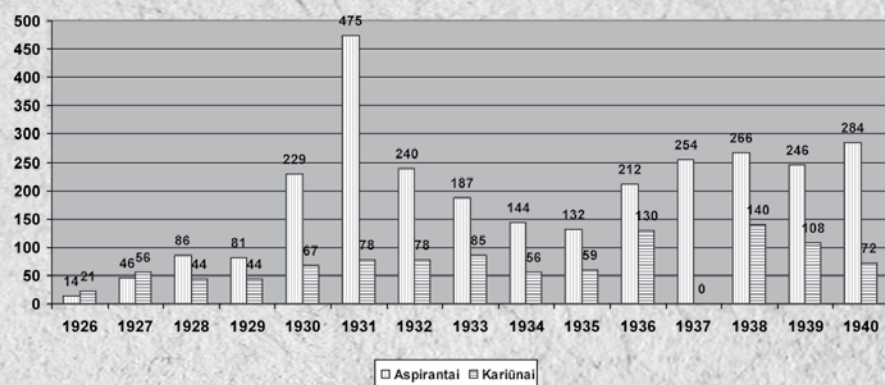
Aptariamuoju laikotarpiu galioję įstatymai nenumatė, kad baigę aspirantų kursus karininkai taikos metu toliau galėtų likti tarnauti (atlikti tikrąją karo tarnybą). Kariuomenės štabo Mobilizacijos skyriaus viršininko teigimu, „aspirantų paruošimas yra per silpnas taikos meto karininkų tarnybai, o priėmus, nors ir gabiausia, būtų sudarytas kelias ir kitiems, kas nepageidautina“⁹. Todėl vėlesniais metais buvo sudarytos sąlygos sėkmingai baigusiems aspirantų tarnybą stoti į aukštesnį Karo mokyklos kariūnų kursą. Šia galimybe pasinaudavo tik nežymi dalis buvusių aspirantų. Tačiau kai kurios kariuomenės tarnybos tarp aspirantų ieškodavo sau tinkamų specialistų, galinčių dirbti kariuomenėje ir pritaikyti savo civilinę specialybę. 1926–1940 m. laikotarpiu buvo išleista



XII aspirantų laidos priesaikos ceremonija prie Vytauto Didžiojo paminklo Kaune, 1937 m.

Sėkmingai Karo mokyklą baigusių aspirantų ir kariūnų skaičiaus 1926–1940 m. pokyčiai

1 diagrama



15 atsargos karininkų laidų, paskutinė – jau po sovietinės okupacijos (žr. 2 lentelę)¹⁰.

Atlikę aspirantų tarnybą ir į atsargą išleisti jaunesnieji karininkai gaudavo atitinkamą pažymėjimą. Tada turėdavo registruotis savo apskrities karo komendantūroje, kur būdavo įtraukiami į mobilizuojamųjų sąrašus, o po keleto metų šaukiami į kelių savaičių trukmės pakartotines pratybas. Atlaidžiami nuo šių pratybų buvo tam tikro amžiaus sulaukę ir tarnaujantys kariuomenėje ar Lietuvos

šaulių sąjungoje, taip pat retą išimtinę teisę turintys asmenys. Buvę aspirantai karo pratimų atlikti buvo šaukiami 4 kartus (trečiaisiais, šeštaisiais, dešimtaisiais ir šešioliktaisiais metais po tarnybos kariuomenėje)¹¹.

Kitose Baltijos regiono šalyse taip pat buvo rengiami atsargos karininkai. Tai buvo įprasta praktika, todėl mokymo metodikoje galima pastebėti esminių panašumų. Į kariuomenę atlikti karo prievolės stodavo baigę aukštesniąją mokyklą (gimnaziją, realinę mokyklą ir

¹⁰ 1938 m. sausio 31 d. Karo mokyklos viršininko slapto raštas Kariuomenės štabo I skyriaus viršininkui Nr. 60, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 1073, l. 56; 1939 m. rugsėjo 19 d. įsakymas kariuomenei Nr. 67, LCVA, f. 981, ap. 1, b. 26, l. 47–48.

¹¹ 1937 m. vasario 25 d. Kariuomenės štabo III skyriaus slapto raštas Nr. 32237, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 974, l. 14.

2 lentelė

Karo mokyklos 1926–1940 m. aspirantų laidos

Laida	Baigimo metai	Baigusiųjų skaičius	Pasiskirstymas pagal ginklų rūšis								
			Pėst.	Art.	Kav.	Inž.	Av.	Top.	Gin.	San.	Vet.
I	1926	14	14	-	-	-	-	-	-	-	-
II	1927	46	32	14	-	-	-	-	-	-	-
III	1928	86	72	-	-	14	-	-	-	-	-
IV	1929	81	66	-	-	12	-	-	-	-	3
V	1930	229	168	-	-	50	10	-	-	1	-
VI	1931	475	372	46	-	43	7	3	-	3	1
VII	1932	240	153	23	31	31	-	-	-	2	-
VIII	1933	187	70	33	36	43	-	-	-	3	2
IX	1934	144	44	28	38	30	1	-	-	1	2
X	1935	132	41	22	22	35	1	1	3	7	-
XI	1936	212	106	37	-	52	7	-	1	5	4
XII	1937	254	130	48	-	52	6	-	7	8	3
XIII	1938	266	136	56	-	44	-	-	30	-	-
XIV	1939	246	209	-	-	-	-	-	30	6	1
XV	1940	284	166	-	48	23	14	-	32	1	-
Iš viso:		2 896	1 779	307	175	429	46	4	103	37	16

t. t.) ar dar studentai¹². Daugelyje pasaulio šalių buvo numatyta atskira atsargos karininkų rengimo tarnyba, kuri iš esmės buvo pagrįsta tokiais pat arba panašiais principais, kaip ir sukurta Lietuvoje. Visur buvo keliamas tas pats tikslas – parengti gerą atsargos karininką, kuris būtų savo specialybės instruktorius, vykdytojas

¹² 1929 m. balandžio 30 d. Lietuvos karo atašė Pabaltijo valstybėms slapto raportas Generalinio štabo valdybos viršininkui Nr. 61/314, LCVA, f. 929, ap. 3, b. 648, l. 135–136.

praktikas ir gebėtų karo metu eiti jaunesniojo karininko pareigas.

Apibendrinant straipsnyje išdėstytas mintis galima pasakyti, kad aspirantų tarnyba Lietuvos kariuomenėje buvo sukurta siekiant papildyti jaunesniųjų karininkų rezervą ir parengti trūkstamų specialistų reguliariajai taikos meto kariuomenei. Atsargos karininkais galėjo tapti tik turintys tam tikrą išsilavinimą ir kitus kriterijus atitinkantys vyrai, tarnybos metu teigiamai atestuoti ir

sėkmingai išlaikę visus egzaminus. Kariūnų ir aspirantų rengimo metodikos ir programos buvo labai panašios, tačiau dėl tarnybos laiko skirtumų pastarųjų mokymai vykdėti gerokai glausčiau. Jų karinis parengimas buvo prastesnis, nes daugiau dėmesio skirta specialybės dalykams. Atliekant šią tarnybą buvo galima įgyti vieną iš tuo metu kariuomenei reikalingų specialybių, kurios ir lemdavo, kariam karininkų korpusui karo atveju priklausys aspirantas.

AKADEMIJOS PULSAS | PASKIRTI Į PAREIGAS



2015-08-03
mjr. Stasys VILKINAS
paskirtas į Studijų skyriaus viršininko pareigas



2015-08-03
mjr. Robertas LAPINSKAS
paskirtas į Kariūnų bataliono vado pareigas



2015-08-03
mjr. Ričardas UZELKA
paskirtas į Štabo Atrankos centro viršininko pareigas



2015-08-24
mjr. Dainius MAŽEVIČIUS
paskirtas į Štabo Personalo ir administravimo skyriaus viršininko pareigas



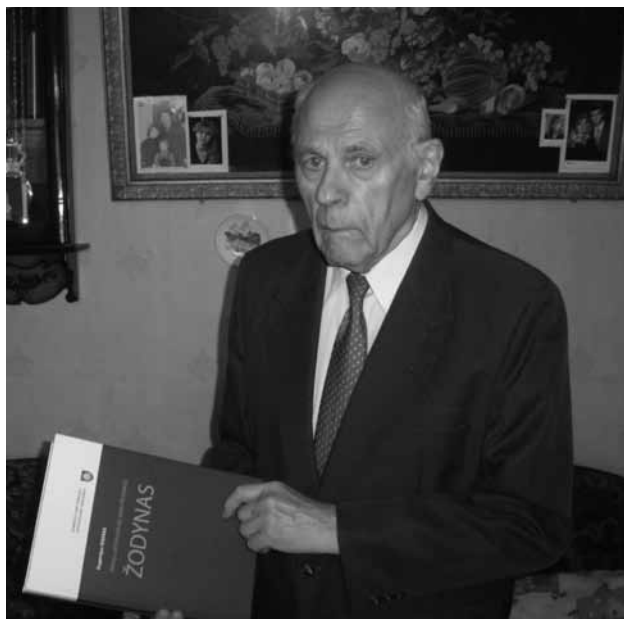
2015-09-01
kpt. Dmitrij SIDENICA
paskirtas į Kariūnų bataliono Saulės mūšio kuopos vado pareigas

⁸ Ažubalis A., Kazlauskaitė-Markelienė R., Petrauskaitė A. *Karo pedagogika Lietuvoje (1918–1940 m.)*. Vilnius, 2007, LKA, p. 88.

⁹ 1929 m. balandžio 12 d. Kariuomenės štabo Mobilizacijos skyriaus viršininko raštas Administracijos valdybos viršininkui Nr. 26364, LCVA, f. 929, ap. 5, b. 320, l. 107.

Dim. plk. Eugenijus KISINAS

Kalbėkime lietuviškai!



Tarpukario Lietuvoje buvo pradėta kurti lietuviškoji karybos terminija. Vartoti vertiniai, daugiausia rusų kalbos. 1923-02-19 įsakymu kariuomenei Nr. 30 buvo patvirtinta Krašto apsaugos ministerijos Terminologijos komisija, o vadovauti jai paskirtas mjr. Jonas Martynas Laurinaitis. Komisija dirbo labai intensyviai – iki 1924 m. buvo surinkta beveik 5000 terminų, bendras jų skaičius turėjo išaugti iki 15 000 ir iš tos medžiagos susidaryti karybos žodynas. Deja, žodynas nebuvo išleistas, o surinkti terminai dingę. Iki mūsų dienų išliko tik *Kariškas lietuviškai–rusiškai ir rusiškai–lietuviškai žodynėlis* (apie 1500 terminų), išleistas 1919 m. (Algirdas Ažubalis ir kt. *Valstybinė kalba Lietuvos kariuomenėje (1918–1940 m.)*).

Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, praktiškai viską reikėjo pradėti nuo nulio. Ir tas darbas buvo atliktas. 2002–2015 m. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija parengė ir išleido net aštuonis karybos ir karo technikos žodynus.

Aiškinamieji ir enciklopediniai žodynai:

NATO terminų aiškinamasis žodynas. Trečiasis pataisytas leidimas, KAM, 2006

Enciklopedinis karybos žodynas, LKA, 2008

E. Kisinas. *Apsaugos nuo naikinimo priemonių enciklopedinis žodynas*, LKA, 2002

E. Kisinas. *Artilerijos enciklopedinis žodynas*. LKA, 2004

Dvikalbiai anglų-lietuvių ir lietuvių-anglų kalbų žodynai:

E. Kisinas. *Anglų-lietuvių kalbų karybos žodynas*. Antrasis pataisytas leidimas. Elektroninis leidinys. KAM, 2009

E. Kisinas. *Lietuvių–anglų kalbų karybos žodynas*. Elektroninis leidinys. KAM, 2009

E. Kisinas. *Anglų–lietuvių kalbų karo technikos žodynas*. LKA, 2013

2015 m. Lietuvos karo akademija išleido mano parengtą *Lietuvių–anglų kalbų karo technikos žodyną*.

Pagal LR valstybinės kalbos įstatymą Valstybinė lietuvių kalbos komisija (VLKK) nustato ir aprobuoja kalbos normas. VLKK vertina ir tvirtina norminamuosius kalbos veikalus – žodynus, žinytus, vadovus, vadovėlius, todėl gali būti vartojami tik VLKK aprobuoti žodynai ir terminai. Visus karybos ir karo technikos žodynus Krašto apsaugos ministerijos, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos, Lietuvos kariuomenės Mokymo ir doktrinų valdybos teikimu aprobavo VLKK. Šie žodynai ir juose esantys terminai yra privalomi.

Visų aiškinamųjų ir enciklopedinių karybos žodynų terminai jau yra Lietuvos Respublikos terminų banke. *Visuotinė lietuvių enciklopedijos I–XXV* tomuose ir *Technikos enciklopedijos I–IV* tomuose pateikta per 2000 karybos ir karo technikos dalykų aiškinamųjų straipsnių.

Išleistų žodynų tiražai labai maži ir jų po kelis egzempliorius galima rasti bibliotekose. Lietuvių–anglų ir anglų–lietuvių kalbų karybos žodynai kol kas nepasirodė spaudoje. Bet tai – ne bėda, nes dabar kiekvienas karininkas, seržantas, kiekvienas karys laisvai naudojami kompiuteriu ir interneto paslaugomis.

Dabar internete yra svetainė „Karybos terminų žodynas“. Šioje svetainėje pateiktas *Enciklopedinis karybos žodynas*, E. Kisino *Lietuvių–anglų kalbų karybos žodynas* ir *Anglų–lietuvių kalbų karybos žodynas*, *NATO terminų žodynas*, išleistas 2001 m. (juo naudotis negalima, nes jis VLKK neaprobuotas; reikia naudotis *NATO terminų aiškinamuoju žodynu*, išleistu 2006). Visus karybos ir karo technikos žodynus taip pat galima rasti ir svetainėje „Eugenijus Kisinas“.

Karybos žodynai pateikti ir Krašto apsaugos ministerijos tinklalapyje: *Naujienos–Leidiniai – Leidiniai, išleisti 2013 m.*, – *Anglų–lietuvių kalbų karo technikos žodynas*; Leidinių archyvas – *Lietuvių–anglų kalbų karybos žodynas*, *Anglų–lietuvių kalbų karybos žodynas*.

Naršykite ir rasite!

O jeigu nerasite reikiamo termino – reikia jį sukurti, kaip darydavo tarpukario Lietuvos kariuomenės karininkai, išversti iš anglų kalbos, suderinti su kalbininkais, patvirtinti VLKK ir vartoti. Kito kelio nėra. Suprantama, tai – ilgas kelias, o mokyti karius ir karinius vienetus reikia jau šiandien. Pradėkime nuo mažo. Reikiamus terminus aptarkite padalinyje ar dalinyje, tarnyboje ar kariuomenės štabuose, bet būtinai suderinkite su kalbininkais ir vartokite.

Kalbėkime lietuviškai, nes mūsų kariuomenė – tai Lietuvos kariuomenė!





Nuotrauka atminimui: po iškilmingos ceremonijos prie prezidentūros LKA XXII absolventų laida

(Priekyje iš kairės: krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, geriausias LKA absolventas lt. Modestas Petravičius su kardu, LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė, gen. mjr. Almantas Leika, plk. lt. Darius Baranauskas)

2015 m. liepos 31 d. Vilnius, S. Daukanto aikštė



Ką kalba mūsų sienos

Viena iš Lyderio ugdymo programos dalių – oratorystės kursas. Kritinis mąstymas, situacijos pajutimas ir gebėjimas ją suvaldyti – kriterijai, kuriais remiantis buvo vertinami III kurso kariūnai. Šiame egzamino tema – „Ką kalba mūsų sienos“. Kad deramai pasiruoštų egzaminui, kariūnai turėjo mieste susirasti užrašą, piešinį ar pan. ir pagal jį parengti viešą pranešimą – kalbą. Esu patenkintas, kad daugelis su šia nelengva užduotimi susidorojo.

Gediminas GUTAUSKAS

Krn. Eitvydas LASTOVKA



sitarti“ tarpusavyje, kaip galiu savąją apginti? Jei viena laisvė bando atimti laisvę iš kitos laisvės, kaip laisvė apskritai gali egzistuoti, tada jos nebelieka nė vienoje pusėje.

Viena laisvė atimama, o kita nebėra laisvė, jei sunaikino kitą laisvę. Turbūt dėl to ir gyvename iliuzijų pasaulyje – realybė gali būti per skaudi ir nesuprantama. Ir tai nėra blogai, jei iliuzija padeda džiaugtis tuo, ką turim, ir šypsotis.

Kiekvienas žmogus susikuria ILLUZIJĄ, kuri jam padeda gyventi. Iliuzija gali suteikti jėgų ir pasitikėjimo savimi, kad pasiektume savo tikslus, kad turėtume svajonių ir būtume laimingi. Dėl to visi ir gyvename savomis iliuzijomis, saviapgaulė. Ir aš neišskirtinis, turiu iliuzijų, kad pasaulis, kurį matau, yra mūsų rankose, jog esame laisvi ir tai priklauso nuo mūsų – tavęs, manęs ir bet kurio kito. Bet ar mano susikurta iliuzija yra teisinga? Ar laisvė gali būti absoliuti? Ar galėsiu ją apginti, jei to labai norėsiu? Ar iš tiesų teks susitaikyti su realybe ir suvokti, jog svajonė, kuria gyvenu, tėra iliuzija, t. y. neįgyvendinama.

„Laisvė“ – žodis, kurį visi suprantame skirtingai. Vieniems tai galimybė laisvai kalbėti, pasirinkti tikėjimą, turėti savo nuomonę ir galėti ją pasakyti, kitiems – laisva šalis, laisva ekonomika, o man – viskas kartu. Dėl šių dalykų – dėl galimybės būti laisvam – gyvenu. Dėl laisvės ir kovosiu. Bet ar šis mano noras įgyvendinamas? Jei „laisvės“ negali „su-

sveikinimus (juk daugumoje atvirukų jau būna išspausdinti tekstai).

Čia turbūt vėl galima būtų prisiminti prigimtines laisvės postulatą – žmogus laisvas rinktis. Gamtą arba betono džiungles, ištikimybę sau arba sistemai, butaforiją arba realybę, cinizmą arba optimizmą. Visur galime rasti alternatyvų ir vyraujančią laisvos valios pasirinkimą. Kaip kartą pasakė Eleonora Ruzvelt, „laisvė reikalauja didelės duoklės iš kiekvieno žmogaus: kartu su laisve eina ir atsakomybė.“ Tad ar galima teigti, kad atsakomybė – tai kaina, kurią mokame už laisvę? Kiek iš mūsų priiima atsakomybę už savo laisvą pasirinkimą?

Krn. Ugnė LUKOŠIŪNAITĖ



Laisvė turėtų būti vertinama kaip natūrali žmogaus prigimtis, tačiau XXI amžiaus žmogus ir natūralumas, atrodo, itin sunkiai suderinami dalykai. Šiuolaikinėje kultūroje ir visuomenėje prioritetais vis dažniau tampa materialumas ir pragmatiskumas. Sąžiningumo, dvasingumo, dorybės ir kaltės sąvokų daugiausia rasime klasikinės literatūros retorikoje, intelektualiuose ir religiniuose samprotavimuose, na, dar kartkartėmis jos „įspraudžiamos“ į banalius kalėdinius

Žvelgiant iš psichologinės ir egzistencinės perspektyvos, laisvė negali būti vertinama be atsakomybės. Žmogaus sąmonėje šios dvi sampratos itin glaudžiai susijusios ir viena nuo kitos priklausomos, tačiau socialinė intervencija gali lemti laisvės dominavimą atsakomybės atžvilgiu. Egzistencinis ir etinis laisvės ir atsakomybės ryšys, jos vertinimas – tai jau filosofija.

Mūsų laisvė – tinkamas pasirinkimas. Pasirinkimas visada yra iššūkis, kadangi jis visada atima iš mūsų bent vieną, nepasirinktąją, galimybę. Todėl ne nuostabu, kad kartais delsiame rinktis. Tačiau mūsų aplinka nuolat keičiasi, auga, renkasi, tobulėja. Mūsų vengimas

← Pradžia 29 puslapyje

priimti sprendimus labai rizikingas, nes tai už mus padarys aplinka. Tokiu atveju mes ne tik kad netenkame laisvės rinktis, bet netgi ją atiduodame į kitų rankas ir kartu perleidžiame atsakomybę kurti mūsų gyvenimą. Asmeniniai principai bet kada gali prieštarauti socialinėms taisyklėms, tačiau būtent taip ir gimsta vidinė laisvė skirti prioritetus. Ištikimybė savajam AŠ ir drąsa priimti atsakomybę už savo laisva valia priimtus sprendimus skatina vidinę brandą tiek asmeninėje, tiek socialinėje erdvėje.

Krn. Aivaras STASYTIS



SVK – trys raidės, kuriomis greičiausiai galima pasakyti, ką pirmiausia patyrėme studijuodami Akademijoje. Skyriaus vado kovos kursas tik dar kartą parodė, kad Karo akademija norėtų, kad atrodytume kaip gražus knygos viršelis. Juk viršelis, o ne savo srities specialistas prirėkęs gins tėvynę. Šią ir panašias mintis mums bandoma skiepyti LKA. Bet mes nepasiduosim, na, bent jau aš – garsiai neverksiu ir nesiskųsiu. Bet padarysiu išvadas ir pasiliksiu jas sau. Patylėsiu, nes jau suvokiau savo, kaip gražaus viršelio, trapumą.

Ką gi, ateina metas gražiam viršeliui subliūkšti. Miškas, tamsa, šalia komandos nariai, tada tau nebesvarbu, ar atrodo gražiai, ar tavo uniforma nuo prakaito smirda. Supranti, kad esi tik nupiepęs kariūnas, kad tavo žinių bagažas dar toks menkas. Gerai, kad dabar pratybos, o ne realūs veiksmai, nes tada klaidų kaina būtų ne instruktoriaus pastabos, o tavo ar kolegų žūtis. Ar galėtum pasakyti velionio artimiesiems: jis žuvo dėl to, kad tavo mokė nepriekaištingai atrodyti ir dėstyti mintis?

Ir dar. Svarbus etapas – baigti Akademiją, pasiimti tai, kas gera, „išspjauti“ tai, kas nereikalinga. Ir ruoštis. Ruoštis tam, kas tarnybos metu atliekama praktiškai, – susidurti su mirtimi. Žinau, kad teks panaudoti ginklą, ir to laukiu. Kodėl? Nes tikiu, kad niekas nesugebės okupuoti Lietuvos, kad neprarasim nei Vilniaus, nei Klaipėdos krašto, bent jau ilgiam. Mes tėvynės neapleisim – neemigruosim. Nuo likimo nebėgsim, tėvynę kursime patys.

Krn. Mintautas ŠUKYS



Kad ir koks vienišas jaustumėsi, prisimink, kad visada yra žmonių, kuriems tu rūpi. Taip, net TU. Netiki manim? O ar kada bandei apsižvalgyti ir pažiūrėti, kaip yra iš tiesų? Gal tavęs ir nepastebi žmonės, su kuriais norėtum susidraugauti, į kurių ratą norėtum pulti. Tačiau visada yra tokių, kurie pagalvoja, kaip tau sekasi, ką tu veiki. Tai gali būti tavo tėvai – jie tave užaugino, tavimi rūpinosi, o dabar tik nori, kad grįžęs namo su jais pabendrautum, papasakotum, kaip praėjo tavo diena. Tai gali būti tavo seni draugai, su kuriais dėl kažkokių priežasčių dabar nebendrauji, bet jie vis tiek atsimenta kartu praleistas dienas. O tau tiesiog reikia pabandyti su jais susisiekti ir pakalbėti. Tai gali būti tavo buvę mokytojai, kuriems tu galbūt buvai ne daugiau nei galvos skausmas, bet jie vis tiek kartais pagalvoja: o ką gi jis pasiekė gyvenime? Nueik į savo mokyklą ir pabendrauk su jais, prisimink senas dienas.

Svarbiausia – nepamiršti pasižiūrėti į savo aplinką: yra žmonių, su kuriais bendrauji kasdien, bet skiri jiems mažiau dėmesio, nei reikėtų, pats to nepastebi, bet juos atstumti. Juk jei pabandytum tai padaryti, geriau juos pažintum ir net įsigtum naujų draugų.

Jaustis vienišas gali kiekvienas, ta-

čiau, jei nori, kad taip nebūtų, pradėk kažką daryti. Juk sėdėdamas vietoje ir galvodamas, kaip tau blogai, nieko nepakeisi. Paklausk mano patarimų – eik ir pradžiugink žmones, kuriems tu rūpi.

Krn. Romas JONAITIS



Dažnai girdime: turime džiaugtis ir daug kam dėkoti, kad galime gyventi nepriklausomoje, demokratinėje šalyje. Pritariu. Turime kuo džiaugtis: mums atviri visi keliai, galime kad ir iki užspringimo viešai keikti valdžią ir nebijoti, kad būsime išsiųsti į kokį gulagą ar pan. Tai yra puiku. Žmogus, kaip ir mūsų mylima šalis, atmetus visokius savęs pagailėjimus ir paverkšlenimus, tampa nepriklausomas, ir tik nuo jo ryžto, darbo ir sėkmės (šiek tiek) priklausys, kiek JIS iš tos nepriklausomybės gaus.

Bėda ta, kad dažnai toji nepriklausomybė ne viską suteikia: pasirodo, per mažai laisvės ir džiaugsmo. Taip nutinka todėl, kad žmonės neįsisąmonina, jog ne nepriklausomybė yra didysis tikslas. Tikslas – laisvė. Sakoma: „Laisvas kaip paukštis.“ Nemanau, kad, išgirdęs taip sakant apie kokį nors žmogų, pagalvoji, kad jis nelaimingas. Bet yra ir posakis: „Varnas varnui akies nekerta.“ Nežinau, ar tai – tiesa, tačiau mes vieni kitiems „kertam“. O ko man nekirst? Juk aš nepriklausomas, todėl tu geriau man netrukdyk SAVO laimės kurti...

Laisvė – visai kas kita. Ji, kitaip nei nepriklausomybė, neskaitina atsiriboti nuo kitų, nekelia į padanges didingojo AŠ. Laisvė – priemonė, puiki priemonė laimei kurti. Taip yra dėl to, kad nepriklausomybė atriboja. Ji nesieja su kitais. Tad galima daryti išvadą, kad nepriklausomybė yra įrankis ne laimei, o tik asmeninei naudai pasiekti. Nepriklausomam nerūpi kitas ir jo nuomonė, todėl TU nesidžiaugsi JO sėkme, o JAM nerūpės

tavoji. Laimė, kurios siekti laisvė padeda, yra kilnesnė siekiamybė nei nauda, todėl, kad dalijama laimė gyvybinga, o dalijami turtai – tiesiog išsenka. Laime reikia dalytis, kitaip ji sumenks. Laimė skatina žvelgti į kitus žmones atlaidžiai, o pernelyg dideli lūkesčiai, susiję su kitais žmonėmis, anksčiau ar vėliau veda prie konfliktų, kurie eikvoja mūsų energiją, atitraukia nuo asmeninio gyvenimo. Todėl kviečiu visus paspausti vieni kitiems rankas ir būti laimingiems.

Krn. Julius BERTULIS



XXI amžius. Modernus pasaulis. Skraidančios mašinos ir lietimui jautrūs kompiuteriai. Tačiau vaikėzai ant sienų vis dar purškia įvairiausius užrašus. Kodėl? Gal neturi ką veikti, kol bendraklasiai mokykloje? Gal išbando naujus vogtus dažus? O gal tai kažkas daugiau nei paprastas gatvės menas?

Pirmiausia šie užrašai ant sienų – asmenybės paroda. Kiekvienas piešiantis ant sienos nori parodyti savo asmenybę, jos išskirtinumą. Ką nors ant jos užrašęs žmogus pasijunta pakylėtas, nes žino, kad užrašą matys daug žmonių ir bent trumpai susimąstys apie jo autorių. Deja, užrašai ir piešiniai dažniausiai būna dviejų tipų. Vienuose pavaizduoti ar įvardyti žmogaus lytiniai organai, kiti turi gilesnę prasmę: gal slapyvardis, gal ženklas, kur jis buvo, kaip aukštai užlipo, gal idėja, kurią tik gerokai pagalvojus galima suprasti, kad mokslo ragavęs, protingas žmogus tai parašė.

Ką gi dar reiškia šie užrašai? Tai netiesioginis laiškas visuomenei, vietos valdžiai. Tie, kurie rašo ant sienų, matyt, nori kažką svarbaus pasakyti, tačiau kartu likti nežinomi, anonimiški. Jie nenori „nudegti“, net jei kartais ir sulauktų pagyrų. Jie valdžiai nerašo elektroninių žinučių, kurios pasmerktos iš žmogaus širdies ir proto skrieti į „spamų“ dėžutę. Jie neina

į valdžios kabinetus gyvai pakalbėti, kad būtų iš jų pasijuokta. Jei mato problemą – parašo ant sienos. Ir ne kartą. Taip jie savo žinių užtikrintai perduoda viešumai. Kitas reikalas – kaip ji bus priimta: ar žmogus atšvaitine liemene, turintis valyti tuos užrašus, įpykęs murmės: po velnių, jūs, vaikigaliai... O kažkas perskaitys tą žinutę ir susimąstys: gal iš tikrųjų yra problema?

Taigi, XXI amžius. Modernus pasaulis. Skraidančios mašinos ir lietimui jautrūs kompiuteriai. O žmogiškas ryšys tarp žmonių ir valdžios nyksta. Valdžia juk dirba tam, kad žmonėms gyventi būtų geriau, ar ne? Ji juk gerina gyvenimą, atsižvelgdama į žmonių nuomonę, taip? Na, mere, ar puošia tai mūsų miestą?

VIKTORINA MOKSLEIVIAMS

ATSAKYMAI Į KLAUSIMUS, PATEIKTUS SAŠIUVINIUOSE SU LKA SIMBOLIKA

Pirmųjų dešimties moksleivių, atsiuntusių KARIŪNO redakcijai teisingus atsakymus (el. p. arunas.alonderis@mil.lt), laukia vertingi prizai.

LKA sąsiuvinį ieškokite Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (kreiptis el.p. arunas.alonderis@mil.lt arba tel.: (85) 2103 526, (85) 2103 680



1. Užduotis: Sujunkite ginklų pavadinimus su paveikslukais:
 - 1 – Kasdienė uniforma
 - 2 – Lauko uniforma
 - 3 – Paradinė uniforma
3. Užduotis: Užrašykite prie nuotraukų Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio vadų vardus, pavardes ir slapyvardžius:
 1. Kpt. Jonas Noreika-Generolas Vėtra
 2. Plk. Jonas Semška-Liepa
 3. Brg. gen. Adolfo Ramanauskas-Vanagas
 4. Gen. Jonas Zemaitis-Vytautas
4. Užduotis: Užrašykite Lietuvos valstybinių švenčių datas:
 1. Laisvės gynėjų diena – sausio 13 d.
 2. Lietuvos valstybės atkūrimo diena – vasario 16 d.
 3. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena – kovo 11 d.
 4. Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena – liepos 6 d.
 5. Lietuvos kariuomenės diena – lapkričio 23 d.

Prof. dr. Valdas RAKUTIS



Karininko Roberto Badeno-Povelio karjera

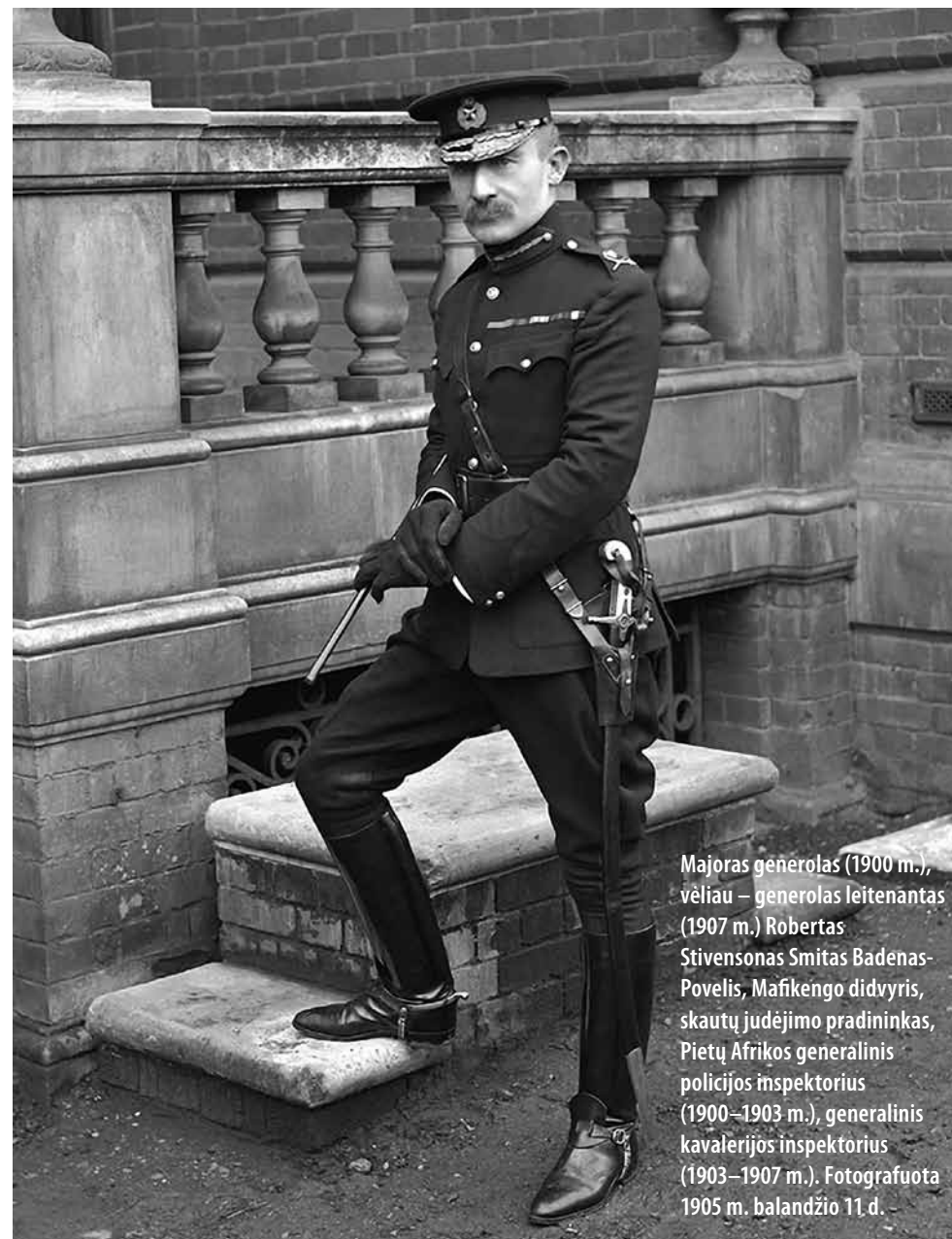
Siekdami būsimuosius karininkus supažindinti su romantiška ir charizmatiška pasaulio skautų judėjimo pradininko lordo Roberto Badeno-Povelio asmenybe, siūlome perskaityti šį Karo akademijos Karo istorijos centro vyr. mokslo darbuotojo ir vyresniojo skautininko, ištikimo KARIŪNO žurnalo bičiulio prof. dr. Valdo Rakučio straipsnį, parengtą remiantis 1992 m. Niujorke išleistu Viljamo Hilkorto (*William Hillcourt*) ir generolo žmonos ledi Oleivės Baden-Povel kapitaliniu veikalu „Badenas-Povelis: du didvyrio gyvenimai“ (*Baden-Powell: The Two Lives of a Hero*) ir naudojantis paties herojaus laiškais motinai ir kita patikima biografine medžiaga.

Robertas Stivenonas Smitas Povelis (*Robert Stephenson Smyth Powell*), lordas Badenas-Povelis (*Lord Baden-Powell*), Gilvelio baronas (*Baron of Gilwell*), gimė 1857 m. vasario 22 d. Oksfordo profesoriaus Badeno-Povelio ir žymaus jūrininko ir keliautojo dukters Henrietos Greis (*Grace*) šeimoje.

Šio žmogaus gyvenimas – tai karininko tarnyba ir skauto veikla. Įstojęs į karo mokyklą, tarnavo Indijoje, Afganistane, Pietų ir Centrinėje Afrikoje. Jo, kaip karininko, karjera susiklostė labai sėkmingai – išsitaravo iki generolo.

R. Badenas-Povelis, pasižymintis išradimais, netradiciniu požiūriu į

karybą, gebantis susidoroti su pačiais sudėtingiausiais pavedimais, išsiskyrė iš kitų kolonijų karininkų, o sėkminga Mafekingo miesto gynyba antrojo Anglųbūrų karo metu visoje Didžiojoje Britanijoje jį išgarsino kaip nacionalinį didvyrį. Kaip tik tada, kai pasiekė profesinės karjeros aukštumas, lordo titulą gavęs



Majoras generolas (1900 m.), vėliau – generolas leitenantas (1907 m.) Robertas Stivenonas Smitas Badenas-Povelis, Mafekingo didvyris, skautų judėjimo pradininkas, Pietų Afrikos generalinis policijos inspektorius (1900–1903 m.), generalinis kavalerijos inspektorius (1903–1907 m.). Fotografiuota 1905 m. balandžio 11 d.

generolas nusprendė palikti kariuomenę ir savo gebėjimus bei autoritetą skirti universaliai praktinei skautų ugdymo sistemai kurti ir diegti. Nepaprasta šios sistemos sėkmė įkvėpė pasaulinį skautų judėjimą, jo plėtra ir tapo pagrindiniu R. Badeno-Povelio gyvenimo uždaviniu. Kaip skautų šefas jis lankėsi daugelyje pasaulio kraštų, propaguodamas skautų gyvenimo vertybes ir naują požiūrį į pilietinę visuomenę ir laikydamasis tradicinių žmogiškųjų ir dieviškųjų principų. Iki 1937 m. jis buvo aktyvus skautas ir vadovas. Paskui, sušlubavus sveikatai, pasitraukė į savo pamėgtą Afriką, Keniją, ten 1941 m. sausio 8 d. ir mirė.

R. Badenas-Povelis buvo viena didingiausių XIX a. pab.–XX a. pr. asmenybių, savo valia, vertybėmis, gebėjimais ir pavyzdžiu paskatinusių daug puikių jaunuolių pasirinkti gėrio kelią.

Šiame straipsnyje mes pasigilinsime į šio garsaus žmogaus karininko kelią, vertą XXI a. tyrėjų dėmesio.

Viktorijos laikų Britanija net ir pradedus mokslo ir technikos revoliucijai vis dar buvo konservatyvi ir susiskirsčiusi į luomus. Gimęs aristokratų šeimoje, jaunas Stivas, kaip jį vadino namiškiai, turėjo galimybę ugdyti savo gabumus ir gavo gerą išsilavinimą. Jis turėjo polinkį į muziką ir piešimą, puikiai jautėsi scenoje. Tačiau labiausiai jam patiko stebėti aplinką.

Berniukas mokėsi įvairiose mokyklose: mirus tėvui, šeima nebeturėjo tiek lėšų, kad pakankamai jų galėtų

Tęsinys 34 puslapyje →

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Kpt. Mantas JONIKAS



➔ **Jūsų credo** – Skirtingose situacijose skirtingi credo, o kariūnams ir šiaip jaunimui siūlyčiau atkreipti dėmesį į garsiąją Johno F. Kennedy frazę: „Ask not what your country can do for you, ask what you can do for your country“

➔ **Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?** – Didžiausią įtaką daro vyresniųjų patarimai, paties patirtis ir sprendimai

➔ **Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūsų / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?** – 1976 m. Izraelio specialiosios pajėgos per 53 minutes įvykdė garsiąją ENTEBBE įkaitų išlaisvinimo operaciją Ugandos oro uoste. Ši operacija yra karinio planavimo, akiplėšiškos narsos ir rūpinimosi savo piliečiais pavyzdys

➔ **Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?** – Artimiausius žmones, draugus ir Bryaną Adamsą su gitara.)

➔ **Jeigu nebūtumėte tapęs karininku...** – Būčiau mokyklos direktorius

➔ **Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?** – Per paskutines Europos krepšinio čempionato Lietuvos ir Estijos nacionalinių rinktinių rungtynes

➔ **Vyro automobilyje visada turi būti** – Tinkamų degalų

➔ **Mėgstamas tarptautinis žodis** – „Nekvestionuoti“

➔ **Prietas, kurio paisote** – Išvairavęs iš LKA teritorijos, nevažiuk prieš eismą!

➔ **Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti** – Medžių lajų takas Anykščiuose

➔ **Šventė, kurios labiausiai laukiate** – Kiekviena diena man – šventė

➔ **Knyga, kurią perskaitytumėte dar kartą** – „Raudonasis statutas“

➔ **„Pasulyje yra tik dvi jėgos: kardas ir kovos dvasia, ir anksčiau ar vėliau kardas bus nugalėtas kovos dvasios.“ Ar tikrai?** – Geriausia, kai nugalai diplomatija, o kardas ir kovos dvasia – tai nedaloma sinergija

➔ **Geriausi vairuotojai – moterys ar vyrai?** – Moterų šiek tiek lėtesnė reakcija, bet kelyje jos yra atsakingesnės ir atsargesnės

➔ **Trys pavyzdingo kariūno savybės** – Bus net septynios: pareigingumas, maksimalizmas, ambicingumas, reiklumas sau, nebijojimas iššūkių, dorumas ir sąžiningumas

➔ **Įsimintiniausias studijų Karo akademijoje dalykas** – Bazinį kario kursą vedę instruktoriai

➔ **Ko iš šių dalykų nesate daręs: pjovęs šieno, kasęs bulvių, kėlęs inkilo?** – Teko žolę pjauti

➔ **Mėgstamiausias maisto prekių parduotuvės skyrius** – Riešutų ir džiovintų vaisių

➔ **Jūsų drabužių spintoje dominuojanti spalva** – Visas spektras

➔ **Negalite gyventi be** – Sporto

➔ **Mėgstamiausia vaikystės knyga** – Žulio Verno nuotykių romanas „Kapitono Grantso vaikai“

➔ **Poilsis prie upės ar jūros?** – Jūroje su hidrokostiumu

➔ **Labiausiai erzinantis buitinis darbas** – Sąskaitų mokėjimas

➔ **Mėgstamiausias metų laikas** – Vasara

➔ **Įsivaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Jūsų pirmasis įsakymas** – Tas, kurį pirmą paduotų referentė. Iš pradžių svarbu išlaikyti tęstinumą, o reformos vėliau ir palapinsni

skirti septintojo vaiko šeimoje mokslams. Vis dėlto aukšta padėtis, pažintys ir nenuilstamas mamos siekis tinkamai pasirūpinti sūnumi leido Stivui gauti neblogą išsilavinimą. Ypač sėkmingas buvo studijų Čarterhause (*Charterhouse*) laikotarpis (13–19-ieji gyvenimo metai) – berniukas ne tik buvo lavinamas mokytojų, bet ir savarankiškai galėjo tyrinėti gamtą, žaisti „karo žaidimus“ šalia esančiame parke. Šie paauglystėje įgyti įgūdžiai jam labai pravertė vėliau.

Čarterhause mokykla, įsikūrusi buvusiame viduramžių Kartūzų ordino vienuolyno pastate, tik vėliau persikėlė į naujas patalpas Godalminge, užmiestyje. Ji buvo skirta turtuolių vaikams, tačiau 40 berniukų iš neturtingų, bet aukštos kilmės šeimų čia galėjo studijuoti nemokamai – mokyklos sąskaita. Jos tvarka buvo panaši į Hogvartso mokyklos, aprašytos populiariajame J. K. Rowling romane apie Hario Poterio nuotykius, bendrabūvio taisyklės. Čia galiojo tam tikra hierarchija ir įvairios tradicijos.

Mokslas nebuvo stiprioji Stivo pusė, tačiau mokykloje buvo kreipiamas dėmesys ne tik į bendruosius pasiekimus, bet ir į išryškėjusius gabumus. Berniukas puikiai žaidė futbolą, buvo geras taktikas, aktyvus šaudymo būrelio narys, netgi tam tikra prasme organizatorius.

Kiek skirtingas buvo kitas Stivo pomėgis – vaidyba. Jis nebuvo paprastas aktorius, greičiau – visos studijos siela, dažnai gelbėjęs sunkioje situacijoje išradingomis improvizacijomis. R. Badenas-Povelis vyresnėse klasėse tapo slapto „Druidų“ klubo nariu. Klubo nariai gerdavo alų iš vieno bokalo, sakydavo kalbas ir kartu dainuodavo senovines dainas. Nors klubas gyvavo tik dvejus metus, jo nariai „druidų laikus“ ir vėliau mielai prisimindavo.

Stivas pamėgino atsiskleisti ir kaip dainininkas. Nors nebuvo išskirtinis, gebėjo sėkmingai dainuoti visais balsais, dėl to ne kartą gelbėjo keblesnėje situacijoje.

Mokykloje buvo įvertinti ir meniniai B. Badeno-Povelio gebėjimai. Jis tapo mokyklos laikraščio „Cartusian“ bendradarbiu.

Kartais Stivas nuo mokyklos šurmilio pabėgdavo į mišką, kur kaip koks

atsiskyrėlis mėgo tyrinėti aplinką, gyvūnus. Iš savo slėptuvės jis galėjo stebėti kitą pasaulį, išmokti jame išgyventi, bandyti suprasti gamtos logiką. Kartais šia veikla užsiimdavo kartu su broliais. Stivas, kaip jaunesnis, negalėjo pretenduoti į komandos lyderius, tačiau turėjo progą veikti grupėje, suvokti bendruomenės privalumus ir taisykles. Turintis puikų humoro jausmą ir be galo aktyvus, jis žavėjo bendraminčius savo charizma, gebėjimu visada rasti sprendimą, mobilizuoti grupės narius, nukreipti juos tinkama kryptimi.

Šias savybes, tikėtina, jis perėmė iš mokyklos direktoriaus daktaro Heigo Brauno, kuris buvo ne tiek griežtas administratorius, kiek savo asmeniniu pavyzdžiu ir idėjomis užburiantis pedagogas, gebantis išvelgti vaiko potencialą, leidžiantis kiekvienam tapti tuo, kuo jis turėtų tapti pagal savo prigimtį.

Apie H. Brauną daug ką pasako štai šis epizodas. Prasidėjus „karui“ su kaimyninės mokyklos mokiniais, direktorius ramiai stebėjo, kaip jo mokiniai elgiasi „mūšio sąlygomis“. Nors vietoj kulų skriejo plytgaliai ir akmenys ir kilo nemažas pavojus, kad kas nors prasiskels galvą, jis ne tik kad nestabdė kovos, bet, atvirksčiai, netgi patarė saviesiems, kaip „priešus“ užklupti iš sparno, ir davė raktus nuo šiaip jau visada rakinamų durų, kad šį manevrą būtų galima sėkmingai atlikti.

Atostogų metu Badeno-Povelio šeima buriuodavo ir šiaip laiką leisdamo gamtoje. Dėl to berniukai turėjo sąlygas tapti stipresni tiek kūnu, tiek dvasia. Mama vaikus mokė svarbių strateginio mąstymo ir planavimo dalykų. Kiekviena valanda turėjo būti skirta ne vienam kuriam nors pomėgiui ar darbui atlikti, o dar bent keliems tikslams. Pavyzdžiui, piešimas negalėjo būti tik pomėgis: piešiniai turėjo patekti į spaudą ar reikalingiems ir svarbiems žmonėms į rankas, visais džiaugsmiais buvo būtina dalytis su savo kompanija, visokeriopai padėti kitiems šeimos nariams, kooperuotis ir pan. Šios namų pamokos labai pravertė šeimos narius – jie vėliau tapo sėkmingais ir naudingais visuomenei žmonėmis.

Baigęs mokyklą, R. Badenas-Povelis bandė stoti į kelis universitetus. Dėl to, kad per mažai skyrė dėmesio mokslams, įstoti nepavyko. Tai buvo smūgis ne tik pačiam Stivui, bet ir visai garbingai profesoriaus šeimai, kurios kitoms atžaloms puikiai sekėsi akademinėje srityje. Šią

krizę įveikti padėjo skelbimas, agitaujantis dalyvauti kandidatų į pėstininkų ir kavalerijos karininkų pozicijas konkurse. Sprendimą jame dalyvauti lėmė ne tik sudėtinga situacija, susiklosčiusi po mokyklos baigimo, bet ir tradicijos (mama – vis dėlto admirolo duktė!). Pasirengti egzaminui buvo tik dvylika dienų, bet jų užteko, kad iš 718 kandidatų jis būtų penktas tarp pėstininkų ir antras tarp kavaleristų. Robertas Stivenzonas Badenas-Povelis tapo kariu, būsimuoju karininku!

Tačiau ši sėkmė turėjo ir kitą, finansinę pusę, kadangi 1870 m. karininkais tapdavo kilmingų šeimų palikuonys. Pradedančiųjų atlyginimai buvo gerokai mažesni nei karininko „iš rengimo“ išlaidos, todėl Stivui labai reikėjo vyresniųjų brolių paramos. Šeimos taryba nusprendė, kad geriau investuoti į kavalerijos karininko karjerą: nors pradinė suma didesnė, bet tarnyba daugiau žadanti.

Paprastai po atrankos būsimieji karininkai turėdavo dvejus metus praleisti Sandhursto karališkajame koledže, tačiau pirmiesiems 6 geriausiai egzaminus išlaikiusiems kandidatams pirmasis karininko laipsnis buvo suteiktas... iš karto! 1876 m. rugsėjo 11 d. jaunesnysis leitenantas Robertas S. S. Badenas-Povelis buvo paskirtas tarnauti į 13-ąjį husarų pulką, dislokuotą Indijoje.

Jau mėnesį trukusioje kelionėje tik ką iškeptas karininkas spėjo pasižymėti: laive buvo suburta karininkų teatro trupė, o vienu jos pagrindinių veikėjų tapo devyniolikmetis Stivas.

Nuo Bombėjaus (dab. Mumbajus), kur savo kelionę baigė garlaisvis „Serafis“, reikėjo pasiekti Bengalijos miestą Luknovą (*Luknow*), 13-ojo husarų pulko dislokacijos vietą. Nors jau buvo praėję 20 metų nuo Bengalijos sukilimo, mieste dar buvo matyti karo pėdsakų – sugriautų pastatų – liūdno britų įgulos trijų mėnesių apgulties ženklų.

Jaunasis karininkas gavo septynis etatinius tarnus, valdišką žirgą ir B kuopos vado pavaduotojo pareigas. Kaip tik tomis dienomis Britanijos karalienė turėjo tapti Indijos imperatore. Tai buvo svarbus žingsnis įtvirtinant britų valdžią regione, dalinys tam rengėsi ir šventė Kalėdas bei Naujuosius 1877 metus. Jau po dviejų savaičių kuopos vadas kapitonas Praisas (*Pryce*) buvo komandiruotas, o Robertas Stivenzonas Badenas-Povelis tapo atsakingas už visą kuopą. Visiems



Volterio Kreino (*Walter Crane*) pasaulio žemėlapių fragmentas. Britanijos imperijos kariuomenės karys Indijoje

buvo netikėta, kaip lengvai jaunajam karininkui pavyko užkariauti pavaldinių palankumą tiek dėl stebėtino pastabumo, tiek dėl puikių bendravimo įgūdžių.

Kiek kebliau sekėsi bendrauti su karininkais. To meto britų karininkijai tarnyba atrodė panaši į žaidimą: labiau buvo domimasi vakarėliais ir pobūviais nei tiesiogine veikla. Mūsų herojus nuoširdžiai domėjosi tarnyba, nes manė, kad imperijos plėtra ir jos kariuomenės pajėgumas yra jo asmeninis reikalas. Įtakos turėjo ir ribotas karininko biudžetas. Gaudamas 10 svarų per mėnesį ir negausią pagalbą iš namų, jaunesnysis leitenantas eksperimentavo keisdamas taupymo metodus. Metė rūkyti, tenkinosi paprastesniu maistu ir galiausiai tapo taupiausiu karininku dalinyje. Vis dėlto svajojo įsigyti ponį, kad galėtų žaisti polą, kuriuo jau seniai domėjosi. Nusipirko Herkulį – didelį ponį, su juo mokėsi šį žaidimą ir tapo ilgamečiais draugais.

To meto D. Britanijos kariuomenėje tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų karininkų buvo nemenkas barjeras: jaunesniųjų vyresnieji nežemino, bet stengėsi parodyti jiems „tinkamą vietą“. Jaunasis Stivas buvo savotiška išimtis: linksmas ir teatrališkas, nei snobas, nei per daug susireikšminęs, atsidavęs tarnybai, nuoširdžiai besidomintis Indija ir net ją įsimylėjęs, jis nejučia tapo neatsie-

klą ir rengdavo baigiamuosius egzaminus. 1877 m. liepą šie egzaminai buvo išlaikyti puikiai ir pripažinta, kad jau galima pradėti studijas 8 mėnesių karjeros kursuose, leidžiančiuose tikėtis aukštesnio laipsnio – leitenanto.

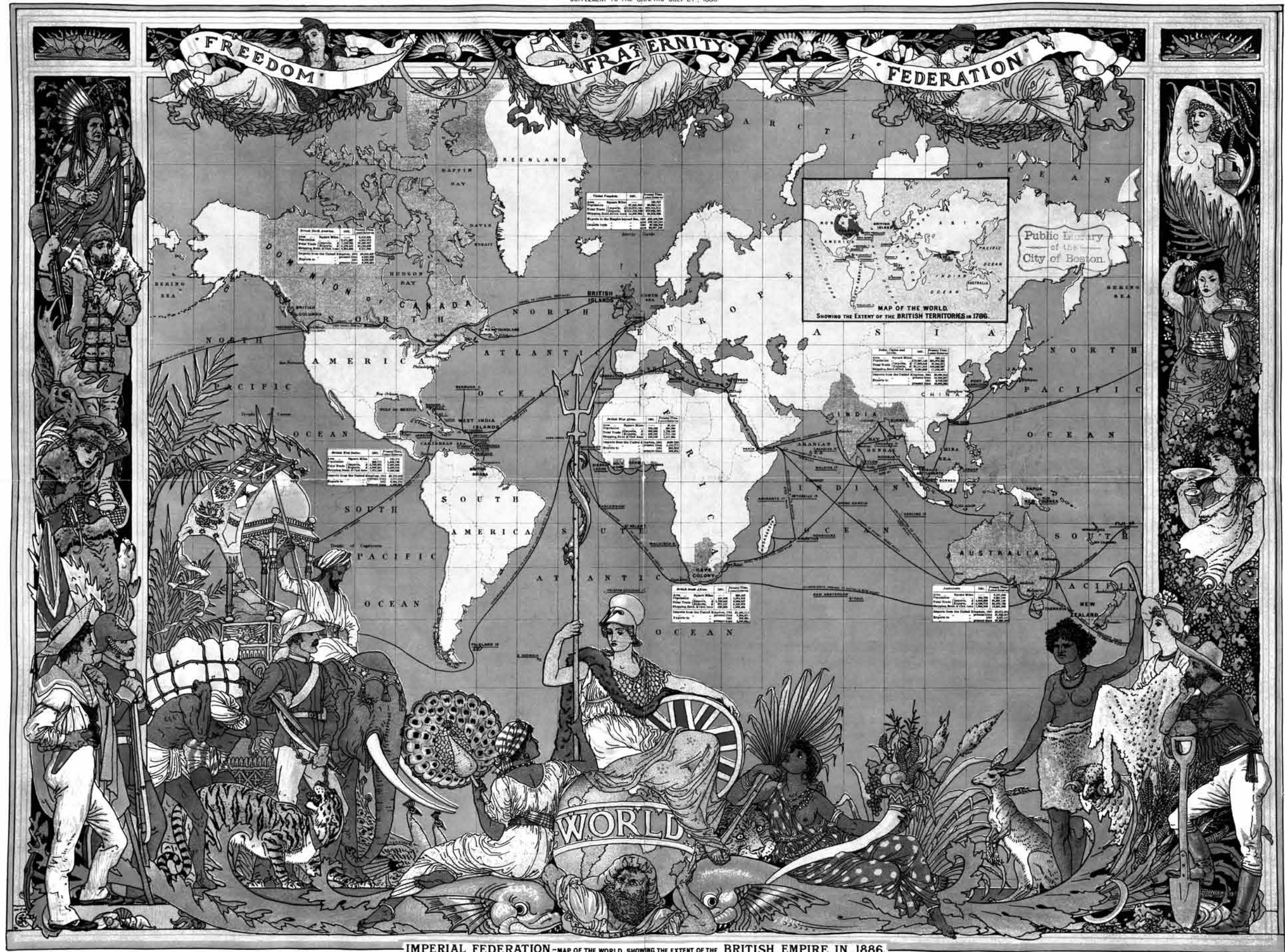
Tą vasarą Pietų Indijoje kilo didelis badas, ir britų kariuomenė buvo pasiųsta padėti vietos gyventojams su juo susidoroti. Į savanorius bandė užsirašyti ir R. S. S. Badenas-Povelis, tačiau jo, kaip nemokančio vietos kalbos, kandidatūra buvo atmesta.

Spalio mėnesį teko grįžti prie mokslų. Žiema tokiai veiklai labai tiko, tačiau jau balandį karštis privertė padaryti pertrauką. Teko keisti dienotvarkę, dirbti naktimis, iki antros valandos, kai būdavo šiek tiek vėsiau. Tačiau tokia dienotvarkė greitai susilpnino jaunuolio imunitetą, ir artėjant egzaminams pakilo karštis. Šiai bėdai įveikti buvo pasitelkta ypatinga metodika: per pietus daug nevalgyti, išgerti gero šampano, prieš miegą įlįsti į karštą vonią ir ten pagulėti ant galvos vis užsipilant šalto vandens, šiek tiek chinino, šaukštas ricinos aliejaus ir flaneliniai drabužiai, o kitą dieną pragulėti, ir temperatūra nukrinta.

Deja, egzaminų dieną tai nepadėjo – sveikata buvo tragiška, tad reikėjo tikėtis blogiausio rezultato. Bet atsitiko priešingai – buvo gautas pirmos klasės įvertinimas, o už atsakymus matavimo srityje – išskirtinis „žvaigždės“ apdovanojimas, 1879 m. vienintelis visoje Indijoje. Robertas S. S. Badenas-Povelis buvo pakeltas į leitenantus dviem metais anksčiau, kaip numatyta pirmos klasės nuostatuose.

Po egzaminų sveikatai pagerinti buvo suteiktos mėnesio atostogos. Jas ką tik iškeptas leitenantas nusprendė praleisti pas savo pusbrolių Badeną Henrį, tarnaujantį Lahore. Giminaitis pasiūlė vykti į britų rezidencijų vietą Himalajų papėdėje, Simloje. Tai buvo pasiūlymas, kurio nebuvo galima atsisakyti. Šiame puikaus klimato krašte nuolat vykdavo puotos ir susitikimai. Čia netrukus jis įsitraukė į profesionalios teatro veiklą ir taip suvaidino savo vaidmenį, kad nustebino vicekaralių ir provincijos aukštuomenę. Pasisekimas buvo toks, kad

SUPPLEMENT TO THE "GRAPHIC" JULY 24TH 1886



IMPERIAL FEDERATION - MAP OF THE WORLD SHOWING THE EXTENT OF THE BRITISH EMPIRE IN 1886.
 STATISTICAL INFORMATION FURNISHED BY CAPTAIN J. C. R. COLOMB, M.P. FORMERLY R.M.A. — BRITISH TERRITORIES COLOURED RED

COPYRIGHT

← Pradžia 32 puslapyje

atostogas, vadovybei tarpininkaujant, pavyko pailginti dar keliomis savaitėmis. Tačiau net šios puikios atostogos nepadėjo išspręsti sveikatos problemų – vėl pakilo karštis, ir ne vienam Robertui Badenui-Poveliui. Ligos tada plisdavo greitai, daugėjo mirtinų choleros atvejų. Reikėjo ieškoti galimybių persikelti į šiauresnius kraštus, nes sparčiai krito svoris, leitenantas gyveno lyg sapne. Netrukus atsidūrė ligoninėje. Nematant kitos išeities, buvo nuspręsta jaunąjį karininką išsiųsti į D. Britaniją sveikatos už valdiškus pinigus sustiprinti. Jo per dvejus tarnybos metus nupiešti piešiniai pateko į asmeninę Luknovo įgulos vado kolekciją kaip ypatingas tarnybos suvenyras. Leitenantą išleido pagarbiai, tinkamai įvertinę nuopelnus.

Kelionė laivu ir namiškių globa leido Stivui, kaip jį vis dar vadino artimieji, atgauti buvusią sveikatą ir blizgesį. Giminių ir draugų vizitai, dažnos išvykos į Londono teatrus ir koncertus rodė, kad jis vis daugiau dėmesio skiria kultūriniam gyvenimui, be to, ir jo polinkiai tapo brandesni, kas būdinga besiformuojančiam profesionalui. Partitūros ir piešiniai plaukė atgal į Indiją, kur jo draugai laukė naujienų iš savo draugo, grįžusio į metropoliją. Kartu neslopo savųjų ginklo brolių ilgesys, juo labiau kad iš Britanijos ir Afganistano pasienio sklido vis prastesnės žinios. Vyko nepaskelbtas karas, ir karininko vieta buvo ten, Indijoje.

Tuo metu jaunasis leitenantas lankė šaulių ginklų kursus Kente, kad pasitobulintų šioje srityje. Gautas instruktoriaus pažymėjimas ne tik rodytų, kad pagerėjo Indijos įgulos karininko žinios, bet ir pridėtų 100 rupijų prie leitenanto algos. Papildomai buvo lankomi ir signalininkų instruktorių kursai – tai galėjo praversti tolesnėje štabo karininko tarnyboje.

Tuo metu, 1880 m. liepos 27 d., britų kariuomenė buvo sumušta mūšyje prie Maivando (*Maiwand*), netoli Machmudabado, į vakarus nuo Kandaharo, ir britams reikėjo įtempti visas jėgas, kad regione galėtų atkurti savo autoritetą ir turėtų įtaką.

Lordui Robertsui pavyko forsuotu maršu išgelbėti Kandaharą nuo apsiaus-

ties ir atkurti padėtį. Jaunasis Robertas S. S. Badenas-Povelis negalėjo likti nušalyje. Jis iš visų jėgų veržėsi atgal į husarų pulką, nes žinojo Velingtono posakį: „Kai Afganistane jau atrodo, kad viskas baigėsi, realiai viskas tik prasideda.“ Sėkmingai baigęs instruktorių kursus ir gavęs aukščiausios klasės instruktoriaus pažymėjimą, 1880 m. spalio 3 d. Robertas S. S. Badenas-Povelis išplaukė tuo pačiu laivu „Serafis“ į Indiją. Jo pulkas jau buvo išžygiavęs į Kandaharą, tačiau leitenantui buvo patikėta „rimta“ užduotis – vykti į senąją pulko dislokacijos vietą Luknove vadovauti kelioms dešimtims aprūpinimo tarnybos karių ir ligonių. Laimei, įsakymas buvo pakeistas – jis buvo paskirtas į Kandaharą. Kelionės metu susipažino su leitenantu Kenetu Maklarenu (*Kenneth McLaren*), labai jaunai atrodančiu husarų karininku, gavusiu „Berniuko“ (*The Boy*) pravardę. Su juo užsimezgė ilgametė draugystė.

Kelionė į Kandaharą buvo kupina nuotykių. Pulko geležinkeliu pasiekti nepavyko, teko jį vyti per Kuetos (*Quetta*) dykumas ir kalnus, kur kiekviename žingsnyje buvo galima susidurti su kovingųjų gazių gaujomis. Laimei, viskas baigėsi gerai – gruodžio 17 d. pavyko pasiekti Kandaharą. Miestas nebuvo panašus į iki tol matytus, jo gynybiniai įrenginiai liudijo, kad čia visai neseniai vyko kovos, o rūstūs sargybinių veidai aiškiai rodė, jog pavojus dar nėra praėjęs.

Robertui S. S. Badenui-Poveliui išvykus, pasikeitė pulko vadas. Vietoj „senojo“ Milerio (*Miller*) husarams vadovauti buvo paskirtas pulkininkas Beikeris Krydas Raselis (*Baker Creed Russell*) (jis ateityje daug ko išmokys mūsų herojų ir jam padės). Pulkininkas buvo spėjęs pagarsėti kovingumu ten, kur buvo kariavęs, – tiek Indijoje, tiek įvairiose Afrikos vietose. Robertas S. S. Badenas-Povelis jį apibūdino trumpai – „charakteris ir jokių klaidų“. Galingas stotas ir buliaus balsas ne mažiau nei legendos apie pulkininko žygius vertė su juo skaitytis. Jis niekada griežtai nesilaikė rašytinių nurodymų, bet gebėjo uždegti, paskui save vesti karius, buvo meistriškas žvalgybos specialistas, labai įžvalgus vadas – mokėjo vertinti žmones, o radęs vertų, patikėdavo jiems atsakingus pavedimus, kurie leisdavo šiems pasijusti tvirtiems ir maksimaliai panaudoti savo gebėjimus.

Nieko keista, kad jis iš karto pastebėjo, jog jaunasis leitenantas Robertas

S. S. Badenas-Povelis – daug žadantis karininkas, ir sudarė sąlygas jam pasireikšti vykdant karo meto užduotis. Jau po dviejų savaitių buvo prisiminta leitenanto gauta žvaigždė už lauko matavimus ir skirta atitinkama užduotis – kartu su štabo karininkais ištirti neseniai vykusio mūšio vietą ir pateikti jo schemą. Uždaviny nebuvo iš lengvųjų, mūšio eigą teko nustatyti pagal pamestus ginklus, rastas kulkas, žmonių ir žirgų, greitosiomis palaidotų ir tuo metu jau išstampytų šakalų, palaikus. Netrukus buvo sudaryti ir pateikti įvairaus rango vadovybei devyni planai, vieną pulkininkas specialiai nusiuntė į Londoną generolui kvartirmeisteriui G. Volšliui (*Garnet Wolseley*), kad pamatytų, kokie gabūs karininkai tarnauja kolonijose.

Robertui S. S. Badenui-Poveliui patiko aktyvi tarnyba. Ypač įdomios jam buvo patruliavimo, jėgos demonstravimo ir panašios pareigos, leidžiančios keliauti po kraštą, pažinti žmones, tobulinti savo, kavalerijos karininko, išgyvenimo ir kitus svarbius įgūdžius. Tuo metu rasta laiko ir pramogoms – vaidinimų ir koncertų organizavimui. O leitenantas jau buvo neginčijamas šios srities specialistas pulke. Sunkiomis nuolatinės apsiausties sąlygomis jis sugebėjo pastatyti operą „Pensanco piratai“. Čia aktorių ginklai bet kuriuo momentu galėjo būti panaudoti pagal pagrindinę savo paskirtį!

Atkūrę buvusią tvarką, britai valdžią perdavė Abdurachmanui, jų siekius rėmusiam karališkosios giminės atstovui, ir su didelėmis ceremonijomis išžygiavo iš Kabulo ir Kandaharo.

Grįžtant į Indiją jaunajam karininkui atsitiko nelaimė. Nepagalvojęs, kad revolveris užtaisytas, jis netyčia iššovė ir sunkiai susižeidė koją. Tačiau šis įvykis parodė, kaip britų kariuomenės vadovybė vertino aktyvųjį leitenantą, – į jį atkreipė dėmesį brigados generolas, kartu su juo tyręs mūšio vietą. Sužeidimui gydyti gautą laiką Robertas S. S. Badenas-Povelis skyrė hindi ir prancūzų kalbų, naujų dainų mokymuisi, piešimui ir straipsnių rašymui. Po kelių mėnesių, išėmus kulką, leitenantą vėl buvo galima pamatyti ant žirgo.

Kova tarp afganų vadų nesiliovė, tad husarai buvo palikti Kuetoje. Vietos sąlygos buvo labai nepalankios sveikatai, plito ligos, tačiau teko likti, kad prireikus būtų galima padėti savo statytiniui. Tik 1881 m. lapkričio mėnesį

buvo pasiekta ilgai laukta taika ir gautas signalas išvykti. Husarai buvo perdislokuoti į Mutrą (*Muttra*), puikią vietą, palyginti su ankstesnėmis.

Mutroje Robertas S. S. Badenas-Povelis ir jo draugai praleido trejus puikius metus. Čia šis 26 metų karininkas buvo pakeltas į kapitonus ir paskirtas pulkininko Beikerio Raselio adjutantu. Be tiesioginių pareigų, jis dar buvo šaudymo ir jodinėjimo instruktorius, teatro direktorius ir ansamblio vadybininkas. Negana to, tapo naujos veiklos iniciatoriumi – puskarininkius mokė specialioje rekognoskuotės ir žvalgybos klasėje. Bet labiausiai jį traukė žirgai – hobis, artimas visai 4 jaunų karininkų kompanijai, sudariusiai puikią polo komandą. Ji iškovojo lyderio pozicijas Indijos įgulos pirmenybėse.

Atsirado ir nauja aistra – raitoji šernų medžioklė. Tai nebuvo paprastos laukinės kiaulės, o agresyvūs Indijos šernai, gebantys kautis net su tigrais. Šie gyvūnai buvo dobiami ietimis. Medžiotojas turėjo būti itin įgudęs jas naudoti ir mokėti gerai joti, kad tokia medžioklė būtų sėkminga. Ši aistra taip užvaldė Robertą, kad jis atsakė kasmečių atostogų, kurias anksčiau su malonumu leisdavo kalvotose Indijos provincijose. Tuo tikslu buvo įsigyti net trys sportiniai

žirgai. Investicija atsipirko – 1882 m. jis tapo prestižinės Kadiro (*Cadir*) taurės laimėtoju. Ši pergalė galutinai išgarsino Robertą S. S. Badeną-Povelį, Indijos įgulos kapitoną, kaip vieną charizmatiškiausių karininkų visoje imperijoje.

Tačiau tuo nepasitenkinta, nes jo giminės ir artimieji, kiekvienas savo srityje, buvo pasiekę ištis daug, ypač kaip rašytojai. Norėdamas jiems prilygti, kapitonas Robertas S. S. Badenas-Povelis, patartas vyresniojo brolio, nusprendė savo, kaip žvalgybos specialisto, patirtį aprašyti. Taip pat buvo sumanyta aprašyti ir šernų medžioklę. Ir kaip tik pasitaikė gera proga šią idėją įgyvendinti, nes vyriausioji vadovybė susirūpino kokybiškesniu puskarininkų žvalgybos mokymu. Trys dėžės nuo parako tapo surinktos medžiagos „inkubatoriumi“. Broliai padėjo Stivui rasti tinkamą leidėją, o jo brėžiniai ir piešiniai puikiai tiko iliustracijoms.

Karininko karjeroje didelę reikšmę turi atsitiktinumai ir netikėtos progos. Karalienei atsiuntus į Indiją naują vietininką, savo sūnų Artūrą, Konato princą (*Duke of Cannaught and Strathearn, air. Conacht*) su žmona, Prūsijos princese, Indijoje buvo surengta daugybė renginių, susijusių su šiuo svarbiu įvykiu. Jų

metu Robertui Badenui-Poveliui pasitaikė ne viena proga sužibėti kaip kavalerijos vado adjutantu, muzikos kolektyvo vadovu ir žemėlapių autoriui. Tinkamoje vietoje atsirado ir Kadiro taurė. Netikėtai susirgus vienam iš aktorių, jo pakeisti buvo pakviestas Robertas. Toks daugkartinis to paties žmogaus vardo minėjimas ir teigiamos vadovų rekomendacijos negalėjo neatkreipti dėmesio. Karališkosios šeimos atstovas, norėdamas dalyvauti garsiojoje šernų medžioklėje, nusprendė inspektuoti 13-ąjį husarų pulką.

Ir šį kartą Robertas S. S. Badenas-Povelis sulaukė dėmesio – 27 metų kapitonas buvo pakviestas į generalinių adjutantų kursus pagrindinėje vadovietėje Merute. Čia kasdien jis pietaudavo su karališkojo kraujo pora. Kiekvieną vakarą vyko priėmimai, taigi teko verstis per galvą, kad mokymo programos dalykai būtų išmokti laiku. Reikalus komplikavo dar viena aplinkybė – tokio masto vadovietėse netrūko jaunų merginų, „medžiojančių“ perspektyvius karinin-

Tęsinys 40 puslapyje →

AKADEMIJOS PULSAS | APDOVANOTI | SVEIKINAME

LIETUVOS VALSTYBĖS (LIETUVOS KARALIAUS MINDAUGO KARŪNAVIMO) DIENOS PROGA

Už pavyzdinę, uolią ir sąžiningą tarnybą, iniciatyvą vykdant pavestas užduotis

mjr. Paulius DILIŪNAS – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro padėka

Už ilgametį sąžiningą darbą, profesionalumą ir iniciatyvą

Jūratė BARZDIENĖ – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos viceministro padėka

Už nuoširdų, kruopštų ir profesionalų darbą, sumanumą ir iniciatyvumą

kpt. Andrius KIESAS – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos viceministro padėka

Už puikų vadovavimą katedros moksliniam darbui, projektinę veiklą, mokslinių konferencijų ir seminarų organizavimą

doc. dr. Dileta JATAUTAITĖ – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos viceministro padėka

Už pavyzdinę, uolią ir sąžiningą tarnybą, profesionalų ir iniciatyvų pareigų atlikimą

srž. Jonas GIEDRAITIS – Lietuvos kariuomenės vado padėka

Už ilgametį, sąžiningą ir profesionalų darbą

Simona ANDRIJANOVAITĖ, Sigitą BALAIŠIENĖ – Akademijos viršininko vardine dovana

Už nepriekaištingai, sąžiningai, kvalifikuotai atliekamą darbą

Loreta NEKROŠIŪTĖ, Valentina ROMANOVSKA, Renata ŽYDELIENĖ – Akademijos viršininko padėka

Už pavyzdinę, uolią ir sąžiningą tarnybą ir iniciatyvą vykdant neetatines vadovų pareigas

krn. Dainius ČERKAUSKAS, krn. Darius DILKA, krn. Arnas NAUJOKAS – Akademijos viršininko padėka

Už iniciatyvą, sumanumą ir puikų pareigų atlikimą vadovaujant „Žalgirio“ kuopos kariūnams

krn. Vidas FRANKAUSKAS, krn. Haroldas GRABAUSKAS – Akademijos viršininko padėka

Už pavyzdinę, uolią ir sąžiningą tarnybą bei iniciatyvą ir savanoriškumą vykdant pavestas užduotis

krn. Mantas GAIDJURGIS, krn. Laurynas RUTKAUSKAS, krn. Marius STEFANOVIČIUS – Akademijos viršininko padėka

JUBILIEJINIO GIMTADIENIO PROGA

doc. dr. Dalia PRAKAPIENĖ, št. srž. Artūras KARPAVIČIUS, Irena GATAVECKIENĖ, srž. Jūratė MASIULIENĖ, št. srž. Aurimas NORKUS, prof. habil. dr. Juozas BAUBLYS, Edvinas SIDARAVIČIUS – Akademijos viršininko vardine dovana

← Pradžia 32 puslapyje

kus. Jaunas, gabus, daug žadantis kapitonas, dažnai matomas aukštuosiuose sluoksniuose, negalėjo likti nepastebėtas gražiosios lyties atstovų. Pasiūlymai ir užuominos, tačiau jaunasis karininkas dar nebuvo pasirengęs rimtiems santykiams. Jo nuomone, pirma reikėjo gauti majoro laipsnį ir atitinkamą atlyginimą.

Po ilgo įtemptos tarnybos laikotarpio (33 mėnesių) Robertas S. S. Baden-Povelis gavo tris mėnesius atostogų. Jis jau buvo nusprendęs juos praleisti gamtos apsuptyje ir parašyti knygą apie šernų medžioklę. Ieškodamas vienumos, susirado nuošalų bungalą Himalajų kalnuose, į šiaurę nuo Simlos. Užduotis buvo įvykdyta iš dalies – parašyti tik du skyriai iš planuotų penkių, tačiau tai buvo puikus apmąstymų ir poilsio laikotarpis.

Grįžęs iš atostogų, iki kaklo pasinėrė į organizacinį darbą – husarai buvo perdислоkuojami į Angliją. Reikėjo paroduoti savo žirgus (jų turėjo jau 8) ir ruošti grįžti namo. Nors grįžti namo visada malonu, teko iš naujo įvertinti gyvenimo kolonijose privalumus – britai čia pagal bendrą gyvenimo lygį buvo milijonieriai, o Britanijoje jų laukė vidutinis komfortas. Tačiau kelionės į Bombėjų metu buvo pakeista paskyrimo vieta. Britanijos husarų laukė... Afrika! Natalio provincija Pietų Afrikoje.

Tęsinys kituose „Kariūno“ numeriuose

KVIEČIAME Į KONFERENCIJĄ

Lapkričio 13 d. (penktadienį) 10 val. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (Šilo g. 5A, Vilnius) Universitetinių studijų instituto Užsienio kalbų katedra rengia mokslinę konferenciją

ŠIUOLAIKINĖS VISUOMENĖS UGDYMO VEIKSNIAI

KONFERENCIJOS TIKSLAS – išanalizuoti šiuolaikinio aukštosios mokyklos ugdytinio gebėjimą veikti kintančiame pasaulyje, paskatinti diskusiją Lietuvos karininkų rengimo klausimais ir suburti kalbų specialistus (dėstytojus ir mokslininkus) pasidalyti naujausiais kalbų mokymo metodikais.

PLANUOJAMOS KONFERENCIJOS SRITYS IR TEMOS:

- Humanitarinių ir socialinių mokslų sritis – „Kompetencijų ugdymas šiuolaikinėje aukštojoje mokykloje“.
- Karo mokslų sritis – „Karinių rengimo aktualijos globalizacijos kontekste“.
- Kalbų sritis – „Mokymo(si) metodų, skirtų kalbų kompetencijoms ugdyti, įvairovė“.

Konferencijos kalba – lietuvių. Pranešimo trukmė – 15 min. Konferencijos dalyvio mokesčio nėra.

Geriausius autorių straipsnius, parengtus skaitytų pranešimų pagrindu, planuojame išleisti atskiru mokslinių straipsnių leidiniu. Visi straipsniai bus recenzuojami. Sudaryta redakcinė kolegija. Leidinio mokslinė redaktorė – doc. dr. Dileta Jatautaitė, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Užsienio kalbų katedros vedėja. Leidinį numatyta išleisti 2016 m. II ketvirtyje.

Birutė NAMAJŪNIENĖ

Paroda apie Karo mokyklą

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos ramovėje spalio 12 d. bibliotekos iniciatyva Akademijos bendruomenei buvo pristatyta paroda „Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokykla“.

Nors laikai visai kiti, technika, ginkluotė, kultūra ir pati visuomenė labai pasikeitusi, vertybės, kurios tada buvo diegiamos kariūnams, išliko. Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos moto „Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk!“ yra ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos šūkis. Tai rodo nuoseklų tradicijų tęstinumą.

Akademijos bibliotekos vedėja Dalia Juodienė pristatė parodos eksponatus. Penkiuose dvipusiuose stenduose apžvelgiama Karo mokyklos istorija, vadovybė, personalas, kariūnų kovinis rengimas, buitinis, kasdienybė ir tradicijos. Kita parodos dalis – Akademijos bibliotekos fonduose surinkti leidiniai apie Karo mokyklos vadovų ir absolventų veiklą, didvyrišką jų gyvenimą (gen. J. Galvydžio-Bykauskas, kpt. J. Noreikos, partizanų generolo J. Žemaičio, brg. gen. A. Ramanauskas), tarp jų iliustruotas albumas „Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokykla: 1919–1939“, tarpukario „Kariūno“ žurnalai ir kt.

Akademijos viršininkas plk. Raimundas Matulis pabrėžė, kad Lietuvos karo akademija yra Pirmojo Lietuvos Prezidento mokyklos tradicijų tęsėja:



Kęstučio Dijoko nuotrauka

„Apsilankę šioje parodoje, turėsime progą geriau pažinti savo istoriją – galėsime pažvelgti į prieš 95 metus įkurtos pirmosios Lietuvos Karo mokyklos veiklą. Ji dirbo tą patį profesinį ugdomąjį darbą, kurį mes visi kartu atliekame dabartinėje Lietuvos karo akademijoje. Džiaugiamės ir kariūnų iniciatyva, jų noru susipažinti su Karo mokyklos istorija. Paroda – viena pagrindinių jų patri-

otinio ir karinio ugdymo Karo akademijos priemonių.“

L. e. Karo mokslų instituto direktoriaus pareigas Karo istorijos centro viršininkas mjr. Gintautas Jakštys įdomiai ir išsamiai apžvelgė Karo mokyklos istoriją, supažindino su joje studijavusių kariūnų veikla, pristatė žinomas kariuomenės asmenybes, kurios vadovavo šiai mokslo įstaigai ar joje mokėsi.

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Krn. Aleksandras LEONIDOVAS



➔ **Tavo credo** – Neskubėk ir būsi pirmas!

➔ **Kada pirmą kartą sužinojote apie Joną Žemaitį-Vytautą?** – Iš literatūros apie Lietuvos partizanų, rodos, šeštoje klasėje

➔ **Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?** – Šeima, o tiksliau – brolis

➔ **Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūsų / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?** – Bene didžiausią Antrojo pasaulinio karo mūsų Staligrade

➔ **„Pasaulyje yra tik dvi jėgos: kardas ir kovos dvasia, ir anksčiau ar vėliau kardas bus nugalėtas kovos dvasios.“ Ar tikrai?** – Žinoma, svarbiausia – žmogaus ryžtas kovoti nepaisant ateityje laukiančių sunkumų

➔ **Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?** – Pačius artimiausius žmones ir, žinoma, kolegas, bendrakursius – tikrai neprazūtume

➔ **Jeigu nebūtumėte tapęs kariūnu...** – Būčiau lakūnas (vaikystės svajonė) arba žurnalistas

➔ **Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?** – Per vasaros atostogas, buvo keletas tikrai juokingų situacijų

➔ **Vyro automobilyje visuomet turi būti** – Leidimas įvažiuoti į Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją ir geras kvapas

➔ **Mėgstamas tarptautinis žodis** – „Kontingentas“

➔ **Prietas, kurio paisote** – Darydamas kokį nors atsakingą darbą visada viską peržiūriu arba patikrinu antrą kartą

➔ **Jus išveda iš pusiauvyros...** – Kai žmogus piktybiškai nesilaiko taisyklių

➔ **Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti** – Kuršių nerija

➔ **Žymiausia visų laikų asmenybė** – Vinstonas Čerčilis

➔ **Šventė, kurios labiausiai laukiate** – Kalėdos arba Naujieji metai

➔ **Knyga, kurią perskaitumėte dar kartą** – Džeremo Selindžerio „Rugiuose prie bedugnės“

➔ **Trys pavyzdingo vado savybės** – Atsakingumas, sąžiningumas ir, svarbiausia, drąsa

➔ **Mėgstamiausia sporto šaka** – Krepšinis ir futbolas

➔ **Įsimintiniausias įvykis Karo akademijoje** – Pirmakursių krikštynos

➔ **Ko iš šių dalykų nesate daręs: pjovęs šieno, kasęs bulvių, kėlęs inkilo?** – Esu miestietis, todėl šių darbų neteko dirbti, tiesa, inkilą mokydamasis vidurinėje kėliau

➔ **Ko labiausiai bijojote vaikystėje?** – Vėlų vakarą likti namuose vienas

➔ **Mėgstamiausias maisto prekių parduotuvės skyrius** – Saldumynų ir pieno produktų

➔ **Jūsų drabužių spintoje dominuojanti spalva** – Tamsiai mėlyna ir, be abejo, maskuojamoji

➔ **Poilsis prie upės ar prie jūros?** – Prie jūros

➔ **Negalite gyventi be** – Žmonių, kuriems galiu išsipasakoti

➔ **Geriausi vairuotojai – moterys ar vyrai?** – Kas per klausimas? Aišku, vyrai!

➔ **Labiausiai erzinantis buitinis darbas** – Indų plovimas

➔ **Mėgstamiausias metų laikas** – Vėlyvas pavasaris

➔ **Įsivaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Jūsų pirmasis įsakymas** – Gražinti kariūnams, studijuojantiems modernių gynybos technologijų vadybą, galimybę po pirmo kurso tęsti mokslus VGTU Antano Gustaičio aviacijos institute

Ina ŠIMKIENĖ

Užsienio kalbų instituto anglų kalbos dėstytoja



Gramatiškai laisvos žodžių tvarkos modeliai anglų kalboje

Visi gerai žinome, kad kalba gali būti sintetinė arba analitinė. Lietuvių kalba yra sintetinė, nes žodžių santykius ir ryšius sakinyje nusako galūnės: kad ir kokia būtų žodžių tvarka sakinyje, žodis, pavartotas vardininko linksniu, bus tik sakinio veiksnys arba vardinė tarinio dalis, galininko linksniu – tiesioginis papildinys, vietininko linksniu – vietos aplinkybė ir pan. O anglų kalba yra analitinė, todėl žodžių tvarka sakinyje daug griežtesnė: čia nėra galūnių, nurodančių kiekvieno daiktavardžio giminę, skaičių ir linksnį, todėl veiksnį, papildinį ir kitas sakinio dalis pažįstame iš jų išsidėstymo tvarkos ir prasminių tarpusavio ryšių. Tokia griežta anglų kalbos žodžių tvarka sakinyje leidžia atskirti veiksnį nuo papildinio. Pagrindinis anglų kalbos sakinio modelis yra *Veiksny+tarinys+papildinys*: *My brother bought a book* (liet. „Mano brolis nusipirko knygą“).

Keičiant žodžių tvarką, pavyzdžiui, sukeitus vietomis veiksnį ir papildinį, iš esmės kinta ir sakinio prasmė: *A man killed a bear* (liet. „Žmogus užmušė lokį“). *A bear killed a man* (liet. „Lokys sudraskė žmogų“). Lietuvių kalboje, net ir sukeitus veiksnį ir papildinį vietomis, prasmė išliks ta pati: „Žmogus užmušė lokį“ ir „Lokį užmušė žmogus“.

Šiame straipsnyje norėčiau paanalizuoti netradicinius anglų kalbos sakinio modelius (angl. *Noncanonical word order patterns*), t. y. modelius, sudarytus remiantis aktualiosios sklaidos teorija, taigi kitaip nei standartinis modelis. Remiantis sakinio aktualiosios sklaidos (AS)

teorija, konkrečiame kontekste vieni sakinio elementai komunikaciniu požiūriu yra svarbesni negu kiti. Kalbos vartotojas natūraliai linkęs sakinį pradėti nuo to, kas žinoma jam, kaip kalbėtojai ar rašytojai ir jo klausytojai ar skaitytojai, ir užbaigti esmine informacija. Ši nuostata verčia kalbos vartotoją transformuoti vadinamąjį pagrindinį gramatinį sakinio modelį *Veiksny+tarinys+papildinys*.

Kitaip tariant, komunikacijos procese sintaksinio lygmens uždavinys yra „rasti“ tinkamą sakinio modelį ir jį aktualizuoti. Kaip tiriamąją medžiagą pasirinkau amerikiečių rašytojos Carson McCaullers apsakymus. Tyriau anglų kalbos sintaksines galias sudaryti įvairias sintaksines struktūras, kurios geriausiai gali atspindėti sakinio turinį ir komunikacinę tikslą. Tiriamojoje medžiagoje radau 649 tokius sakinius. Palyginus su pradinės analizės medžiaga (3626 sakiniai), aiškiai matyti tiriamosios kalbos tipas ir ypatybė sakinį sudaryti remiantis gramatiniu žodžių tvarkos principu. Tačiau ir nedidelis atrinktų sakinių procentas parodė, kaip gali kisti įprasta, tipinė anglų kalbos sakinio žodžių tvarka. Netradicinius žodžių tvarkos modelius, tokius kaip *Papildinys+veiksny+tarinys*, *Aplinkybės+veiksny+tarinys* ir *Aplinkybės+tarinys+veiksny*, autorė pasirinko dėl komunikacinės sakinio intencijos. Pastebėjau, kad tiriamų sakinių žodžių tvarką dažniausiai lėmė teminiai semantiniai elementai, iškeliant juos į sakinio pradžią arba, kitaip tariant, atliekantis temos prepoziciją (angl. *Preposing*). Tyri-

mas parodė, kad teminimas vyksta aprašant įvairius semantinius procesus, iškeliant sintaksinį vienėtą į sakinio pradžią.

Tačiau transformuotas gramatinis sakinio modelis dažniausiai pasirinktas išreiškiant egzistencinius ir darybinius, taip pat – labai retai – įvykio ir verbalių procesus. Kaip jau buvo minėta, anglų kalboje įprastinė papildinio vieta sakinyje yra po tarinio. Įprastai aplinkybės (angl. *Adjuncts*) taip pat eina po papildinio. Teminant dalyvius ir (arba) aplinkybes, papildiniai iškeliami į sakinio pradžią, nekeičiant jų vyraujančio sintaksinio vaidmens, t. y. sakiniai buvo sudaryti pradedant papildiniu arba aplinkybėmis.

Pavyzdžiui:

This trick he always used when he wanted to get something special out of Miss Amelia.

„Ši triuką jis visada naudojo, kai norėjo gauti kažką ypatinga iš panelės Amelijos.“

These gentle young girls he degraded and shamed.

„Šias kilniaširdes jaunas merginas jis pažemino ir užtraukė joms gėdą.“

Iš atlikto tyrimo matyti, kad žodžių tvarkos įvairavimo galimybės labai riboja kalbos polinkis pagreičiui vartoti tarinį ir jo papildinį. Šis sintaksinis ryšys yra tiesioginis ir sunkiai nutraukiamas. Vis dėlto papildinys poziciškai atskiriamas nuo tarinio dėl kalbinių situacijų ir stilistinių sumetimais. Tokiu atveju papildinio funkciją atliekantis elementas išreiškia informaciją, žinomą iš ankstesnio teksto, tiksliau, iš prieš tai einan-

čio sakinio. Taigi, papildinio iškėlimas į sakinio pradžią yra nulemtas glaudaus kontekstinio ryšio.

Aplinkybėmis prasidedančių kalbos modelių buvo gerokai daugiau. Pavyzdžiui:

On his skinny legs he wore the stockings and his shoes were of a special kind, being queerly shaped, laced up over the ankles.

„Ant liesų kojų jis mūvėjo kojines ir keistos formos batus, kurių raišteliai juosė kulkšnis.“

And in his left hip pocket he carried forbidden marijuana weed to tempt those who were discouraged and drawn toward death.

„Kairėje šoninėje kišenėje jis nešiojosi uždraustos marihuanos tam, kad suviliotų sugniuždytuosius ir pastūmėtų juos į mirtį.“

[The cafe was already open and Miss Amelia had just finished a period of work in her office. All the eight tables were occupied] and from the mechanical piano came a jingling tune.

„Ir nuo mechaninio pianino sklido skambi melodija.“

Į sakinio pradžią iškeltos aplinkybės taip pat perteikė žinomą informaciją, tačiau jų ryšys su ankstesniu tekstu buvo nevienodas. Todėl galima teigti, kad aplinkybių raiškai kontekstas nebuvo toks svarbus kaip dalyvių.

Tiriant žodžių tvarkos įvairavimo atvejus buvo siekiama įvertinti ir diskursinį žodžių tvarkos modelių vaidmenį. Paaškęjo, kad įprasta žodžių tvarka keičiama siekiant ne tik teksto rišlumo, bet ir minčių dėstymo dinamiško, kontrastinės raiškos ir emocinio spalvingumo.

VYTAUTAS TININIS
(1958-05-05–2015-09-15)



2015 m. rugsėjo 15 d. po sunkios ligos mirė ilgametis Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos darbuotojas, buvęs žurnalo „Kariūnas“ atsakingasis redaktorius, humanitarinių mokslų daktaras Vytautas Tininis.

V. Tininis 1986 m. baigė Vilniaus universiteto Istorijos fakultetą. 1993 m. apgynė disertaciją „Sovietinis režimas Lietuvoje 1944–1953 metais“.

1986–1988 m. dėstė Vilniaus inžineriniame statybos institute (dabar – Vilniaus Gedimino technikos universitetas), nuo 1992 iki 2012 m. dirbo Lietuvos karo akademijos Redakcinio skyriaus vedėju, nuo 2012 m. iki pat mirties – Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre. Buvo įvairių komisijų narys ir ekspertas.

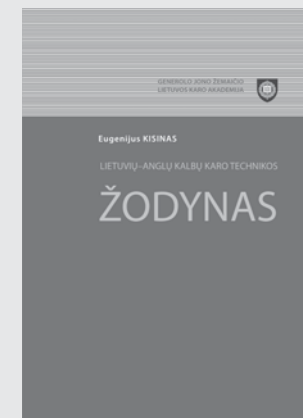
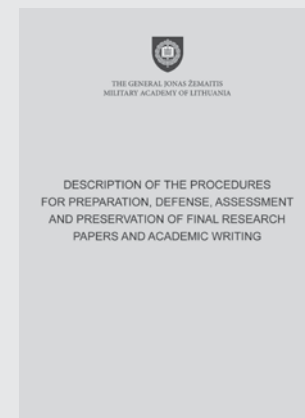
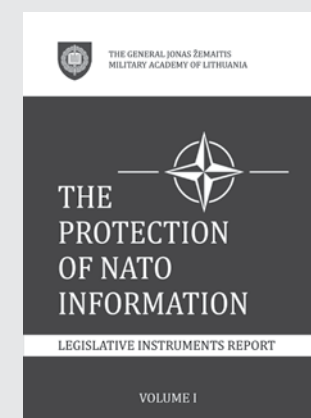
Pagrindinis velionio mokslinio darbo baras buvo Lietuvos sovietinio laikotarpio istorijos tyrimai. Dirbdamas Lietuvos karo akademijoje išleido keletą svarbių leidinių: „Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai“, „A. Sniečkus. 33 metai valdžioje“, „Komunistinio režimo įtvirtinimas Lietuvoje ir jo nusikaltimai“, kartu su bendraautorais parengė knygas „Lietuva 1940–1990: okupuotos Lietuvos istorija“ ir „Lietuvos kariuomenės karių uniformos, ženklai ir vėliavos 1990–2010 m.“, paskelbė daugiau kaip 100 mokslinių ir publicistinių straipsnių, parašė daugiau kaip 200 recenzijų įvairiems leidiniams.

Pasak Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojų, ant jo darbo stalo liko nemažai nebaigtų rašyti rankraščių, neišleistų leidinių...

Liūdime netekę Vytauto, kurio šiluma, intelektas ir inteligencija buvo ir liks visų mūsų, jo buvusių bendradarbių, atmintyje.

Arūnas ALONDERIS

NAUJI LKA LEIDINIAI



Doc. dr. Ramutė
VAIČAITIENĖBeatričė
NIVINSKAITĖKrn. Monika
ŠINKŪNAITĖ

Kai kurie moterų vadovavimo ir patiriamo streso ypatumai

Moterų patiriamas stresas

Darbe patiriamas stresas yra ne tik darbuotojų, kuriuos jis paliečia, bet ir organizacijos bei apskritai šiuolaikinės visuomenės problema. Amerikos streso instituto duomenimis, moterų darbe patiriamas stresas gali skirtis nuo vyrų patiriamo streso, kaip ir jį sukelti veiksniai (stresoriai). Atliktų pareigūnų streso tyrimų duomenimis, moterų policininkų streso lygis yra aukštesnis už vyrų (He, Zhao, Archbold, 2002). Policijos pareigūnės moterys labiau kenčia nuo somatinių streso simptomų ir depresijos, palyginti su pareigūnais vyrais. Be to, daugelis streso šaltinių, su kuriais susiduria policijos pareigūnai, moterims pareigūnėms kelia didesnę stresą negu pareigūnams vyrams, t. y. santykiai su kolegomis, kolegų savižudybė, psichologinis spaudimas darbe, klaidų darbe eskalavimas, per didelis darbo krūvis, susidūrimas su smurto aukomis, jų artimaisiais, nuolatinis emociškai sunkus patyrimas, pavojingi iškvietimai, fizinės jėgos naudojimo atvejai ir kt. (Bandzevičienė, Birbalaitė, Diržytė, 2010).

Tyrimai rodo, kad tarp kitų profesijų atstovų mokytojams labiau nei

mokytojams stresą kelia griežtai apibrėžtas darbo laikas, didelė atsakomybė, aukšti reikalavimai, psichologinis klimatas mokykloje ir visuomenės požiūris į mokytojo darbą (Bulotaitė, Lepeškienė, 2006). Dėstytojų vyrų ir moterų patiriamo streso šaltiniai taip pat skiriasi. Dėstytojos (moterys) patiria didesnę stresą dėl darbo krūvio, kvalifikacinių reikalavimų, vaidmenų gausos, švietimo sistemos problemų, darbo sąlygų ir jo derinimo, palyginti su dėstytojais (Bulotaitė, Pociūtė, Bliumas, 2008). Dar viena profesija, kurios atstovai patiria itin daug streso, – slaugytojo. Šioje srityje vyrauja moterys, ir visos jos darbe patiria daugiau ar mažiau įtampos (Erenel, Efe, Vural, 2011). Apie pusę jų stresą darbe patiria dažnai arba labai dažnai, 37 proc. – kartais (Healy, Tyrrell, 2011). Tyrimai rodo, kad slaugytojų darbo stresoriai yra pagrindinis darbas, didelis darbo krūvis, trauminiai įvykiai, vidiniai darbuotojų konfliktai, komandinio darbo trūkumas, prastas vadovavimas. Slaugytojoms (moterims) daugiau streso negu slaugytojams (vyrams) kelia didelės ir šeimų nelaimės (Healy, Tyrrell, 2011).

Vadybininkės, tyrimų duomenimis, taip pat patiria daugiau streso ir jį sukelia platesnio spektro problemos, pa-

lyginti su vadybininkų patiriamu stresu (Maki, Moore, Grunberg, Greenberg, 2005). Joms, kaip ir vadybininkams, daugiausia streso kelia per didelis darbo krūvis, spaudimas dėl riboto laiko, ilgos darbo valandos, darbuotojų trūkumas ir apyvarta, tačiau vadybininkėms papildomi stresoriai yra diskriminacija dėl lyties ir išankstinės nuostatos (Broadbridge, 2000).

Krašto apsaugos sistemoje dirbančios moterys gali susidurti su specifiniais stresoriais. Krašto apsaugos sistema (KAS) – išskirtinė organizacija. Ji yra Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistemos dalis, kurios funkcija – saugoti ir ginti valstybės suverenitetą, jos teritorijos neliečiamybę ir vientisumą, vykdyti tarptautinius gynybos ir karinio bendradarbiavimo įsipareigojimus (Žin. 1998, Nr. 49-1325). KAS turi savo griežtą vidaus tvarką ir taisykles, čia galioja hierarchinė santvarka. Dėl šių priežasčių moterų padėtis KAS nėra tolygi moterų padėčiai kitose profesinėse organizacijose (Maslauskaitė). Taigi šių moterų streso šaltiniai turėtų būti specifiniai, ne tokie kaip kitų profesijų atstovių, tačiau duomenų apie tai yra mažoka, o duomenų apie KAS dirbančių moterų patiriamą įtampą ir ją sukeltinius šaltinius apskritai nėra.

Vienas naujausių apžvalginių tyrimų, atliktų internetinės apklausos būdu (R. Vaičaitienė, R. Jakštaitė, 2012), parodė, koks KAS dirbančių moterų darbe patiriamo streso lygis ir kokie kasdienio darbo aspektai joms kelia didžiausią stresą. Išanalizavus 134 moterų anketas paaiškėjo, kad tyrime dalyvavo dauguma (88,7 proc.) aukštąjį išsilavinimą turinčių moterų, iš jų penktadalis ėjo vadovaujamas pareigas. Nors bendras darbe patiriamo streso lygis yra žemas (18,9 balo), kas dešimta moteris (10,7 proc.) nurodė, jog darbe patiria didelį stresą, kuris gali būti kenksmingas sveikatai (naudotas Amerikos streso instituto klausimynas). Neretai jos geba su tuo susidoroti, tačiau darbe jaučiasi nelaimingos. Bendras darbe patiriamo streso lygis susijęs su kitur patiriamu stresu ir taikoma emocinės iškvėtos streso įveikimo strategija. Daugiau jaunesnių moterų patiria didelį stresą (36,4 proc.), o pavojingą – vidutinio amžiaus (31–40 m.). Kuo vyresnės tiriamosios, tuo didesnę stresą joms kelia biurokratija, grėsmė netekti darbo, mažiau – galimybė kopti karjeros laiptais, tačiau šis stresą keliantis veiksnys yra svarbus KAS dirbančioms ir neturinčioms vaikų moterims.

Pažymėtina, kad vadovaujamas pareigas einančioms moterims, palyginti su ne vadovėmis, daugiau streso kelia darbuotojų tarpusavio santykių problemos, didelis darbo krūvis, netinkamas vadovavimo stilius, su darbu susiję prieštaringi aplinkinių lūkesčiai, prasta informacijos sklaida kolektyve, atsakomybė ir biurokratija. Tiriamosios, patiriančios didelį stresą darbe, nurodė pagrindinius jo šaltinius: darbo krūvis, nuolatinė skuba ir neatliktų darbų spaudimas, netinkamas vadovavimo stilius, per aukšti vadovo keliami reikalavimai, slogus klimatas, neaiškios ar neapibrėžtos darbo funkcijos, organizacijos pokyčiai ir reorganizacijos. Stresui įveikti moterys dažniausiai, kaip ir vyrai, pasitelkia problemų sprendimo ir socialinės paramos strategijas, rečiausiai naudoja vengimo ir emocinės iškvėtos metodus. Tokiu būdu net 26,7 proc. tiriamųjų tampa atsipalaidavusios ir ramios darbe, o patiriamas stresas nekalia sunkumų. Šie duomenys labai svarbūs vadovams, organizuojantiems darbą, taip pat prevencinį darbą atliekantiems psichologams, padedantiems atpažinti ir valdyti streso padarinius.

O ką galima būtų pasakyti apie moterų vadovavimą ir karjeros galimybes?

Moterų lyderystė

Šiandien jau niekas nesistebi moterimis valdžioje. Vakarų demokratijos šalių, kurioms priklauso ir Lietuva, jau kelis dešimtmečius statistiniai duomenys leidžia teigti, kad moterys turi realias galimybes tapti visose veiklos srityse ir visų lygių vadovėmis. Tačiau pagal vadovių moterų ir vadovų vyrų santykį padėtis iki šiol nėra lygiavertė. Kuo aukštesnė valdžios pozicija – tuo retesnė galimybė pamatyti ten moterį.

Kaip atrodo Lietuva lyčių lygybės srityje šiuo požiūriu? Remiantis viešai skelbtais statistiniais duomenimis, Lietuvą galima laikyti gana pažangia pasaulio valstybe moterų ir vyrų lygiateisiškumo srityje: Lietuva buvo viena pirmųjų valstybių, suteikusių moterims balsavimo teisę, pirmoji Centrinėje ir Rytų Europoje, priėmusi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą, Lietuvos moterys – vienos labiausiai išsilavinusių ES. 2013 m. net 41,5 proc. 25–64 m. moterų buvo įgijusios aukštąjį išsilavinimą. Lietuvą pagal šį rodiklį lenkia keturios ES šalys – Suomija, Estija, Airija ir Švedija. Tokio pat amžiaus grupės lietuviai vyrai, turintys aukštąjį išsilavinimą, sudarė 28,3 proc.

Lietuvos moterų pasiskirstymas valdžios postuose, palyginti su Lietuvos vyrais, nėra išskirtinis ES kontekste. ES šalyse moterys vidutiniškai sudaro 32,9 proc. aukščiausių valstybės tarnautojų, daugiau jų eina antro, o ne pirmo lygio pareigas. Leidinio „Moterys ir vyrai Lietuvoje 2013“ duomenimis, valstybės valdymo sektoriuje yra tokia padėtis: 2012 m. į Lietuvos Respublikos Seimą buvo išrinktos 33 moterys ir 108 vyrai. Moterys sudarė beveik ketvirtadalį Lietuvos Respublikos Seimo narių. 5 moterys – Lietuvos Respublikos Seimo komitetų pirmininkės. 2014 m. į Europos Parlamentą buvo išrinkta 1 moteris ir 10 vyrų. Lietuvos Respublikos Prezidentė – moteris. Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkė – moteris. Šešioliktojoje Lietuvos Respublikos Vyriausybėje – 3 moterys ministrės. Lietuvos Respublikos Vyriausybėje ministrės, viceministrės ir ministrų patarėjos sudaro apie 30 proc. visų ministrų, viceministrų, ministrų patarėjų. 2013 m. moterys sudarė 39 proc. visų vadovų (teisės aktų leidėjų, vyresniųjų valstybės pareigūnų, įmonių, įstaigų, organizacijų ir kitų vadovų).

Nuo 1980-ųjų JAV vis daugiau moterų užima aukštus postus: iš pradžių – akademinėse bendruomenėse, vėliau – ir versle. Moterims pavyksta pasiekti aukščiausias valdžios pakopas, tačiau čia jos susiduria su milžiniškomis, kartais neįveikiamomis kliūtimis, ir jau kelis dešimtmečius padėtis iš esmės nesikeičia. Vyrų ir moterų santykis valdžioje išlieka pastarosioms nepalankus. Kaip pavyzdį galima pateikti daugiausiai uždirbančių vadovų sąrašą „Fortune 500“, kur moterys sudaro 6 proc. antro ir tik 2 proc. aukščiausio lygio vadovų (CEO). Tarp bendrovių valdybų narių moterų yra apie 15 proc. Kaip teigia JAV psichologijos profesorės Alice H. Eagly ir Linda L. Carli, tokia padėtis būdinga ir kitoms išsivysčiusioms Vakarų šalims. ES tarp aukščiausio lygio kompanijų vadovų (CEO) moterys sudaro iki 4 proc. „Fortune 500“ duomenimis, tik 7 moterys yra didžiųjų pasaulinių kompanijų vadovės – tai sudaro tik 1 proc. visų šio lygio vadovų skaičiaus.

JAV politikoje moterų šiuo metu taip pat nedaug: iš 535 JAV Kongreso narių tik 81 moteris, t. y. kiek daugiau nei 15 proc. Tarp pasaulio politikos lyderių tik 14 proc. moterų. Atstovaujančių savo rinkėjams nacionaliniuose parlamentuose moterų politikų skaičius neviršija 50 proc., vidurkis – 18 proc. (*Inter-Parliamentary Union*, 2008).

„Stiklinės lubos“

1986 m. *Wall Street Journal* reporteriai Carolas Hymowitzas ir Timothy'as Schellhardtas sugalvojo taiklų „stiklinių lubų“ metaforą, nusakančią moterų ir karjeros valdžioje galimybių santykį. „Stiklinės lubos“ – tai nematoma kliūtis, neleidžianti moterims užimti elitinių vadovaujamų postų tiek versle, tiek politikoje. Jie teigė, kad karjeros siekiančios moterys susiduria su „stiklinėmis lubomis“, o vyrai kyla „stikliniu ekskalatoriumi“. Ši metafora tinkamai perteikia psichologinį ir emocinį aspektą, atspindintį frustruojantį poveikį, su

kuriuo priversta susidurti moteris, negalėjusi visas kliūtis ir pademonstravusi savo gebėjimus siekdama aukščiausio lygio profesinės karjeros. Kai vadovo kėdė atrodo ranka pasiekiamą, aplinkybės susiklosto sunkiai paaiškinamai ir postas atitenka vyrui, net jei jo karjeros pasiekimai menkesni. Kas sudaro šį nematomą „stiklo barjerą“? Kai bandoma pagrįsti nuomonę, kad moterys negali pakankamai gerai eiti aukščiausio lygio vadovaujimų pareigų, dažniausiai pasitelkiami argumentai, grindžiami vyrų ir moterų skirtumais, tokiais kaip: žmogiškasis kapitalas (išsilavinimas, darbo patirtis, tobulėjimo galimybės, konfliktas tarp darbo ir namų); lyčių skirtumai (lyderystės stilius ir efektyvumas, įsipareigojimas ir motyvacija, savireklama, derybininko gebėjimai, evoliucija); išankstinė nuomonė (lyčių stereotipai, šališka nuomonė ir vertinimas, pažeidžiamumas, kryžminis spaudimas).

Kalbant apie šią dieną, pokyčiai – dideli: pasikeitė institucijos, išnyko daugelis kliūčių, kurios trukdė moterims įsitvirtinti. Be valstybės ir institucijų politikų, lyčių lygybės srityje keičiasi organizacijų kultūra ir vertybės. Tačiau dar laukia ilgas kelias, iki moterys ir vyrai valdžioje bus lygiaverčiai partneriai. Pasikeitė ir pačios moterys – imtos vertinti kitos jų asmeninės savybės, elgsena, psichologijos bruožai, kai kurios vertybės. Moterims teko įsitvirtinti srityse, kuriose iki tol dominavo vyrai. Moterys atrado tokias vertybes kaip laisvė, lyderiavimas, jėga, iššūkis, rizika, prestižas, iki tol šie dalykai buvo vien vyrų pasaulio dalis (Eagly, Karau, 2002, Carli, 2007). Neprarasdamos savo moteriškumo, moterys atsiskleidė ir įrodė, kad gali būti tokios pat produktyvios darbuotojos kaip ir vyrai nuo seno vyriškais laikomose srityse.

Karjeros labirintas

Kai kurių autorių nuomone, kalbant apie moters ir jos buvimo valdžioje santykį, labai iškalbinga labirinto metafora. Eagle ir Carli savo knygoje *Through The*

Labyrinth: The Truth About How Women Become Leaders suformulavo moters karjerą apibūdinančią metaforą, kaip sudėtingą, bet įveikiamą labirintą. Istoriiniame kontekste labirinto metafora perteikia sudėtingą moterų kelią link karjeros iki siekio įgyvendinimo – nuo minties apie moters asmeninę laisvę ir lygiateisiškumą su vyrais socialine prasme iki karjeros tikslų siekimo šiandieniniame verslo ir valdžios elito pasaulyje. Moterims, pretenduojančioms į valdžios viršūnes, tenka eiti vingiuotu, nenuspėjamu keliu, bet labirinto esmė yra realus tikslas, kurio siekiama, ir reali karjeros galimybė už daugelio posūkių ir po susidūrimų su akligatviais ir netikėtomis kliūtimis (Carli 2007; Hoyt, 2010). Moteris, kuriai pakanka atkaklumo ir pasitikėjimo savimi, gali pasiekti tikslą ir tapti dar efektyvesnė profesine prasme.

Struktūriniai organizacijų ypatumai labiau pritaikyti vyrams?

Organizacijų struktūra ir kultūra vis dar palankesnė vyrams lyderiams dominuoti – tokia padėtis kultūriškai susiklostė per daugelį metų ir keičiasi ne taip greitai, kaip norėtųsi. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad formaliai organizacijose tiek vyrams, tiek moterims sudarytos vienodos sąlygos siekti karjeros. Tačiau čia moterys nuolat susiduria su socialiniais ir kultūriniais iššūkiams – galioja nerašytos taisyklės ir papročiai, procedūriniai dalykai, elgesio normos ir tradicijos, kitaip tariant, tai, kas neparašyta, bet visiems organizacijoje akivaizdu. Netgi neutralūs iš pažiūros dalykai netiesiogiai palankesni vyrams lyderiavimui, o moterims karjeros kelyje tampa kliuviniu. Vyriškam gyvenimo stiliui labai palanki tradicija, kai šeima ir vaikai tarsi lieka šone, o vyras gali atsiduoti darbui, nėra visiškai užmiršta.

Organizacijų „maskulinizacija“ ypač jaučiama tradiciškai vyriškais laikomose srityse, tokiose kaip kariuomenė. Kai kurie autoriai pažymi, kad vyrai organizacijose linkę vartoti žargoninius posakius, būdingus sportininkams ir kariams, taip tarsi pabrėždami, kad tai – vyrų vei-

klos laukas, kur moterims ne vieta. Atsidavęs organizacijai asmuo gali būti vadinamas „geru kareiviu“, bet tai retai taidoma moterims (Eagly, Carli, 2007). JAV gynybos departamento duomenimis, iš brigados generolo ir kontradmirolo ar aukštesnį laipsnį turinčių karininkų tik 5,5 proc. yra moterys.

Daugelyje šalių (Lietuva – ne išimtis) įprasta, kad buvę aukšto rango karininkai tampa politikais ir verslininkais, kartu įsivyrąja ir kariškas vadovavimo stilius. Maskulinizacija būdinga tokioms organizacijoms kaip policija, kur vyrąja atitinkamos vertybės – kietumas, jėgos kultas. Jei panašiose organizacijose vyrąja konservatyvi nuostata į moterį kaip kolegę ir vadovę, tai tampa didele kliūtimi ne tik karjerai, bet ir pritapimui. Iš anksto laikantis nusistatymo, kad moteris nepajėgs deramai atlikti savo pareigų, nesugebės įveikti iššūkių, sudaroma itin nepalanki terpė saviraiškai. Kai kurios moterys iš tiesų gali pasijusti svetimos, nereikalingos, nes pernelyg daug pastangų reikia vien tam, kad prisitaikytum prie iškeltų reikalavimų (Eagly, 2005). Bet jei pavyksta išlikti, prisitaikyti ir net pakilti karjeros laiptais, jos randa būdų pakeisti organizacijos kultūrą, kad ji taptų draugiškesnė „moterų genties“ atstovėms. Savo kovoje dėl išlikimo konservatyvioje vyriškoje organizacijos aplinkoje moterys susiduria su tiesiogiai ir netiesiogiai reiškiamu kritiškumu dėl nepakankamo savo, kaip vadovių, kietumo ir efektyvumo, todėl turi būti itin užsispyrusios ir kantrios, kad gautų šansą įrodyti kompetenciją – taptų pripažintos ir įvertintos, kad galėtų užmegzti ryšį su pavaldiniais ir pakeisti organizacijos aplinką į šiuolaikiškesnę ir demokratiškesnę.

Padėtis Lietuvos kariuomenėje

Moterys NATO šalių kariuomenėse sudaro nuo 1 iki beveik 20 proc. A. Maslauskaitės duomenimis (2006), daugiausiai karių moterų yra Slovėnijos (19,2 proc.), Latvijos (17,8 proc.), JAV (15,4 proc.), Kanados (12,3 proc.) ir Prancūzijos (12,8 proc.) kariuomenėse. Lietuvos kariuomenėje moterų, 2005 m. duomenimis, buvo 4,8 proc., pagal šį

rodiklį patekome į tokių šalių kaip Danija, Vokietija, Liuksemburgas, Norvegija, Slovakija, Rumunija ir Bulgarija grupę. Mažiausiai moterų yra Lenkijos ir Italijos kariuomenėse, kur jos sudaro tik apie 0,5 proc. Tačiau per keletą metų padėtis šiek tiek pasikeitė: remiantis NATO Lyčių perspektyvų komitetui (*Committee on Gender Perspectives*) 2009–2010 m. pateiktomis užsienio šalių ataskaitomis, moterys karės užsienio ginkluotosiose pajėgose sudarė: Belgijos – 8,02 proc., Danijos – 5,2 proc., Graikijos – 13,5 proc., Italijos – 3,4 proc., Latvijos – 17,4 proc., Lenkijos – 1,8 proc., Liuksemburgo – 5,8 proc., Nyderlandų – 9 proc., Norvegijos – 8,6 proc., Vengrijos – 20 proc., Vokietijos – 8,9 proc., o Lietuvos – dešimtdalį visų tarnaujančiųjų.

Lietuvos, kaip daugelio Europos šalių, moterų karo tarnybos politikoje atsirado žymių pakitimų. Moterų ir vyrų lygios karjeros galimybės krašto apsaugos sistemoje įtvirtintos teisės aktų. Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių krašto apsaugos sistemoje analize (2011), galima teigti, jog, nepaisant to, kad, palyginti su užsienio šalimis, Lietuvos KAS moterų ir vyrų pasiskirstymas karinių kategorijų struktūroje yra labai panašus, daug mažiau moterų, palyginti su vyrais, suteikta vyresniųjų karininkų laipsniai ir eina vadovaujamas pareigas. Kodėl taip yra? Dokumente teigiama,

kad nebaigti reikiamo lygmens karininkų kursai, nepakankamas anglų kalbos lygis, vadų (viršininkų) nepateikti karių tarnybinės veiklos įvertinimai yra daug dažnesnės kliūtys siekti aukštesnio laipsnio moterims nei vyrams. Taigi tobulinant karininkų karjeros politiką tikslinga skirti daugiau dėmesio šioms problemoms spręsti, pavyzdžiui, sudaryti daugiau galimybių specialiujų karinių specialybių (kurias dažniau renkasi moterys) kariams pereiti į bendrųjų karinių specialistų pareigas ir kilti vertikaliosios karjeros laiptais.

Remiantis ta pačia ataskaita, 2005–2011 m. moterims daug daugiau buvo suteikta jaunesniųjų karininkų (maždaug po trečdalį leitenanto, vyr. leitenanto ir kapitono), bet kur kas mažiau vyresniųjų karininkų (majoro, pulkininko leitenanto, pulkininko) laipsnių, pastarieji, kartu sudėjus, paprastai kasmet nesiekia ir dešimtdalio, išskyrus 2005 ir 2007 m. Pulkininko ar aukštesnis (generolo) laipsnis per visą šį laikotarpį nebuvo suteiktas nė vienai karei, nes nė viena jų neatitiko nustatytų reikalavimų.

Nuo 2007 m. NATO skiriamas ypatingas dėmesys lyčių lygiateisiškumo klausimams. Ruohonen (2014), išanalizavusi NATO viešai paskelbtus dokumentus, teigia, jog pastaruoju metu iš esmės pasikeitė iššūkiams, su kuriais susiduria Aljansas, kaip saugumą visa-

me pasaulyje užtikrinanti organizacija. Šiuolaikinė karo koncepcija gerokai skiriasi nuo ankstesnės. Ruohonen teigia, jog NATO naudinga, kad daugiau moterų būtų jos gretose ir visais lygmenimis, nes jų bendravimo gebėjimai šiuo metu gali būti ypač naudingi įgyvendinant karo misijas, atkuriant ir palaikant taiką regionuose. Lietuvos kariuomenė, kaip NATO narė, taip pat įgytų daugiau pranašumų sudarydama palankesnes sąlygas moterims kariuomenėje siekti karjeros ir prisidėti prie organizacijos atsinaujinimo ir plėtros kartu su partneriais.

PROTINGOS MINTYS

Jūs užmiršite mus, bet mes, žūstantieji, jūsų prašome: mylėkite Tėvynę taip, kaip mes mylėjome! Neapvilkite mūsų, už ką mes kraują liejome! Mes į jus, gyvieji, žiūrėsime per amžius iš kapų

Justinas LELEŠIUS–GRAFAS

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Prof. dr. Gediminas DUBAUSKAS

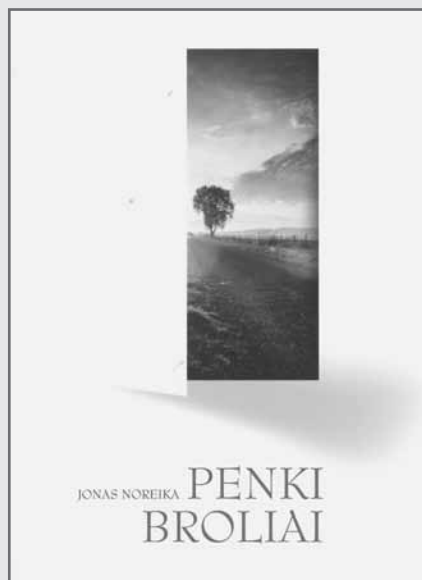


- ➔ **Jūsų credo** – Klysti – žmogiška
- ➔ **Kada pirmą kartą sužinojote apie Joną Žemaitį?** – 1981 m.
- ➔ **Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?** – Tėvai
- ➔ **Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūsų / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?** – Oršos mūšį
- ➔ **Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?** – Nieko
- ➔ **Jeigu nebūtumėte tapęs dėstytoju...** – Būčiau medikas
- ➔ **Labiausiai erzintis buitinis darbas** – Nėra tokio darbo
- ➔ **Vyro automobilyje visuomet turi būti** – Atsarginis ratas
- ➔ **Mėgstamiausias tarptautinis žodis** – „Paradigma“
- ➔ **Jus išveda iš pusiausvyros...** – Kai priekyje stovintis nepradeda važiuoti užsidegus žaliai šviesai
- ➔ **Linksmiausias įvykis gyvenime** – Kelionė jachta
- ➔ **Ko reikia, kad įstotum į Lietuvos karo akademiją?** – Noro

- ➔ **Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti** – Raudonė
- ➔ **Šventė, kurios labiausiai laukiate** – Liepos 6-oji
- ➔ **Neįsivaizduojate dienos...** – Be kavos
- ➔ **Trys gero dėstytojo kriterijai** – Paprastumas, aiškumas, prieinamumas
- ➔ **Kurio iš šių dalykų nesate daręs: pjovęs šieno, kasęs bulvių, kėlęs inkilo?** – Visus šiuos darbus esu dirbęs
- ➔ **Cepelinai ar mėsinis?** – Cepelinai!
- ➔ **Prietas, kurio laikotės** – Nesu prietaringas
- ➔ **Negalite gyventi...** – Be kompiuterio
- ➔ **Poilsis kalnuose ar paplūdimyje?** – Paplūdimyje
- ➔ **Kam dažniausiai pritrūksta laiko?** – Techninei apžiūrai
- ➔ **Futbolas ar krepšinis?** – Krepšinis!
- ➔ **Mėgstamiausias metų laikas** – Pavasaris
- ➔ **Įsivaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Jūsų pirmasis įsakymas** – Nedelsiant sutvarkyti bibliotekos infrastruktūrą!

Arūnas ALONDERIS

Kapitono Jono Noreikos romanas „Penki broliai“



Esama knygų, kurios gali labai nustebinti. Tiesiog sukrėsti. Tarsi atrastum nežinomą žemę.

„Penki broliai“ – viena iš jų. Galime didžiutis, kad tarpukariu Lietuvoje buvo parašyta tokia knyga. Ir tiesiog negali patikėti, kai sužinai, kad jos autorius Jonas Noreika – legendinis Generolas Vėtra! Tačiau sykiu užplūsta gailestis – autorius parašė tik vieną knygą. Ir ta pati taip ilgai gulėjo nespausdinta – jos galėjo nesulaukti net autoriaus vaikaitė...

Jonas Noreika, jauniausias iš penkių vaikų, gimė 1910 m. spalio 8 d. Šiaulių apskrityje Šukionių kaime, Anelės ir Baltraus Noreikų šeimoje.

1929 m. baigęs Šiaulių komercinę gimnaziją, įstojo į Karo mokyklą. Ją baigęs tarnavo 7-ajame Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio pėstininkų pulke Klaipeidoje. Vėliau, 1934 m. pradėjęs studijuoti teisę Vytauto Didžiojo universitete, perėjo į 2-ąjį Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pulką Kaune. Gavęs leitenanto laipsnį, buvo paskirtas į Karo mokyklą dėstytoju.

Dar studijuodamas 1936 m. vedė Antaniną Krapavičiūtę. Baigęs mokslus, įgijo kapitono laipsnį ir pradėjo dirbti Lietuvos kariuomenės karo tribunolo

teismo advokatu. 1939 m. gimė duktė Dalia.

Tuo metu jau kaupėsi pasaulio galingųjų rezgamo Antrojo pasaulinio karo debesys, Lietuvos laukė didžiuliai išmėginimai ir netektys. O Jonas Noreika buvo patriotas, veržėsi kovoti, labai skubėjo gyventi.

Karinės atestacijos byloje pažymėta, kad Jonas Noreika – sumanus, taktiškas, gerai išmanantis valstybės reikalus karininkas. Be to, jis visuomet buvo pasinėręs į įvairiapusę veiklą: redagavo Karo mokyklos žurnalą „Kariūnas“ (1936–1937 m.), reiškėsi kaip aktyvus publicistas, novelistas, rašė straipsnius „Kardui“. Už publikacijas „Karyje“ yra gavęs Lietuvos kariuomenės vado premiją,

o 1939 m. laimėjo „Kario“ pirmojo laipsnio literatūrinę premiją.

Šiame įvairiais gabumais apdovanojame žmoguje derėjo rūstus kovotojas, švelnus, mylintis vyras ir tėvas. Iš Štuthofio koncentracijos stovyklos jis rašė jaudinančius laiškus-pasakas šešerių metų „princesei“ – savo dukrai. Juose alegoriškai aiškino, kas nutiko Lietuvai per karą. Jo vaikaitė Silvija Kučėnaitė-Foti vieną laišką yra paskelbusi:

„Paseksiu pasaką apie mažą mergaitę. Ji buvo kaip rožytė – labai gražiai aprengta ir išpuoselėta. Gyveno rūmuose, nes jos tėvas buvo hercogas, o motina – hercogienė. Mergaitė buvo visaip lepinama – tėvai ją labai mylėjo... Tėvų ir žmonių mylima ji augo ir augo.“

Būdama šešerių metų ji išgirdo, kad pasaulis griūva. Žaibas trenkė į rūmus, kurie virto griuvėsiais, o mažąją užbūrė ir apiplėšė ragana. Ji šaukė: „Ateik pas mane, Elyte! Ateik! Tu būsi laiminga ir nežinosi, kas yra vargas ir nepritekliai. Ateik, ateik! Cha, cha!“ – ragana nusikvatojo ir nuskrido kartu su Elyte. Žaibiškai, kaip greičiausias lėktuvas, skrido jos vis tolyn ir tolyn. Ragana juokėsi ir nesiklausė Elytės verksmo.

Staiga viskas nutilo, ir Elytė pajuto, kad nusileido ant žemės. Tačiau kas tai! Aplinkui siaubingas kvaksėjimas: „Kvar... kvar... mes žinome, kur tavo tėvas ir motina. Mes galime tau pasakyti, tačiau tu mūsų nesupranti. Ar nori mūsų kalbą išmokti?“

Elytė nieko nesuprato. Staiga ji pamatė raganą. Mergaitė atsistojo prieš ją ir siaubo apimta ėmė apžiūrinėti. Tada ragana sušuko: „Liksi čia, kol neišmoksi šių varlių kalbos, niekada nepamatysi savo motinos ir tėvo – amžinai liksi su šiomis varlėmis.“

Elytė buvo šaunuolė, o kokia ji buvo šaunuolė!

Ji susikaupė ir pradėjo mokytis. Kiekvieną dieną išmokdavo po dešimt žodžių...

Vėliau šią pasaką pratėsiu...

Būk šaunuolė, dukrele!

Mieloji, aš sukursiu Tau naują apsakymą, nuoširdžiai sveikinu...

Bučiuoju tave, Dalyte!..

Jonas N.“

Romane „Penki broliai“ puikiai dera panoraminiai ir vadinamieji kameriniai dalykai, tarpukario Lietuvos kaimo ir didžiųjų miestų vaizdai. Be virkavimų skleidžiasi nebanalus patriotizmas ir žmogaus psichologijos, giluminis būties prasmės, tikrojo tikėjimo, žmogiškų jausmų išmanymas.

Dramatiška knygos pradžia – visus herojus sukrečianti, suburianti ir tarsi sulydanti tragiška dėdės istorija, kai mirštančio iškankinto senuko lūpomis autorius išsako, jo nuomone, žmogui sunkiausių ir skaudžiausių dalykus – taip suintriguoja, kad verti puslapį po puslapio ir nebegali atsitraukti.

„Kiekviename žmoguje glūdi Amžinosios gyvybės pajautimas“ ir „aš visada būsiu lietuvis“ – istorinio Jono Noreikos romano „Penki broliai“ herojaus žodžiai, kuriais įvardijama galbūt būtent tai, ko kiekvienas žmogus gali pasigesti šian-



Jonas Noreika su žmona Antanina Krapavičiūte, 1936 m.

Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotrauka

dien, – artimųjų, šeimos, savo šaknų. Romane puikiai atspindėta tarpukario Lietuvos jaunimo gyvenimo panorama, gausios Galinaičių šeimos – penkių brolių: teisininko, kunigo, ūkininko, kariūno ir prekybininko – gyvenimo kelias.

„Žmogaus gyvenimas – lyg upėje sraunus vanduo“, – romane greta būties klausimų šliejasi amžinoji moters ir vyro jausmų pynė.

Sudėtingo likimo istorinį romaną „Penki broliai“ Jonas Noreika baigė rašyti 1934 m. balandžio 30 d., būdamas 23-ejų. Jį buvo mėginta išleisti dar 1940 m., bet nepavyko – sovietai sunaikino jau parengtą spausdinti knygą. J. Noreikos dukra Dalia Kučėnienė, gyvenanti JAV, dėjo daug pastangų, kad surastų dingusius rankraščius. Tik 1990 m., Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jai pavyko aptikti juos pas gimines Šukionių kaime, užmūrytus krosnyje.

Bet į klausimą, kodėl niekas iki šiol, jau praėjus daugiau kaip 20 metų po nepriklausomybės atgavimo, nesiryžo išleisti šio puikaus istorinio romano, lieka neatsakyta. Sovietiniai metais Jono Noreikos-Generolo Vėtros vardo niekas nediršo minėti, nes už tai grėsė susidorojimas, tačiau kas trukdė ją išleisti vėliau, Lietuvai tapus nepriklausoma? Kodėl nebuvo deramai pasirūpinta legendinio Lietuvos karininko knygos išleidimu?

Esant tokiai situacijai, J. Noreikos rankraščio likimu ėmė rūpintis Lietuvos nepriklausomų rašytojų sąjungos narys, ilgametis Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Geodezijos ir kadastro katedros

mokslininkas, inžinierius Gediminas Antanas Stankevičius. Jis labai kruopščiai iššifravo autoriaus ranka rašytus ir daug kartų perrašytus puslapius, o vėliau daug metų nesėkmingai varstė leidyklų duris. Tai jo nesavanaudiškomis pastangomis, praėjus 80 metų, kai buvo parašytas romanas, 2013 m. knyga išvydo dienos šviesą.

Knygą labai gražiai apipavidalino, parengė ir išleido „Vermės“ leidykla, įsikūrusi Vilniuje, prie geležinkelio stoties (direktorius Petras Jonušas, knygos dailininkė Ona Liugailienė).

Iš tiesų būtų puiku, jei autorius būtų parašęs romano tęsinį – atskleidęs Galinaičių šeimos kelių kartų gyvenimo istorijas. Tačiau kpt. Jono Noreikos gyvenimas buvo trumpas – kaip daugelio mūsų šviesuolių, patriotų, jį nutraukė sovietinė okupacija. 1947 m. vasario 16 (26) d. Jonas Noreika buvo nužudytas dvigubu šūviu į pakaušį. Jis tada buvo 36-erių...

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, bendradarbiaudama su „Vermės“ leidykla, 2016 m. planuoja išleisti Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos karininko, žurnalo „Kariūnas“ atsakingojo redaktoriaus kpt. Jono Noreikos straipsnius ir laiškus, parašytus 1932–1944 m., pavadinimu „Brydė ryto šerkšne...“ (sudarytojas Gediminas Stankevičius). Tai bus dar vienas kultūros ir patriotinio ugdymo pavyzdys, iškeliantis iš užmaršties nepelnytai pamirštas istorines Lietuvos asmenybes.

Panaudota leidyklos „Vermės“ medžiaga

„Išminties perliukai“ – ką ir apie ką kalba stojantieji į Karo akademiją

(Kalba netaisyta)

Kelis mėnesius sportavau kompiuterinius žaidimus (apie fizinį rengimą).

Patriotizmas man asocijuojasi su sportu (apie patriotizmą).

Aš būsiu nepriklausomas nuo tėvų ir turėsiu darbą (apie tarnybą kariuomenėje).

Žmonės kovoja ne dėl valstybės, o dėl sau brangių žmonių (apie Tėvynės gynybą).

Užtikrinta profesija – užtikrinta pensija (apie tarnybą kariuomenėje).

Gyvenimas šiame pastate sunkus (apie LKA K9 korpusą).

Garantuota pensija, draudimas, turi veiklos kiekvieną dieną (apie studijas LKA).

BKM susidūriau su seržantu, kuris labai negražiai elgėsi. Gal jis buvo karo zonoje?

Daug gražiau tarnauti, kai yra kariuomenėje merginų (apie motyvaciją tarnauti).

Man reikėtų aplaužyti sau ragus (apie ketinimą stoti į LKA).

Noriu būti pirma mergina SOPe (apie ketinimą stoti į LKA).

Aš savo laisvalaikį pradėdau grįžęs iš mokyklos, pailsinu savo galvą.

Bėgioji po miškus, šaudai ir darai visokias nesąmones (apie motyvaciją mokytis LKA).

Mano hobis yra žiūrėti serialus, mėgstu su zombiais (apie hobį).

Daug laiko praleidžiu ant turniko ir kačiakėje (apie sportą).

Keli mano šeimos nariai tarnauja ir kariauja (apie motyvaciją studijuoti LKA).

Po kelerių metų tapsiu Rembo (apie apsisprendimą stoti į LKA).

Kadangi daug sportuoju, tėvai sakė eiti į LKA (apie apsisprendimą stoti į LKA).

Čia saugi vieta žmonėms, kurie nežino, ko nori (apie kariuomenę).

Čia daug kas prasilenkia su logika (apie kariuomenę).

Moterys neturi logikos.

2008 m. moterys užėmė aukštus postus, o 2009 m. mus ištiko krizė (apie lyderystę).

Aš vaikystėje vietoje barbių turėjau ginklų (mergina apie apsisprendimą stoti į LKA).

Merginos nėra silpnoji lytis (merginos apie save).

Moteris kitas moteris supranta geriau (merginos apie tarnaujančias moteris).

Žmogus visada ieško savo kelio, bet kartais ieško ir lengvesnio kelio (apie apsisprendimą stoti į LKA).

Kurias universitetines studijas ketinate pasirinkti? – Tankisto.

Mane labai traukia jūrų pėstininkai (apie apsisprendimą stoti į LKA).

Šiais laikais vyrai moteriškėja, todėl noriu būti karininkas.

Niekas nemėgsta darbo, todėl renkasi diplomą.

Čia kas be ko (stojančiojo atsakymas bet kuria tema).

Kiek domėjaisi personalo vadyba – tu gauni savo būrį ir vadovauji kitiems.

Miestiečiai moka kalbėti, o kaimo žmonės yra praktikai.

Kariškis dirba 20 metų, o civilis dirba 40 metų ir iki pensijos.

Su savo laisvalaikiu gyvenu efektyvų gyvenimą (apie laisvalaikį).

Aš daug sportuoju, jau du mėnesius (apie fizinį pasirėngimą).

Užsiimu kovos menais, labiausiai mėgstu krepšinį (apie hobį).

Kaimynai stebisi mano tvarkingumu.

Mano laisvalaikis aktyvus, mėgstu žiūrėti filmus.

LKA mane patraukė turiningu laisvalaikiu (apie studijas LKA).

Nuo mažens domėjaisi laipsniais.

Nemažinami atlyginimai, kaip policininkams, todėl tai daug verta profesija.

Negalima elgtis bile kaip (apie drausmę LKA).

Savo brolius paauklėju, kartais juos ir prižiūriu.

Žiūriu filmus anglų kalba su vertimu.

Dažnai žaidžiu šaudyklas (kompiuteriu), todėl ir patarė pabandyti, kaip iš tikro ten yra (apie motyvą stoti į LKA).

Kartais, kai būna ką, mokinuosi (apie savo mokyklą).

Sportuoju profesionalų krepšinį.

Mane privertė lankyti šokius (priežastis stoti į LKA).

Kas patinka LKA? Kad čia visi giria maistą.

Sunkiausia būtų nevertoti necenzūrinių žodžių (apie studijas LKA).

Kaip šiolaikinis jaunimas, visi daugiau mažiau atsileidę.

Tarnybos kariuomenėje minusai – negali girtas su mašina važinėti.

Vyrų yra dvi rūšys – silpni ir ne (kalba stojančios merginos).

Noriu darbo, kuriame būtų nuotykių (vaikino motyvas rinktis LKA).

Tu visada būsi laukiamas (kalba apie tarnybą).

Karys gali net mėnesį išbūti nepalakstęs po klubus (apie laisvalaikį).

Reikia žmonių, kurie išmąnytų karą, nes pasaulyje visada vyksta karai (apie karininko profesiją).

ATEIK!

- Tapsi karininku
- Įgysi profesiją ir aukštąjį išsilavinimą
- Studijuosi nemokamai ir būsi visiškai išlaikomas valstybės
- Užtikrinsime Lietuvos saugumą kartu!

Daugiau informacijos www.lka.lt

Dėl studijų – (8 5) 210 3591

Dėl atrankos – (8 5) 210 3593

Kpt. JONAS NOREIKA - Generolas Vėtra

(1910 m. spalio 8 d. – 1947 m. vasario 16 d.)



Lietuvos centrinio valstybės archyvo nuotrauka, 1939 m.



Rugsėjo 1-oji Karo akademijoje

Kęstučio Dijoko nuotrauka